

Nr 17.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om arv m. m.; given Stockholms slott den 11 januari 1928.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om arv;
- 2) lag angående införande av lagen om arv;
- 3) lag om allmänna arvsfonden;
- 4) lag om ändring i 13 kap. giftermålsbalken;
- 5) lag om ändring i vissa delar av ärvdabalken;
- 6) lag angående ändring i förordningen den 18 september 1862, huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarvagörelse;
- 7) lag angående ändrad lydelse av 18 § i lagen den 14 juni 1917 om adoption;
- 8) lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap;
- 9) lag angående ändring i 11 och 12 kap. av lagen den 27 juni 1924 om förmynderskap;
- 10) lag om tillägg till 33 § konkurslagen; samt
- 11) lag om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden.

GUSTAF.

Johan C. W. Thyrén.

Förslag

till

Lag om arv.

Härigenom förordnas som följer:

1 KAP.

Om skyldemans arvsrätt.

1 §.

Närmaste arvingar på grund av skyldskap äro arvlåtarens avkomlingar (*bröstarvingar*).

Arvlåtarens barn tage lika lott. Är barn dött, skola dess avkomlingar träda i dess ställe och tage var gren lika lott.

2 §.

Finnas ej bröstarvingar, tage arvlåtarens fader och moder var hälften av arvet.

Är fader eller moder död, dele arvlåtarens syskon faderns eller moderns lott. I avlidet syskons ställe tråde dess avkomlingar, och tage var gren lika lott. Finnas ej syskon eller avkomlingar av dem, men lever endera av arvlåtarens föräldrar, tage denne hela arvet.

Äro halvsyskon efter arvlåtaren, tage de med helsyskon eller deras avkomlingar del i lott, som skolat tillfalla deras fader eller moder. Finnas ej helsyskon, och äro båda föräldrarna döda, tage arvlåtarens halvsyskon hela arvet. I avlidet halvsyskons ställe tråde dess avkomlingar.

3 §.

Leva ej arvlåtarens fader, moder, syskon eller syskons avkomlingar, tage farfader, farmoder, morfader och mormoder arvet. Var ärve lika lott.

Är farfader, farmoder, morfader eller mormoder död, då dele den dödes barn hans lott. Äro ej barn efter den döde, tage den andre av farföräldrarna eller morföräldrarna eller, om även han är död men efterlämnat barn i annat gifte, hans barn den dödes lott. Finnes ej arvinge å den sidan, gånge hela arvet till arvingarna å den andra.

4 §.

Andra skyldemän än ovan sägs äga ej ärva.

2 KAP.

Om makes arvsrätt; så ock om rätt för den först avlidne makens arvingar i efterlevande makens bo.

1 §.

Var arvlåtaren gift och lämnar ej efter sig bröstarvinge, tillfalle kvarlåtenskapen maken. Lever vid makens död den först avlidnes fader, moder, syskon eller syskons avkomling, äge de, som då äro närmast till arv efter den först avlidne, taga hälften av efterlevande makens bo, där ej nedan anorlunda stadgas.

2 §.

Ägde vid den först avlidne makens död makarna eller en av dem enskild egendom, eller motsvarade eljest kvarlåtenskapen efter den först avlidne annan andel än hälften av makarnas egendom, tage de arvingar efter den först avlidne som i 1 § nämnts, samma andel i boet efter den sist avlidne.

Har den först avlidne maken genom testamente förordnat, att något av kvarlåtenskapen efter honom skall tillfalla annan än efterlevande maken, varde avdrag härför gjort vid andelens beräkning.

3 §.

Har efterlevande maken genom gåvor eller eljest, utan tillbörlig hänsyn till den rätt, som tillkommer den först avlidnes arvingar, uppsåtligen orsakat väsentlig minskning av sin egendom, skall av den lott, som vid efterlevande makens död tillkommer hans arvingar, vederlag utgå till arvingarna efter den först avlidne för vad av minskningen belöper å deras andel i boet.

— Kan vederlag ej utgå, skall gåvan eller dess värde återbäras, såframt den, som mottog gåvan, insåg eller bort inse, att den lände arvingarna efter den först avlidne till förfång. Talan härom må dock ej anställas, sedan fem år förflutit från det gåvan mottogs.

4 §.

Överstiger boets värde vid efterlevande makens död dess värde vid den först avlidnes fränfalle, skall denna förkovran tilläggas den efterlevandes arvingar, såvitt visas, att egendom till motsvarande värde tillfallit den efterlevande i arv, gåva eller testamente, eller ock må antagas, att boets förkovran härrör från förvärvsarbete, som efter den först avlidne makens död drivits av den efterlevande.

Har efterlevande maken gjort sig skyldig till förfarande, som i 3 § avses, skall, vid beräkning huruvida förkovran föreligger, kvarlåtenskapen ökas med ett belopp, motsvarande den minskning av boet, som orsakats av efterlevande maken.

5 §.

Har efterlevande maken, på sätt i 3 § sägs, uppsåtligen orsakat väsentlig minskning av sin egendom eller fara för sådan minskning, förordne rätten, på ansökan av skyldeman till den avlidne, som avses i 1 §, att så stor del av efterlevande makens behållna egendom, som vid tiden för ansökningen belöpte å arvingarna, skall avskiljas och ställas under vård och förvaltning av god man, varom förmåles i lagen om förmynderskap.

Efterlevande maken och de skyldemän till den först avlidne, som avses i 1 §, äga ock vinna avskiljande, varom i första stycket sägs, när de äro ense därom. Går maken i nytt gifte, äge såväl han som skyldeman vinna avskiljande, om ansökan göres inom sex månader från äktenskapets ingående.

I fråga om mål angående avskiljande skall i tillämpliga delar gälla vad om boskillnadsmål är föreskrivet; dock skall skyldeman, som ej deltagit i ansökan om avskiljande, kallas att inställa sig i stad senast inom en månad och på landet senast å viss dag under det ting, som infaller näst efter en månad från ansökningen. Anteckningar om mål angående avskiljande skola verkställas i den förteckning, som föres över boskillnadsärenden.

§ 6.

Har ej i målet om avskiljande uppteckning skett av efterlevande makens tillgångar och skulder, sådana de voro, då ansökningen om avskiljande gjordes, skall, sedan till avskiljande dömts, sådan uppteckning förrättas. Boupteckning skall av efterlevande maken med edsförpliktelse underskrivas och en avskrift därav till rätten eller domaren ingivas.

Har avskrift av boupteckning ej inkommit inom tre månader från det förordnande om avskiljande meddelades, förordne rätten eller domaren magistratsperson, landsfiskal, rättens betjänt eller annan lämplig person att verkställa uppteckningen; och åligge det efterlevande maken att under edsförpliktelse redligen uppgiva sina tillgångar och skulder. Förrättningsmannen har att till rätten eller domaren översända en avskrift av boupteckningen.

Är avskiljande sökt, och har, då ansökningen gjorts av skyldeman till den först avlidne, skälig anledning därtill visats, skall rätten eller domaren, om efterlevande maken eller skyldeman det äskar, meddela förordnande om bouptecknings förrättande, efter vad förut i denna paragraf är sagt; och åligge det förrättningsmannen att tillställa efterlevande maken ett exemplar av boupteckningen ävensom att till rätten eller domaren insända en avskrift därav med underrättelse om dagen, då efterlevande maken erhållit boupteckningen.

Riktigheten av upprättad boupteckning vare efterlevande maken pliktig att med ed inför rätten fästa, om det yrkas av skyldeman efter den först avlidne eller av borgenär, vilkens fordran tillkommit före avskiljandet.

7 §.

Då avskiljande sker, skall, såvitt ej annat följer av bestämmelserna i detta kapitel, i tillämpliga delar gälla vad om bodelning är stadgat; dock äge efterlevande maken ej rätt, varom i 13 kap. 12 § andra stycket giftermålsbalken sägs. Avskiljes egendom, som på grund av inteckning eller eljest särskilt häftar för gäld, skall egendom tilldelas efterlevande maken till täckning allenast för den del av gälden, för vilken betalning ej kan erhållas ur egendomen. I avseende å lotternas utläggning skall vad om makes giftorättsgods är sagt gälla om egendom, som under äktenskapet tillhört make, och, såvitt angår den efterlevande, jämväl om egendom, som av honom för värvats efter den först avlidnes fränfalle.

Sedan avskiljandet skett, må den däröver upprättade handlingen ingivas till rätten; och skall anmälan om ingivandet och dagen därför ofördröjligen göras till äktenskapsregistret samt kungörelse införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten.

8 §.

Efterlevande maken äge under sin livstid uppbära den avskilda egendomens avkastning. Den avskilda egendomen må ock, såvitt det av rätten prövas erforderligt, användas till skäligt underhåll för efterlevande maken; vid dennes död skall ersättning dock utgå, såvitt kvarlåtenskapen lämnar tillgång därtill.

Avskild egendom må ej utmätas för efterlevande makens gäld, med mindre egendomen på grund av inteckning eller eljest särskilt häftar därför.

Avträdes efterlevande makens bo till konkurs på grund av ansökan, som gjorts inom ett år från det den över avskiljandet upprättade handlingen ingavs till rätten, skall, om den avskilda egendomens värde i märklig mån översteg vad som rätteligen tillkom arvingarna efter den först avlidne, rättelse på talan av konkursboet ske efter vad i konkurslagen sägs.

9 §.

Vid efterlevande makens död skall den avskilda egendomen eller vad som trätt i stället för sådan egendom tillfalla de arvingar efter den först avlidne, som i 1 § nämnts. Skulle de skyldemän till honom, som där avses, avlida före efterlevande maken, gånge avskiljandet åter.

10 §.

Har förordnande om avskiljande ej meddelats, och skall förty vid efterlevande makens död delning enligt 1—4 §§ ske, äge vardera makens arvingar på sin lott bekomma egendom, som under äktenskapet tillhört den maken, och den sist avlidnes arvingar jämväl egendom, som sedermera förvärvats av denne. Fastighet må, även om den i värde överstiger vad å lotten belöper, uttagas, om penningar lämnas till fyllnad av andra sidans lott.

I övrigt skall beträffande förrättningen i tillämpliga delar gälla vad om bodelning är stadgat.

I avseende å dödsboets förvaltning och ansvar för den dödes gäld skall vad om arvinge är stadgat äga tillämpning jämväl å arvinge efter den först avlidne.

11 §.

Har efterlevande maken gått i nytt gifte, skall vid hans död delning enligt 1—4 §§ av hans behållna giftorättsgods och enskilda egendom äga rum, innan bodelning må förrättas.

Skall i efterlevande makens livstid bodelning äga rum mellan honom och hans make i nytt äktenskap eller dennes arvingar, skall av efterlevande makens behållna giftorättsgods och enskilda egendom före delningen uttagas egendom till värde, motsvarande vad enligt 1—4 §§ belöper å den först avlidnes arvingar.

Vad i 4 § stadgas för det fall, att egendom tillfallit efterlevande maken i arv, gåva eller testamente, skall äga motsvarande tillämpning, därest han, till följd av nytt gifte, vid bodelning eller eljest på grund av giftorätt erhållit egendom utöver vad förut tillkom honom.

12 §.

Om efterlevande maken jämlikt 13 kap. 12 § giftermålsbalken ägt bekomma hela kvarlåtenskapen vid bodelning efter den först avlidne, skall vad ovan är stadgat om rätt för dennes arvingar i efterlevande makens bo ej gälla.

13 §.

Vad i detta kapitel är stadgat om efterlevande makes arvsrätt skall ej äga tillämpning, om vid arvlåtarens död makarna på grund av hemskillnad levde åtskilda eller talan om äktenskapets återgång, hemskillnad eller äktenskapskillnad då var anhängig eller vid bodelning i anledning av dödsfallet makarnas giftorättsgods efter vad i giftermålsbalken stadgas skall så delas, som hade återgång skett.

14 §.

Har i fall, som avses i 1 §, arvlåtaren genom testamente tillagt efterlevande maken hela kvarlåtenskapen eller andel därav eller återstoden, sedan viss egendom eller visst belopp utgått, samt tillika bestämt, att efter makens död annan skall efterträda honom i rätten därtill, äge vad ovan är stadgat motsvarande tillämpning, såframt ej i testamentet annorlunda föreskrivits.

3 KAP.

Om den arvsrätt, som tillkommer barn utom äktenskap, så ock om arvsrätt efter sådant barn.

1 §.

Barn utom äktenskap eller dess avkomlingar tage arv efter barnets moder och mödernefränder och ärvas av dem, såsom vore barnet av äktenskaplig börd.

2 §.

Är barnet trolovningsbarn eller har fadern avgivit förklaring, att barnet skall hava samma rätt till arv efter honom som barn av äktenskaplig börd, tage barnet arv efter fadern och fadern efter barnet, såsom vore barnet av äktenskaplig börd. I andra fall njute barnet och fadern ej arvsrätt efter varandra. Mellan barnet och dess fädernefränder äge ej arvsrätt rum.

Om barn utom äktenskap, som ägt ärva fadern, är avlidet, tage dess avkomlingar arv efter honom och han efter dem, på sätt i 1 kap. är stadgat.

3 §.

Förklaring, varom i 2 § sägs, skall avgivas inför den präst, som för kyrkoböckerna i församling, där barnet är kyrkobokfört, eller i tillkallat vittnes närvaro inför landsfiskal eller notarius publicus eller ock i skriftlig, av två personer bevittnad handling, som företetts inför barnavårdsmannen eller barnavårdsnämnden. Förklaringen må givas jämväl före barnets fodelse. Har barnet uppnått myndig ålder, vare förklaringen ej gällande, med mindre den godkänts av barnet i den ordning, varom nyss är sagt.

4 KAP.

Om adoptivbarns arvsrätt och om arvsrätt efter sådant barn.

1 §.

Adoptivbarn äge lika med barn i äktenskap taga arv efter adoptanten, dock att bröstarvinge ej skall i följd av adoptivbarns arvsrätt lida intrång i sin laglott.

Är adoptivbarn dött, tage dess avkomlingar den del av arvet, som skolat tillkomma adoptivbarnet.

2 §.

Utan hinder av adoptionen äge adoptivbarnet och dess skyldemän rätt till arv efter varandra, såvitt ej annat följer av vad nedan sägs.

3 §.

Har adoptivbarn på grund av arv eller testamente erhållit egendom efter adoptant, och dör barnet utan att efterlämna bröstarvinge, äge, där barnet var adopterat av makar och en av dem lever, denne samt eljest adoptants avkomlingar rätt att före adoptivbarnets skyldemän taga arv efter barnet till så stor del av kvarlåtenskapen, som i värde motsvarar vad barnet bekommit efter adoptanten. Har adoptivbarn erhållit egendom genom gåva av adoptant, och lever adoptanten vid adoptivbarnets död, äge han sådan rätt till arv, varom i första punkten sägs. Är han död, skall vad där är stadgat äga motsvarande tillämpning.

4 §.

Finnes efter adoptivbarn ej arvsberättigad skyldeman, tage adoptanten, utöver det arv, som enligt 3 § må tillkomma honom, jämväl kvarlåtenskapen i övrigt. Var barnet adopterat av makar, njute de hälften var; är en av dem död, tage den andre hans lott.

5 §.

Vad i 3 och 4 §§ är stadgat lände ej till inskränkning i den arvsrätt, som lagligen tillkommer adoptivbarnets make, men vid dennes död äge adoptant eller adoptants avkomlingar, i den ordning, som i 3 § sägs, taga så stor del av den på adoptivbarnet belöpande lotten i boet, som i värde motsvarar vad det bekommit från adoptant i arv, gåva eller testamente. Bestämmelserna i 2 kap. skola, där de äro tillämpliga, på motsvarande sätt gälla.

6 §.

Äger vid adoptivbarns eller dess makes död adoptant eller adoptants avkomlingar rätt till del i kvarlåtenskapen efter vad i 3 eller 5 § är stadgat, skall, om egendom finnes i behåll, som adoptivbarnet erhållit från adoptant i arv, gåva eller testamente, beräkningen av vad som tillkommer adoptant eller adoptants avkomlingar ske med hänsyn till det värde, egendomen då äger. Finnes sådan egendom ej i behåll, skall hänsyn tagas till dess värde vid mottagandet, såframt ej vederlag inlutit till annat belopp.

Adoptant eller adoptants avkomlingar äge, vid delning av kvarlåtenskapen efter adoptivbarnet eller dess make, på sin lott bekomma sådan egendom, som adoptivbarnet erhållit från adoptant i arv, gåva eller testamente.

5 KAP.

Om allmänna arvsfondens rätt till arv.

1 §.

Finnes ej arvinge jämlikt ovan givna bestämmelser, tillfalle arvet en fond, benämnd allmänna arvsfonden.

2 §.

Föreligger anledning att å fondens vägnar klandra testamente, som dock får antagas vara ett riktigt uttryck för arvlåtarens yttersta vilja, må Konungen besluta, att klander ej skall äga rum.

3 §.

Arv, som tillfallit fonden, må, där det med hänsyn till omständigheterna får anses billigt, enligt Konungens förordnande helt eller delvis avstås till arvlåtarens skyldeman eller annan, som stått arvlåtaren nära.

4 §.

Om fondens ändamål samt meddelande av understöd ur fonden, så ock om fondens förvaltning och bevakande av dess rätt är särskilt stadgat.

6 KAP.

Om förskott å arv.

1 §.

Vad arvlåtaren i livstiden givit bröstarvinge skall såsom förskott avräknas å hans arv, såframt icke annat föreskrivits eller med hänsyn till omständigheterna måste antagas hava varit avsett. Är mottagaren annan arvinge, skall avräkning ske, allenast om detta stadgats eller på grund av omständigheterna måste anses hava varit avsett, då egendomen gavs.

Är till makars gemensamma bröstarvinge förskott å arv givet av enderas giftorättsgods, skall, såvitt det kan ske, avräkning därför äga rum å arvet efter den först avlidne. För återstoden skall avräkning verkställas å arvet efter andra maken.

2 §.

Kostnader, som fader eller moder nedlagt å barns uppehälle och utbildning, skola ej avräknas å dess arv, såvitt den, som vidkänts kostnaden, därmed endast fullgjort honom åliggande underhålls-kyldighet.

Ej heller skall avräkning äga rum för sedvanliga skänker, vilkas värde icke står i missförhållande till givarens villkor.

3 §.

Avräkning av förskott å arv skall ske efter egendomens värde vid mottagandet, såframt icke på grund av omständigheterna annat bör gälla.

4 §.

Kan vad arvinge mottagit i förskott ej till fullo avräknas å hans arvslott, vare han ej skyldig återbära överskottet, med mindre bestämmelse därom träffats, då förskottet gavs.

5 §.

Har förskott givits, skall, för bestämmande av arvslotternas storlek, kvarlåtenskapen före delningen ökas med förskottets värde eller, om avräkning ej kan till fullo ske å förskottstagarens arv, med vad därå kan avräknas.

6 §.

Har arvinge, som mottagit förskott, avlidit före arvlåtaren, vare förskottstagarens avkomlingar pliktiga att avräkna förskottet å sina arvslotter.

Skall arv delas mellan flera grenar och har arvinge i en gren mottagit förskott, vare, där han avlidit före arvlåtaren utan att efterlämna avkomlingar, som äga träda i hans ställe, övriga arvingar inom samma gren pliktiga att avräkna förskottet å sina arvslotter, dock tage de ej mindre del i kvarlåtenskapen än de ägt bekomma, om förskottstagaren levat.

7 §.

Vad make av sitt giftorättsgods givit styvbarn eller dess avkomling skall avräknas å mottagarens arv efter andra maken, såframt icke annat föreskrivits eller med hänsyn till omständigheterna måste antagas hava varit avsett. Med samma förbehåll skall vad efterlevande make givit sådan arvinge eller testamentstagare, som enligt 2 kap. 1 eller 14 § äger taga del i efterlevande makens bo, avräknas å mottagarens lott däri. Bestämmelserna i 2—6 §§ skola även i dessa fall tillämpas

8 §.

Vad i detta kapitel är stadgat om bröstarvinge skall äga motsvarande tillämpning å adoptivbarn eller dess avkomling.

7 KAP.

Om laglott.

1 §.

Hälften av den arvslott, som enligt lag tillkommer bröstarvinge, vare hans laglott.

2 §.

Bröstarvinge vare pliktig att å sin laglott avräkna vad han av arvlåtaren mottagit i förskott å sitt arv, så ock vad han mottagit på grund av testamente, såframt icke annat föranledes av detta.

3 §.

För utfående av laglott äge bröstarvinge påkalla jämkning i testamente. Äro flera förordnanden, skall, där ej annat följer av testamentet, nedsättning ske i förhållande till storleken av varje förordnande eller, vad angår förord-

nande till bröstarvinge, till den del därav, som han ej är pliktig avräkna å sin laglott.

4 §.

Har arvlåtaren i livstiden bortgivit egendom under sådana omständigheter eller på sådana villkor, att gåvan till syftet är att likställa med testamente, skall i avseende å gåvan vad i 2 och 3 §§ är stadgat om testamente äga motsvarande tillämpning, om ej särskilda skäl däremot äro; och skall vid nedsättning av gåvan motsvarande del av den bortgivna egendomen återbäras eller, om det ej kan ske, ersättning utgivas för dess värde. Vid laglottens beräkning skall värdet av den bortgivna egendomen läggas till kvarlåtenskapen.

Vill bröstarvinge mot gåvotagare göra gällande rätt, som i första stycket avses, skall han anhängiggöra sin talan inom ett år från det bouppreckning efter arvlåtaren avslutades. Försittes den tid, vare rätt till talan förlorad.

5 §.

Har arvlåtaren genom testamente tillerkänt någon nyttjanderätt, avkomst eller annan förmån att utgå av kvarlåtenskapen eller genom föreskrifter rörande dennas förvaltning eller på annat sätt inskränkt rätten att förfoga över den, äge bröstarvinge utan hinder av sådant förordnande utfå sin laglott i egendom, varöver han äger fritt förfoga.

6 §.

Äger barn till arvlåtaren på grund av lag rätt till underhållsbidrag ur kvarlåtenskapen, skall hänsyn därtill ej tagas vid bestämmande av bröstarvinges laglott.

Om rätt att genom testamente belasta bröstarvinges laglott med underhållsbidrag stadgas i 8 kap.

7 §.

Vad förut i detta kapitel är stadgat om bröstarvinge, skall äga motsvarande tillämpning å adoptivbarn eller dess avkomling.

Efterlämnar arvlåtaren jämväl bröstarvinge, varde dennes laglott så beräknad, som om adoptivbarn eller dess avkomling ej funnes.

8 KAP.

Om underhållsbidrag ur kvarlåtenskap.

1 §.

Lämnar arvlåtaren efter sig barn, vars uppfostran icke är avslutad, och kan det ej av sitt arv eller annorledes njuta uppehälle och utbildning efter vad med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt, äge barnet, innan arv eller testamente må tagas, ur kvarlåtenskapen bekomma bidrag till underhållet med ett belopp en gång för alla. Hava flera barn denna rätt och

förslår ej kvarlåtenskapen till deras underhåll, skall sådan jämkning dem emellan ske, som med hänsyn till deras behov och förhållandena i övrigt finnes skälig.

Bidrag, varom nu sagts, må ej lända till minskning av annan bröstaringes arvslott, såvitt han i följd av sjukdom eller annan dylik orsak är ur stånd att själv försörja sig och arvet erfordras till skäligt underhåll eller till fullgörande av underhållsplikt.

2 §.

Har arvlåtaren genom testamente förordnat, att barn, som i följd av sjukdom eller annan dylik orsak är ur stånd att själv försörja sig, skall erhålla underhållsbidrag ur kvarlåtenskapen, och kan barnet ej av sitt arv eller annorledes njuta skäligt underhåll, då må sådant bidrag utgå, å särskilda tider eller med ett belopp en gång för alla, ändå att bröstaringe skulle lida in-trång i sin laglott. Bröstaringe äge dock påkalla sådan jämkning i förordnandet, att hans laglott ej belastas annorledes än med årligt bidrag, motsvarande högst fem för hundra av laglottens värde; och äge han utfå lag-lotten, om han för bidraget ställer säkerhet, som av den underhållsberättigade eller av rätten godkännes.

Bidrag enligt denna paragraf skall utgå, innan annat testamente må tagas.

3 §.

Har någon erhållit egendom i testamente av den, som efterlämnat barn, som i 2 § avses, vare han pliktig att utgiva årligt underhållsbidrag, motsvarande högst fem för hundra av egendomens värde; och skall egendomen ej till honom utgivas, med mindre säkerhet, som av den underhållsberättigade eller av rätten godkännes, blivit ställd för underhållsbidraget. Är testamentstagaren bröstaringe, gälle vad nu är sagt allenast egendom, som överstiger hans arvslott.

4 §.

Har arvlåtaren bortgivit egendom under sådana omständigheter eller på sådana villkor, varom i 7 kap. 4 § sägs, skall, såvitt fråga är om underhållsbidrag till barn, som i 1 eller 2 § avses, beträffande gåvan och gåvotagaren vad om testamente och testamentstagare i 1 och 3 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning. I den mån det visar sig erforderligt, skall den mottagna egendomen återbäras eller, om det ej kan ske, ersättning utgivas för dess värde.

5 §.

Räcker ej bidrag, varom ovan stadgats, till underhåll åt barn, som i 1 § avses, vare bröstaringe, som mottagit egendom i förskott å sin arvslott eller eljest såsom gåva, pliktig, ändå att fall ej är för handen, varom i 4 § sägs, att utgiva underhållsbidrag intill egendomens värde vid mottagandet; dock äge sådan skyldighet ej rum, i den mån egendomen utan mottagarens vållande gått förlorad. Av det belopp, som sålunda skall utgivas, äge barnet

årligen såsom bidrag till underhållet utfå vad med hänsyn till den tid, som återstår för dess uppfostran, och omständigheterna i övrigt får anses belöpa å det året.

Vad i första stycket sägs skall ej äga tillämpning i fråga om sedvanliga skänker, vilkas värde icke står i missförhållande till givarens villkor. Gåvotagare vare ock fri från skyldighet att utgiva underhållsbidrag, såvitt han skulle komma att sakna medel till skäligt underhåll eller till fullgörande av underhållsplikt.

6 §.

Egendom, som avsättes för bestridande av underhållsbidrag å särskilda tider jämlikt 2, 3 eller 4 §, skall, såframt ej annat överenskommits, ställas under vård och förvaltning av god man, varom förmäles i lagen om förmynderskap.

7 §.

När väsentligen ändrade förhållanden påkalla det, äge rätten förordna, att underhållsbidrag å särskilda tider enligt 3, 4 eller 5 § skall nedsättas eller upphöra. Samma lag vare om sådant underhållsbidrag enligt 2 §, såvitt det belastar bröstarvinges laglott.

8 §.

Anspråk på underhållsbidrag enligt 1 § skall vid talans förlust framställas senast vid skiftet.

Vill någon göra gällande rätt till underhållsbidrag enligt 3, 4 eller 5 §, framställa anspråk enligt 3 § inom ett år efter det testamente, varom där sägs, blivit honom delgivet och enligt 4 eller 5 § inom samma tid från det bouppteckning efter arvlätaren avslutades. Försittes den tid, vare rätt till talan förlorad.

9 §.

Vad i detta kapitel stadgas skall i tillämpliga delar gälla i avseende å rätt till underhåll för arvlätarens barn utom äktenskap, som har arvsrätt efter honom, och för hans adoptivbarn ävensom å skyldighet för sådana barn och deras avkomlingar att utgiva underhållsbidrag.

9 KAP.

Om preskription av rätt till arv.

1 §.

Vistas, då bouppteckning förrättas, till namnet känd arvinge efter den döde å okänd ort, skall det hos rätten anmälas av den, som har boet i sin vård, och låte rätten, när sådan anmälan sker eller förhållandet eljest varder kunnigt, i allmänna tidningarna ofördröjligen intaga kungörelse, att arv efter den döde tillfallit den bortovarande, med anmaning till honom att göra sin rätt till arvet gällande inom fem år från den dag, kungörelsen var införd i tidningarna. I kungörelsen skall den bortovarandes namn upptagas.

2 §.

Kan, när bouppteckning förrättas, ej utrönas, huruvida den döde efterlämnat arvinge, som före allmänna arvsfonden eller före eller jämte annan känd arvinge är berättigad till arvet, låte rätt-n på anmälan av den, som har boet i sin vård, eller då förhållandet eljest varder kunnigt, i allmänna tidningarna ofördröjligen intaga kungörelse, att arv fallit efter den döde, med anmaning till okända arvingar att göra sin rätt till arvet gällande inom fem år från den dag, kungörelsen var införd i tidningarna. Vad nu är sagt skall ock gälla, där vid bouppteckningen kändedom finnes om arvinge efter den döde men kunskap saknas såväl om arvingens namn som om hans vistelseort.

3 §.

Arvinge, som ej enligt vad i 1 eller 2 § stadgas har att göra sin rätt till arv gällande inom tid, varom där sägs, göra det inom tio år från arvlätarens död.

4 §.

Undandrager sig arvinge att giva tillkänna, huruvida han vill göra anspråk på arvet, äge rätten förelägga honom att göra sin rätt gällande inom ett år från det föreläggandet blev honom tillställt i huvudskrift eller besannad avskrift.

Sådant föreläggande skall meddelas, såframt ansökan därom göres av någon, som är berättigad till arvet, ifall arvingen försummar att bevара sin rätt.

5 §.

Vill arvinge, utan att tillträda arvet, göra sin rätt därtill gällande, skall han anmäla sitt anspråk hos god man, om sådan förordnats att bevaka hans rätt, eller hos var arvinge, som tillträtt arvet, eller ock, om skifte ej skett, hos den, som sitter i kvarlåtenskapen. Anmälan må ock göras hos rätten eller på landet hos domaren.

Tillkännagivande om anmälan skall göras av god man hos rätt-n eller domaren och av domaren å nästa rättegångsdag hos rätten. Om anmälan, som gjorts eller tillkännagivits hos rätten, skall genom dess försorg med posten underrättelse översändas till övriga arvingar, vilkas namn och vistelseort äro upptagna i bouppteckningen efter arvlätaren eller eljest kända för rätten.

6 §.

Har arvinge icke inom tid, som i 1—4 §§ är för varje fall stadgad, tillträtt arvet eller anmält anspråk därpå efter vad i 5 § sägs, have han förlorat rätten därtill.

7 §.

Arv, som arvinge enligt 6 § gått förlustig, skall tillfalla dem, som skulle varit berättigade därtill, om arvingen avlidit före arvlätaren.

8 §.

Äger i fall, som i 2 kap. 1 § avses, arvinge till den först avlidne maken taga del i den efterlevandes bo, är hans rätt underkastad preskription, som vore han dennes arvinge.

9 §.

Närmare bestämmelser om kungörelse, varom i 1 och 2 §§ stadgas, meddelas av Konungen.

10 KAP.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Arv kan tagas endast av den, som lever vid tiden för arvlåtarens död; dock må barn, som dessförinnan är avlat, taga arv, om det sedermera födes med liv. Är fråga om rätt till del i efterlevande makes bo efter vad i 2 kap. sägs, skall hänsyn tagas till tiden för dennes död.

2 §.

Är arvinge till den, efter vilken arv fallit, jämväl avliden, och kan bevis ej förebringas därom, att han överlevat arvlåtaren, skall med arvet så förfaras, som om han icke överlevat denne.

3 §.

Ej må någon ärva den, som han genom brottslig gärning uppsåtligen bragt om livet.

Dräper man sålunda någon, som skolat ärva, äge ej bättre rätt till arv än om den dräpte levat.

Vad nu om dräpare är sagt, gälle ock den, vilken haft sådan del i brottet, som i 3 kap. 1—6 §§ strafflagen sägs.

4 §.

Arv, som någon jämlikt 3 § gått förlustig, skall tillfalla dem, som skulle varit berättigade därtill, om den brottslige avlidit före arvlåtaren.

5 §.

Utländsk medborgare må lika med svensk taga arv här i riket. För medborgare i stat, där svensk medborgare ej äger taga arv lika med inlänningen eller ock måste å arvet vidkännas större avdrag än denne, skall dock motsvarande inskränkning gälla här i riket, såvitt Konungen det förordnar.

Förslag

till

Lag angående införande av lagen om arv.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Den nu antagna lagen om arv skall jämte vad här nedan stadgas lända till efterrättelse från och med den 1 januari 1929.

Har arvlätaren avlidit, innan nya lagen trätt i kraft, skall äldre lag fortfarande äga tillämpning.

2 §.

Genom nya lagen upphävas:

1—7 kap., 12 kap. 9 och 10 §§, 14 och 15 kap. samt 17 kap. 7 § ärvdebalken;

lagen den 11 juni 1920 om makes arvsrätt;

12 § i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap;

14, 15, 16 och 17 §§ i lagen den 14 juni 1917 om adoption;

§§ 1, 2 och 4 i förordningen den 21 december 1857 angående vad i testamente givas må, så ock om gåva av fast egendom;

tillika med alla de särskilda stadganden, vilka innefatta ändring eller förklaring av vad sålunda upphävda lagrum innehålla eller tillägg därtill;

så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot nya lagens bestämmelser.

3 §.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall denna i stället tillämpas.

4 §.

Bestämmelserna i 2 kap. nya lagen skola ej äga tillämpning å den, som har äkta makes rätt, ehuru fullkomnat äktenskap ej kommit till stånd.

I fall, då äldre giftermålsbalken gällt i fråga om makars förmögenhetsförhållanden, skall vad i 2 kap. 7 och 10 §§ nya lagen stadgas om egendom, som under äktenskapet tillhört make, äga motsvarande tillämpning i avseende å egendom, som tillhört make enskilt, så ock i avseende å samfällid egendom, som i boet införts av make eller under äktenskapet tillfallit make i arv, testamente eller gåva.

5 §.

Har äldre giftermålsbalken gällt i fråga om makars förmögenhetsförhållanden, skall vad i 6 kap. 1 § andra stycket nya lagen stadgas om avräkning för förskott å arv, som givits av giftorättsgods, äga motsvarande tillämpning i avseende å förskott å arv, som givits av samfälld egendom.

6 §.

Vad i 8 kap. 5 § nya lagen föreskrives om skyldighet för bröstarvinge, som mottagit egendom i förskott eller eljest såsom gåva, att utgiva underhållsbidrag, skall ej äga tillämpning i fråga om egendom, som givits innan nya lagen trätt i kraft, ändå att arvfallet inträffat först därefter. Beträffande skyldighet för den, som före nya lagens ikraftträdande i gåva mottagit fast egendom, att utgiva underhållsbidrag, skall äldre lag fortfarande lända till efterrättelse.

Förslag

till

Lag om allmänna arvsfonden.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Den egendom, som i arv tillfaller allmänna arvsfonden, så ock egendom, som må tillfalla fonden genom gåva eller testamente, skall utan sammanblandning med andra medel förvaltas av statskontoret såsom en särskild fond för främjande av barns och ungdoms vård och fostran.

Av medel, som under ett räkenskapsår influtit, skall vid årets utgång en tredjedel läggas till fonden. Återstoden skall jämte årets avkastning från och med nästföljande år vara tillgänglig för utdelning.

2 §.

Understöd ur fonden utdelas av Konungen.

Ej må understöd lämnas för åtgärd, vars bekostande åligger stat eller kommun.

Tillgängliga medel må, såvitt omständigheterna därtill föranleda, läggas till fonden.

3 §.

Fondens rätt till arv skall bevakas av kammaradvokatfiskalsämbetet; och äge ämbetet tala och svara i mål, som röra fonden.

Behörig att för fonden mottaga delgivning av testamente vare jämväl Kungl. Maj:ts befallningshavande i det län, där den döde senast haft sitt hemvist.

4 §.

Testamente till annan än fonden må å dess vägnar godkännas av kammaradvokatfiskalsämbetet, om testamentet är så upprättat, som i lag föreskrives, och anledning till klander ej heller eljest föreligger. I annat fall har ämbetet att i god tid före klandertidens utgång jämte eget utlåtande underställa ärendet Konungens prövning.

5 §.

Vill någon, att arv, som tillfallit fonden, skall helt eller delvis avstås ingi ve sin till Konungen ställda ansökan till Kungl. Maj:ts befallningshavande i det län, där den döde senast haft sitt hemvist; och åligge det befallningshavanden att, efter verkställd utredning, till kammaradvokatfiskalsämbetet insända handlingarna i ärendet jämte eget utlåtande. Ämbetet har att, jämte eget yttrande, insända handlingarna till Konungen.

6 §.

Är villkor fästade vid testamente eller gåva till fonden, ankomme å Konungen att besluta, huruvida testamentet eller gåvan skall mottagas.

7 §.

Finnes, då dödsfall inträffar, ej annan arvinge än fonden, skall det hos rätten anmälas av den, som har boet i sin vård, och nämne rätten, när sådan anmälan sker eller förhållandet eljest varder kunnigt, utredningsman i boet. Prövas denne ej vara lämplig för uppdraget, varde han av rätten entledigad.

Det åligger kammaradvokatfiskalsämbetet att övervaka, att boutredningsmannen behörigen fullgör sina skyldigheter.

8 §.

Egendom, som i arv tillfallit fonden, skall av boutredningsmannen försäljas å offentlig auktion, där ej kammaradvokatfiskalsämbetet efter framställning från boutredningsmannen annat medgiver. Fordringar må dock försäljas allenast i den mån de ej kunna indrivivas.

Boutredningsmannen skall ock ombesörja betalning av den dödes gäld. Såframt anledning därtill är för handen, vare han pliktig avträda den dödes egendom till konkurs. Försummar han det, svare han borgenärerna för skadan.

För indrivning av boets fordringar äge boutredningsmannen anhängiggöra och utföra talan utan bemyndigande av kammaradvokatfiskalsämbetet.

9 §.

Om boutredningsman skall i tillämpliga delar gälla vad om syssloman är stadgat. Boutredningsmannen vare berättigad att av boets medel erhålla skäligt arvode för uppdraget, så ock ersättning för sina kostnader.

10 §.

Har egendom, som ej utgöres av penningar, genom gåva eller testamente tillfallit fonden, skall lämplig person förordnas att omhändertaga och försälja egendomen, såframt ej vid gåvan eller genom testamentet annat särskilt föreskrivits, och skall i avseende å honom i tillämpliga delar gälla vad i 7—9 §§ om boutredningsman är stadgat.

11 §.

Har arv, som för bortovarande eller okänd arvinges räkning förvaltats av god man, till följd av arvsrättens preskription tillfallit fonden, vare gode mannen pliktig fullgöra vad enligt 8 § första stycket åligger boutredningsman.

12 §.

Fonden tillkommande medel skola överlämnas till statskontoret. Redovisning, som efter utredning av dödsbo eller eljest skall avgivas för förvaltning av egendom, vilken tillkommer fonden, mottages och granskas av kammaradvokatfiskalsämbetet.

13 §.

De ytterligare föreskrifter, som för tillämpning av denna lag kunna finnas erforderliga, meddelas av Konungen.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1929.

F ö r s l a g

till

Lag om ändring i 13 kap. giftermålsbalken.

Härigenom förordnas, dels att i 13 kap. giftermålsbalken skall införas en ny paragraf av nedan angivet innehåll och betecknad såsom 11 a §, dels ock att 12 § i nämnda kapitel skall hava följande ändrade lydelse:

11 a §.

Då vid makes död förskott å arv, som givits av endera makens giftorätts-gods, skall avräknas å arvet efter den döde, skall vid bodelningen å den lott, som tillkommer den dödes arvingar, avräkning ske för förskottet eller, om det ej kan till fullo avräknas å arvet, för vad därå kan avräknas av

förskottet. I fall, varom nu är sagt, skall, sedan tilldelning för gäld ägt rum, återstoden av förskottsgivarens giftorättsgods före delningen ökas med ett belopp, motsvarande vad sålunda skall avräknas vid bodelningen.

12 §.

Sker bodelning i anledning av makes död, och är den egendom, som därvid tillkommer efterlevande maken, ringa, äge han av makarnas giftorättsgods uttaga nödigt bohag ävensom arbetsredskap och andra lösören, som erfordras till fortsättande av hans näring, även om därigenom arvingarnas lott skulle lida inskränkning.

Efterlevande maken äge av giftorättsgodset, såvitt det räcker, städse bekomma egendom till så stort värde, att den jämte egendom, som må enskilt tillhöra honom, uppgår till tretusen kronor.

Vad nu är stadgat äge dock ej tillämpning, om efter den döde finnes bröstarvinge, som ej jämväl är efterlevande makens avkomling, eller barn utom äktenskap, som har rätt till underhållsbidrag ur kvarlåtenskapen efter honom.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1929 och skall, där äktenskap blivit genom makes död upplöst efter nämnda dag, äga tillämpning, ändå att äktenskapet blivit ingånget, innan nya lagen trätt i kraft.

Har äldre giftermålsbalken varit tillämplig å makars förmögenhetsförhållanden, skall vad i 11 a § stadgas om förskott, som givits av giftorättsgods, äga motsvarande tillämpning i avseende å förskott, som givits av samfälld egendom, och bestämmelsen i 12 § om rätt att bekomma egendom av makarnas giftorättsgods gälla samfällda boet.

Förslag

till

Lag om ändring i vissa delar av ärvdabalken.

Härigenom förordnas, dels att 9 kap. 1 § ärvdabalken, vilket lagrum ändrats genom lag den 11 juni 1920 (nr 412), skall hava den nya lydelse, som nedan angives, dels att till 17 kap. 6 § ärvdabalken, vilket lagrum likaledes undergått ändring genom sistnämnda lag, skall fogas ett andra stycke av nedan angivna innehåll:

9 KAP.

1 §.

När dödsfall timar, då skall man eller hustru, som lever efter, riktigt uppgiva och lata noga uppteckna allt vad vardera maken ägde, så löst som fast,

sådant det vid dödstimman var, med alla skrifter och handlingar, fordringar och gäld, i arvingarnas eller deras förmyndares eller ombudsmäns närvaro; skrive ock samma uppteckning under, där den gälla skall, med edlig förpliktelse, att ej något med vilja och vetskap är dolt och utelämnat, utan allt riktigt uppgivet; och vare ändå pliktig, där så fordras, att den med ed besanna. Därest till följd av äktenskapsförord, boskillnad eller hemskillnad ingendera maken hade giftorättsgoods, skall allenast den dödas egendom upptecknas, med mindre efter honom äro arvingar eller testamentstagare, som enligt vad i 2 kap. av lagen om arv stadgas äga vid den efterlevande makens död taga andel i boet; och vare, om makarna vid dödsfallet på grund av hemskillnad levde åtskilda, den efterlevande maken ej pliktig att om uppteckningen draga försorg. Inträffar fall, som sist är sagt, eller lever ej man eller hustru, give då arvingarna upp den dödas egendom till uppteckning, eller de, som den vid dödsfallet omhänder haft, och skrive uppteckningen under, som nu är sagt. Lyder den dödas bo under stadsdomstol, eller är egendomen fastighet i stad; då skola, när ej annorlunda särskilt stadgat är, borgmästare och råd nämna två eller flera redliga män, som egendomen uppteckna och värdera. Lyder boet under annan domstol, eller är egendomen fastighet å landet; då äga stärbhusdelägarna kalla gode män, som efter bästa förstånd uppteckningen och värderingen förrätta. Hade efterlevande make sitt bo och hemvist å annan ort än den döde, skall vid utseende av gode män för uppteckning av den efterlevandes bo vad som gäller angående bouppteckning efter död man å den ort, där den efterlevande hade sitt hemvist, äga motsvarande tillämpning. I prästhus må arvingar kalla och bruka därtill den de helst själva vilja.

17 KAP.

6 §.

Testamente — — — — — gifterättsgoods.

Skall vid efterlevande makes död del av hans bo på grund av lag tillfalla den först avlidnes arvingar, må testamente efter den sist avlidne tagas allenast av den del av boet, som eljest skolat tillfalla arvingarna efter honom.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1929.

Förslag

till

**Lag angående ändring i förordningen den 18 september 1862 (nr 42),
huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarvavgörelse.**

Härigenom förordnas, dels att i förordningen den 18 september 1862, huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarvavgörelse, skall tilläggas en paragraf av nedan angivet innehåll och betecknad såsom § 32, dels ock att § 22 i nämnda förordning skall hava följande ändrade lydelse:

§ 22.

Försummar förmyndare eller god man att stärbhusdeläggares rätt till befrielse från gäld i död mans bo bevaka, svare själv för den gäld, som ej kan utgå av vad den stärbhusdelägaren i boet äger.

§ 32.

Vad i denna förordning stadgas om urarvavgörelse och om skyldighet för arvinge, som ej i laga tid gjort sig urarva, att svara för den dödas gäld, så ock vad i § 21 stadgas om skyldighet för arvinge att i fall, som där avses, svara för all boets gäld skall ej äga tillämpning i fråga om allmänna arvsfonden.

Har gäld efter den döda yppats, efter det penningmedel, som på grund av arv tillkomma allmänna arvsfonden, överlämnats till fonden, vare fonden skyldig att, i den mån det erfordras för gäldens betalning, återbära vad fonden sålunda mottagit jämte ränta därå.

Allmänna arvsfonden vare städse berättigad att på villkor, varom i § 4 sägs, uppsäga gäld, som där avses. Vad i §§ 6 och 10 stadgas om tillträde av avträdd egendom gälle ej i fråga om fonden.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1929.

Förslag

till

Lag angående ändrad lydelse av 18 § i lagen den 14 juni 1917 (nr 378) om adoption.

Härigenom förordnas, att 18 § i lagen den 14 juni 1917 om adoption skall hava följande ändrade lydelse:

I andra hänseenden än i 12 och 13 §§ sägs skall adoptionen ej hava någon verkan på adoptivbarnets och dess föräldrars inbördes rättigheter och skyldigheter.

I fråga om adoptivbarns arvsrätt och om arvsrätt efter sådant barn är särskilt stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1929.

Förslag

till

Lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 14 juni 1917 (nr 376) om barn utom äktenskap.

Härigenom förordnas, att 1 § i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap, vilket lagrum ändrats genom lag den 27 juni 1924 (nr 327), skall i nedan angivna del hava följande ändrade lydelse:

Barn — — — — — ogift.

Fadern — — — — — år.

Är — — — — — sagd.

Med trolovningsbarn förstås barn, som är avlat i trolovning, eller vars föräldrar efter dess avlelse ingått trolovning med varandra; och skall, ändå att vid trolovningen föräldrarna voro så besläktade eller besvägrade, att äktenskap dem emellan måste återgå, eller endera var gift med annan, barnet anses såsom trolovningsbarn, där föräldrarna eller en av dem var i god tro.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1929.

Förslag

till

Lag angående ändring i 11 och 12 kap. av lagen den 27 juni 1924 (nr 320) om förmynderskap.

Härigenom förordnas, dels att i 11 kap. av lagen den 27 juni 1924 om förmynderskap skall införas en ny paragraf av nedan angivet innehåll och betecknad såsom 4 a §, dels att 4 § i nämnda kapitel skall hava den ändrade lydelse, som nedan angives, dels att till 9 § i samma kapitel skall fogas ett nytt stycke av nedan angivet innehåll, dels ock att 12 kap. 19 § samma lag skall i nedan angiven del hava följande ändrade lydelse:

11 KAP.

4 §.

Är, då dödsfall inträffar, till namnet känd dödsbodelägare å okänd ort eller så fjärran, att han ej kan bevaka sin rätt i boet, skall det hos rätten anmälas av den, som har boet i sin vård, och nämne rätten, när sådan anmälan sker eller förhållandet eljest varder kunnigt, god man att bevaka den bortovarandes rätt och förvalta hans lott i boet.

Kan vid dödsfall ej utrönas, huruvida den döde efterlämnat arvinge, som före allmänna arvsfonden eller före eller jämte annan känd arvinge är berättigad till arvet, eller finnes kännedom om arvinge efter den döde men saknas kunskap såväl om arvingens namn som om hans vistelseort, skall vad i första stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

Tarvas eljest, att bortovarandes rätt bevakas eller hans egendom förvaltas, skall ock god man förordnas att bevaka hans rätt eller förvalta egendomen.

4 a §.

Skall enligt vad särskilt stadgas egendom ställas under vård och förvaltning av god man, som avses i denna lag, nämne rätten god man att vårda och förvalta egendomen samt, såvitt egendomen rör, företräda den, från vars förvaltning densamma blivit undantagen.

9 §.

God _____ egendomen.
Förteckning _____ förmyndaren.

Har arv, som för bortovarande eller okänd arvinges räkning förvaltats av god man, till följd av arvsrättens preskription tillfallit allmänna arvsfonden, gälla i fråga om egendomens försäljning vad i lagen om allmänna arvsfonden är stadgat.

12 KAP.

19 §.

Fråga — — — — — inskrivas.

God man, varom i 11 kap. 3 § eller 4 § tredje stycket sägs, skall förordnas av rätten i den ort, där den, för vilken god man förordnas, har egendom eller eljest behov av god man yppat sig. Skall god man förordnas efter vad i 11 kap. 4 § första eller andra stycket stadgas, ankomme det på den rätt, varunder den dödes bo lyder. Erfordras ny god man eller uppstår fråga om entledigande av god man, ankomme ärendet på den rätt, där godmanskapet är inskrivet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1929.

Förslag

till

Lag om tillägg till 33 § konkurslagen.

Härigenom förordnas, att till 33 § konkurslagen skall fogas ett tredje stycke av följande lydelse:

Översteg vid avskiljande enligt 2 kap. i lagen om arv den avskilda egendomens värde i märklig mån vad som rätteligen tillkom arvingarna efter den först avlidne maken, skall, om den rörande avskiljandet upprättade handling ej ingivits till rätten tidigare än ett år, innan ansökan om efterlevande makens försättning i konkurs gjordes, på talan av konkursboet återbäras egendom, motsvarande överskottet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1929.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 16 juni 1875 (nr 42) angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden.

Häri genom förordnas, att 1 § i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden, vilket lagrum senast ändrats genom lag den 27 juni 1924 (nr 334), skall i nedan angivna del hava följande nya lydelse:

1 §.

Över följande ärenden skola vid underrätt föras särskilda protokoll, nämligen: ett över lagfarter med fång av fast egendom; ett över inteckningar i sådan egendom; ett över inskrivningar av tomträtt samt av fång till sådan rätt, inteckningar i tomträtt, inskrivningar av vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt, så ock över inteckningar i vattenfallsrätt (tomträttsprotokoll); ett över ärenden angående förmynderskap och godmanskap (förmynderskapsprotokoll); ett över äktenskapsförord; samt ett över bouppteckningar, testamenten, som vid domstolen bevakas, åtgärder, som avses i 9 kap. av lagen om arv, förordnande eller entledigande av boutredningsman, varom förmåles i lagen om allmänna arvsfonden, samt avhandlingar om lösöreköp (bouppteckningsprotokoll).

För varje ärende skall å brädden tecknas, i lagfarts-, intecknings- och tomträttsprotokollen: namnet på den egendom ärendet rör; i förmynderskapsprotokollet: namnet å den omyndige eller den, för vilken god man förordnats, ävensom det nummer, varunder förmynderskapet eller godmanskapet blivit infört i förmynderskapsboken; i äktenskapsförordsprotokollet och i bouppteckningsprotokollet, såvitt angår avhandlingar om lösöreköp: namnet å den person ärendet rör; samt eljest i bouppteckningsprotokollet: den dödes namn. Sker anmälan av arvsanspråk, skall hänvisning till ärendet tecknas å brädden av det protokoll, som upprättats rörande registrering av bouppteckning efter arvlåtaren.

Vid — — — — — drives.
 Hos — — — — — infört.
 Har — — — — — anmärkt.

—————

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1929.

—————

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 4 mars 1927.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Thyrén, anmäler lagberedningens den 22 december 1925 avgivna betänkande med förslag till

- 1) lag om arv;
- 2) lag angående införande av lagen om arv;
- 3) lag om allmänna arvsfonden;
- 4) lag om ändring i 13 kap. giftermålsbalken;
- 5) lag om ändrad lydelse av 17 kap. 6 § ärvdabalken;
- 6) lag angående ändring i förordningen den 18 september 1862, huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarvagörelse;
- 7) lag angående ändrad lydelse av 18 § i lagen den 14 juni 1917 om adoption;
- 8) lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap;
- 9) lag angående ändring i 11 kap. av lagen den 27 juni 1924 om förmynderskap;
- 10) lag om ändrad lydelse av 11 kap. 19 § rättegångsbalken;
- 11) lag om ändrad lydelse av 33 § konkurslagen; samt
- 12) lag om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden;

över vilket betänkande i särskilda delar yttranden efter remiss avgivits av statskontoret, kammarkollegium, överståthållarämbetet efter hörande av stadskollegiet i Stockholm samt magistraterna i Sigtuna, Norrköping, Karlskrona, Karlshamn, Kristianstad, Landskrona, Göteborg, Borås och Västerås efter hörande av vederbörande stadsfullmäktige, varjämte tillfälle att avgiva yttrande varit lämnat direktionen för allmänna barnhuset utan att dock direktionen därav begagnat sig.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslagen måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:
H. Stefenson.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 17 juni 1927.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet VON SETH,
 justitierådet WEDBERG,
 regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA,
 justitierådet ALEXANDERSON.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 4 mars 1927, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättade förslag till:

- 1) lag om arv;
- 2) lag angående införande av lagen om arv;
- 3) lag om allmänna arvsfonden;
- 4) lag om ändring i 13 kap. giftermålsbalken;
- 5) lag om ändrad lydelse av 17 kap. 6 § ärvdabalken;
- 6) lag angående ändring i förordningen den 18 september 1862, huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarvagörelse;
- 7) lag angående ändrad lydelse av 18 § i lagen den 14 juni 1917 om adoption;
- 8) lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap;
- 9) lag angående ändring i 11 kap. av lagen den 27 juni 1924 om förmyndarskap;
- 10) lag om ändrad lydelse av 11 kap. 19 § rättegångsbalken;
- 11) lag om ändrad lydelse av 33 § konkurslagen; samt
- 12) lag om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits till vissa delar av revisionssekreteraren Arthur Lindhagen och i övrigt av hovrättsassessorn Erik Lind.

Förslagen föranledde följande yttranden av lagrådet och dess särskilda ledamöter:

Förslaget till lag om arv.

Förslaget i allmänhet.

Lagrådet:

I enlighet med den av lagberedningen uppgjorda planen för dess arbete omfattar det föreliggande förslaget allenast ett huvudstycke av successionsrätten, nämligen den legala arvsrätten, medan testamentsrätten ävensom reglerna om utredning, förvaltning och skifte av boet sparats till senare behandling. Det ligger i sakens natur att med ett dylikt partiellt reformförslag äro förbundna vissa svårigheter att i allo överblicka dess innebörd och verkningar, sådana de komma att te sig inom ramen av en blivande ny ärvdabalk. Lagrådet har emellertid vid den företagna granskningen icke kunnat finna, att hinder bör möta för förslagets upphöjande till lag utan avvaktan på det fortsatta arbetets resultat.

Förslaget uppbäres i alla dess delar av en helhetsuppfattning av arvsrätten såsom grundad i det sociala och ekonomiska samband mellan arvlätare och arvinge, som enligt erfarenheten är en regelmässig följd av närheten i skyldskap, sammanlevnad såsom äkta makar eller adoptivförhållande. Graden av den styrka att skapa ett dylikt samband som efter vår tids förhållanden bör tilläggas de nämnda faktorerna var för sig och vid inbördes jämförelse är enligt förslagets syften bestämmande för arvsordningen och arvslotterna, för arvsrättens begränsning till vissa skyldskapsled, för rättens beroende eller oberoende av arvlätarens underlåtenhet att själv disponera över sin kvarlåtenskap; arvsrättens preskription betingas av omständigheter, som giva vid handen att det nämnda sambandet får i det särskilda fallet betraktas såsom brutet, och preskriptionsreglerna hava till sitt innehåll i främsta rummet bestämts ur denna synpunkt; o. s. v.

Enligt lagrådets mening utvisar förslaget att fullföljandet av denna grundtanke låtit sig väl förenas med ett omsorgsfullt tillvaratagande och fortbildning till naturlig följdriktighet och större klarhet av de rättstankar på successionsordningens område, som under växelverkan av lag och liv vunnit stadga hos oss och vilka, i den mån lagens ståndpunkt varit efterbliven, arvlätare i största utsträckning sökt förverkliga genom testamente. Av beredningens betänkande framgår hurusom utländska lagars arvsrättsliga regler, dessas nationella förutsättningar och deras samband med rättssystemet i övrigt blivit på varje punkt av betydelse föremål för noggrann undersökning och prövning av det värde de kunna äga för det svenska reformarbetet. Men det är av ovan angivna skäl naturligt att dessa främmande, sinsemellan mycket skiftande arvsrättssystem icke i nämnvärd mån funnits böra tjäna till mönster, utan det rika materialet allenast på indirekt sätt tillgodogjorts vid valet av de rätts tekniska medlen att fortbilda vår arvsrätt på nationell grund. Vad särskilt våra skandinaviska grannländer angår, har utredningen övertygande ådagalagt att sedvänjor och åskådningssätt på förevarande område såväl mellan dessa länder inbördes som i förhållande till vårt land äro alltför skiljaktiga för

att ett närmande till enhetliga normer nu skulle kunna med båtнад eftersträvas.

Såsom den rättsprincipiellt sett, om än ingalunda i fråga om sin praktiska räckvidd, viktigaste nyheten i förslaget framstår begränsningen av släktarvsrätten till närmare skyldskapsled. Att en sådan gräns bör uppdragas, därom torde ingen tvekan böra råda; frågan gäller egentligen var den skall gå. Vid övervägande av det statistiska material och den utredning i övrigt som framlagts till belysning av rådande rättsuppfattning och arvsrättens sociala funktion för olika grupper av skyldemän, finner emellertid lagrådet övertygande skäl vara förebrogta för förslagets ståndpunkt, enligt vilken denna gräns drages så, att bland skyldemän i sidled syskons avkomlingar och föräldrars syskon bibehållas vid arvsrätt, men kusiner uteslutas därifrån.

Av långt större betydelse för det verkliga livets gestaltning är tvivelsutan den reglering av förhållandet mellan arvlåtarens efterlevande make och hans skyldemän i fråga om rätt till kvarlåtenskapen, som föreslås skola avlösa den sedan år 1920 rent provisoriskt gällande. Om vanskligheterna att på detta ömtåliga område skapa en fullt tillfredsställande legal ordning vittnar i sin mån den stora rikedom på skiftningar som olika länders äldre och gällande rättssystem framvisa. Även här innebär emellertid enligt lagrådets mening förslaget en naturlig anpassning till hos oss rådande åskådningar och behov. Det synes sålunda riktigt att för det fall, att bröstarvingar finnas, i princip vidhålla den hävdvunna arvsrättsliga ordningen, som innebär att kvarlåtenskapen ej överlämnas till den efterlevande makens förvaltning och disposition under dennes livstid, utan bodelning och utskiftning av arvslotterna normalt skall äga rum, även där arvingarna utgöras av makarnas omyndiga barn. Den hårdhet mot efterlevande maken och den onyttiga splittring i smålotter och dessas förvaltning under alltför tyngande former, som härmed onekligen skulle vara förbundna, då det gäller helt ringa bon, har på ett enligt vad det vill synas mycket lyckligt sätt förebyggts genom den till införande i 13 kap. giftermålsbalken föreslagna nya regel för bodelning, enligt vilken efterlevande make äger av giftorättsgodset i den mån det förslår utbekomma så mycket att andelen jämte eventuellt förefintlig enskild egendom uppgår till tretusen kronors värde. Framför alla andra skyldemän än bröstarvingar skall enligt förslaget efterlevande make hava företräde till arv; men med rätt för den först avlidnes föräldrar, syskon eller syskons avkomlingar, som överleva den andre maken, att med dennes arvingar ingå i delning av hans kvarlåtenskap efter principiellt samma grunder som om bodelning efter den först avlidne då ägde rum. Även denna ordning torde stå i samklang med rådande uppfattning om bästa sättet att tillgodose olika var för sig berättigade synpunkter — en uppfattning som hittills för att bliva respekterad måst lita till testamentes upprättande. Vål kan ej undgås att härmed följer en under efterlevande makens livstid fortbestående motsättning i intresse, som måste förväntas understundom framkalla slitningar och även missbruk; och den lagtekniska utformningen av detaljreglerna är förbunden med vissa svårigheter, som ej helt låta sig övervinnas. Dessa olägenheter böra dock enligt lagrådets mening desto mindre hindra förslagets

godtagande i förevarande del som de uppställda reglerna dock utmärka sig för en relativ enkelhet och synas ägnade att i stor utsträckning förebygga tvister om lagens rätta tillämpning.

I fråga om arvsrätt för barn utom äktenskap läser det med hänsyn till de gynnsamma verkningar som försports av 1917 års lagstiftning om sådana barns rätt vara det riktiga att reformen här begränsats till att låta arvsrätt efter fader inträda jämväl i kraft av hans i viss ordning avgivna förklaring att barnet skall taga arv efter honom lika med barn av äktenskaplig börd.

Ej heller i övrigt hava de framlagda lagförslagen i något väsentligt stycke syntts böra föranleda anmärkning. De erinringar, som i det följande framställas, röra således blott detaljer av underordnad vikt.

Justitierådet von Seth:

Då jag ansett mig kunna ansluta mig till ovanstående uttalande är det icke utan tvekan i ett hänseende, nämligen så vitt förslaget innebär uteslutande av kusiner från arvsrätt. Förslaget grundar sig härvid först och främst på den uppfattningen, att kusiner emellan i regel icke skulle föreligga den sociala och ekonomiska samhörighet, från vilken man har att utgå vid avgörandet, huru långt inom släkten den legala arvsrätten bör få sträcka sig. Denna sin uppfattning stöder förslaget bland annat på en å sid. 100 i betänkandet införd statistik för åren 1920 och 1919, som särskilt vad angår förstnämnda år ger ett för kusiner synnerligen oförmånligt resultat. Denna statistik innefattar en jämförelse mellan, å ena sidan, summan av kvarlåtenskaper efter avdrag av testamente till efterlevande make samt, å den andra, summan av belopp, som testamenterats till andra än arvingarna och efterlevande make. Går man till de primäruppgifter, som ligga till grund för nämnda statistik, såvitt de äro tillgängliga i handlingarna, blir man emellertid tveksam om värdet av densamma. Det visar sig nämligen då, att antalet arvsfall, i vilka arvet gått till kusinerna, arvingarna, antingen omedelbart på grund av arvsrätt eller via testamente är påfallande stort inom de lägre kvarlåtenskapsklasserna intill ett kvarlåtenskapsvärde av 40,000 kronor och att, vad särskilt angår år 1920, av 171 arvsfall, i vilka kusiner varit arvingar, arvet i ej mindre än 54 fall eller omkr. 32 procent av hela antalet arvsfall gått till arvingarna. Härtill komma 40 testamentsfall, om vilka dock ej med bestämdhet kan sägas, huruvida icke några härröra från samma testamentsgivare. Man torde emellertid kunna beräkna, att i omkring 50 procent av alla de fall, där kusiner varit de närmaste arvingarna, arvet också gått till dessa. Varpå dessa förhållanden bero undandrager sig naturligtvis exakt bedömande, men det antagandet ligger nära till hands, att det huvudsakligen är inom de förmögnare befolkningsklasserna som släktbandet kusiner emellan undergått den av beredningen antagna uppluckringen, medan det ännu kvarstår med tämligen oförminskad kraft inom de mindre burgna men talrikare samhällsskikten, ett förhållande, som möjligen beror på att i en stor del av de till dessa befolkningsklasser hörande arvsfallen den huvudsakliga tillgången utgöres av fast egendom, som har karaktären av

släktegendom, särskilt mindre jordbruksegendomar. Är det nu anförda riktigt, lär det icke vara berättigat att från hittills berörda synpunkt utesluta kusiner från arvsrätt. Saken har emellertid, såsom beredningen erinrat, även en annan sida. Ju längre ut i släkten man låter den legala arvsrätten sträcka sig, desto lättare råkar man ut för den möjligheten, att antalet samarvingar blir stort och att till följd härav arvfallna förmögenheter splittras i smådelar. Detta från nationalekonomisk synpunkt föga önskliga resultat har gjort att jag, oaktat min tveksamhet i fråga om bärigheten av beredningens resonemang i förutberörda hänseende, slutligen stannat för att icke påyrka någon ändring i förslaget i vad det avser den legala arvsrättens begränsning. En förutsättning härför är naturligtvis, att testamentsfriheten fortfarande lämnas obeskuren.

1 KAP.

1 §.

Justitierådet Alexanderson:

Enligt min mening vore det lämpligt att redan här göra paragrafens verkliga innebörd klar för läsaren genom att till paragrafen föga en hänvisning till vad i 3 kap. stadgas om barn utom äktenskap.

4 §.

Lagrådet:

Av förslagets bestämmelser i övrigt, t. ex. 4 kap. 3 och 5 §§, framgår att förslaget, i likhet med gällande rätt, icke såsom arv betraktar succession på grund av testamente. Det synes förty oegentligt och vilseledande, att nu förevarande paragraf fått en avfattning som förutsätter befintligheten av en arvsrätt, grundad på arvlåtarens förordnande.

2 KAP.

1 §.

Lagrådet:

Såsom *skyldeman* eller *avkomling* betecknar förslaget ej annan än den som har äktenskaplig börd. I vad mån en regel, byggd å denna terminologi, skall vara att tillämpa även å barn utom äktenskap och adoptivbarn, låter förslaget ankomma å de i 3 och 4 kap. givna bestämmelserna om dessa barns arvsrättsliga ställning. Vad de utomäktenskapliga barnen beträffar förhåller det sig på liknande sätt med uttrycket *bröstarvinge*. Däremot har förslaget ej vågat lita på att från 4 kap:s bestämmelser kan slutas, att då i förevarande paragraf och 4 kap. 3 § talas om bröstarvinge, med denne skall jämföras adoptivbarn och dess avkomling, utan har funnit nödigt att i lagtexten direkt ange detta. Ehuru man kan förstå denna försiktighet, då man beaktar motsättningen mellan bröstarvinge och adoptivbarn i 4 kap. 1 §, synes den dock vara överdriven; något missförstånd av en kortare redaktion vore nog icke att befara. Snarare

kunde den ståndpunkt förslaget intar, i motsats till adoptionslagen, väntas föranleda en viss osäkerhet. Det hemställes alltså att orden »eller adoptivbarn eller dess avkomling» måtte få utgå.

Det synes önskligt att andra punkten så jämkas, att det omedelbart framgår att med uttrycket »de, som då äro närmast till arv» avses endast sådana skyldemän som tidigare i punkten omtalats.

2 §.

Lagrådet:

När den först avlidne makens arvingar äga taga annan andel än hälften i efterlevande makens bo, är det av stor vikt att kunna bestämt fastställa vad vardera maken ägde vid den först avlidnes död. I de flesta fall kan upplysning härom erhållas av den bouppteckning, som upprättats efter den först avlidne maken, ty enligt 9 kap. 1 § ärvdabalken i dess lydelse enligt lagen den 11 juni 1920 skall i bouppteckning efter gift person upptagas allt vad vardera maken ägde vid dödsfallet. Undantag från denna föreskrift har dock stadgats för det fall, att till följd av äktenskapsförord, boskillnad eller hemskillnad ingendera maken hade giftorättsgods. I nämnda fall skall endast den dödes egendom upptecknas, och man kan sålunda, vid saknad av upplysning om den efterlevandes egendom, icke med ledning av bouppteckningen efter den först avlidne bestämma i vilka andelar den efterlevandes kvarlåtenskap skall delas. För undanröjande av de bevisningssvårigheter, som härav kunna föranledas, synes uti nyssnämnda lagrum böra införas bestämmelse, enligt vilken den efterlevandes egendom skall även i nu angivna fall upptecknas, om efter den döde äro arvingar eller testamentstagare, som, enligt vad i 2 kap. av lagen om arv stadgas, äga vid den efterlevandes frånfälle taga andel i boet.

3 §.

Lagrådet:

Om uttrycket »minskning av sin egendom» sammanställs med »förkovran» i 4 §, ledes tanken därhän att en minskning konstateras genom jämförelse mellan boets olika värden vid de båda dödsfallen. M. a. o., har efterlevande maken genom otillbörligt förfarande orsakat att egendomen vid hans död är väsentligt mindre värd än den kunde ha varit, skulle ersättning enligt 3 § dock ej utgå, så framt icke värdet tillika är mindre än vid den först avlidnes frånfälle. Detta är nu icke förslagets mening. Väsentlig minskning av egendomen skall anses föreligga så snart egendom till väsentligt värde frångått boet, oavsett huruvida detta nedbringats under sitt värde vid det tidigare dödsfallet. Stadgandet har sin förebild i 9 kap. 1 § och 13 kap. 6 § giftermålsbalken, och med fog kunde sägas att dessa lagrum böra vägleda vid tolkning av nu förevarande paragraf. Det förefaller emellertid som skulle det sammanhang, vari bestämmelsen om minskning förekommer i förslaget, lätteligen kunna vålla misstag om rätta förståndet. En förtydligande omskrivning vore önskelig. Till överensstämmelse med vad enligt 7 kap. 4 § och 8 kap. 4 § gäller vid nedsättning

av gåva, varom i nämnda båda lagrum är fråga, torde i andra stycket av förevarande paragraf böra stadgas att i fall, som här avses, gåvan eller dess värde skall återbäras.

5 §.

Lagrådet:

Går efterlevande maken i nytt gifte utan att avskiljande enligt denna paragraf föregått, kunna betydande svårigheter uppstå när boet en gång skall fördelas i olika massor. Med hänsyn såväl härtill som till den nya intressesfär vari efterlevande maken införes genom giftermålet, torde rätt att påkalla avskiljande böra tillkomma skyldeman till den först avlidne icke blott i det fall, som angives i paragrafens första punkt, utan även då efterlevande maken går i nytt gifte. Rätten att i sistnämnda fall påkalla avskiljande torde böra göras beroende av att ansökan ingives inom viss tid, exempelvis sex månader, från äktenskapets ingående. Det torde emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke jämväl den efterlevande bör vid ingäendet av nytt äktenskap kunna även utan överenskommelse med den först avlidnes arvingar erhålla avskiljande. Missbruk av dylik rätt för den efterlevande torde icke vara att befara, om även här föreskrives motsvarande tid för ansökans ingivande.

1—5 §§.

Justitierådet Wedberg:

Efter mitt omdöme är en något ändrad uppställning och avfattning av dessa paragrafer att förorda. Sålunda borde andra punkten i 1 § uppdelas, så att förbehållet för annat stadgande hänföres ej till själva rätten att taga andel i efterlevande makens bo utan blott till andelens storlek. Härigenom skulle underlättas den förenklade omskrivning av 2 §, som är önskelig och visserligen även därförutan möjlig att verkställa. Såsom 3 § borde, med någon formell jämkning, sättas första stycket av 4 §. I nästa paragraf skulle där- efter resten av 4 § sammanföras med 3 §, på det sätt att till den i 3 § första stycket upptagna förutsättningen knytes den rättsliga påföljden att, vid beräkning huru stor arvingarnas lott är och huruvida förkovran föreligger, den efterlevandes kvarlåtenskap skall ökas med ett belopp, motsvarande det värde som frångick boet. Ingressen till andra stycket i 3 § finge härefter lämpas. För att klarare utmärka att med 5 § inledes en nytt komplex av stadganden — något som i förslaget fördunklas av att denna paragraf i början har alldeles samma lydelse som 3 § — borde bestämmelsen om avskiljande på samfällid begäran sättas främst.

8 §.

Lagrådet:

Till tydligare framhävande av att den i sista punkten av första stycket omnämnda ersättningen endast skall utgå, då på sätt i föregående punkt medges avskild egendom använts till den efterlevandes underhåll, torde ifrågasvarande båda punkter böra sammanarbetas.

11 §.

Lagrådet:

I denna paragraf upptages till behandling det fall, att efterlevande maken gått i nytt gifte. Den giftorättsgemenskap, som uppkommit genom det nya äktenskapet, kan upplösas antingen genom efterlevande makens död eller ock redan i dennes livstid och i senare fallet antingen genom den nya makens frånfälle eller genom boskillnad, äktenskapets återgång, hemskillnad eller äktenskapsskillnad.

Vid efterlevande makens död äga den först avlidnes arvingar alltid påfordra delning enligt 1—4 §§ av den efterlevandes egendom. Detta gäller naturligen även om bodelning mellan den efterlevandes arvingar och hans nya make icke erfordras i anledning av att den senare tar arv enligt vad i 1 § av detta kap. stadgas eller erhållit den efterlevandes egendom på grund av testamente.

I andra stycket av förevarande paragraf behandlas det fall, att giftorättsgemenskapen i det nya äktenskapet upplöses i efterlevande makens livstid. Lagtextens lydelse kan giva anledning till den missuppfattning, att bodelning alltid kommer till stånd i anledning av den nya makens död. Detta är emellertid icke fallet, när den efterlevande tager den nya makens egendom på grund av arv enligt 1 § i detta kap. eller på grund av testamente. Jämväl synes uttrycket »före bodelningen» böra undvikas. Den åtgärd, varom här är fråga, nämligen uttagande av egendom till värde, motsvarande vad som belöper på den först avlidnes arvingar, kan äga rum först sedan tilldelning skett för gäld, men även dylik tilldelning är ett led i bodelningsförrättningen. På grund av vad sålunda anförts torde någon jämkning av andra styckets avfattning vara erforderlig.

Någon bestämmelse har icke upptagits för det fall, att efterlevande maken tager arv enligt 1 § efter sin make i nytt äktenskap men dennes arvingar äga rätt till sekundosuccession i enlighet med vad i förevarande kap. stadgas. En dylik bestämmelse torde också kunna undvaras. Även utan uttryckligt stadgande lärer det vara tydligt, att i dylikt fall två delningar enligt 1—4 §§ måste äga rum vid efterlevande makens död, först mellan efterlevande makens och den första makens arvingar, å ena sidan, samt arvingarna till den efterlevandes make i det nya äktenskapet, å den andra, samt därefter mellan den efterlevandes arvingar och arvingarna till den första maken. Av makarna A och B har exempelvis den senare överlevat den förre och tagit arv enligt detta kap. med rätt till sekundosuccession för A:s arvingar. Efter att hava ingått nytt äktenskap med C, överlever B även den nya maken och tar arv efter denne med rätt till sekundosuccession för C:s arvingar. Om vid A:s död makarna i giftorättsgods ägde tillsammans 40,000 kr., därav hälften belöpte å vardera maken, och vid C:s död B hade i behåll nämnda egendom samt C i giftorättsgods ägde 100,000 kr., lärer vid B:s död — under förutsättning att egendomen genom värdestegring ökats till 210,000 kr. — böra förfaras på följande sätt: Vid beräkning av vilken andel bör tillkomma C:s arvingar, å ena sidan, och övriga rättsägare, å den andra, skall på samma sätt som i allmänhet gäller enligt 2 § hänsyn tagas till det resultat, som en bodelning i anledning av C:s död skulle

hava medfört. Vid en dylik bodelning skulle B enligt andra stycket i förevarande paragraf ägt före delningen av sin egendom uttaga vad som i värde belöpte på A:s arvingar d. v. s. hälften av 40,000 kr. eller 20,000 kr. Återstoden av B:s egendom, 20,000 kr., jämte C:s egendom, 100,000 kr., hade delats med hälften eller 60,000 kr. till vardera sidan. Efter bodelningen skulle sålunda 80,000 kr. belöpt på B och 60,000 kr. på C:s arvingar. Vid sådant förhållande måste C:s kvarlåtenskap, som B tagit i arv, anses hava utgjort endast 60,000 kr., medan B:s egen lott i boet uppgått till 80,000 kr. Denna proportion bör följaktligen iakttagas vid delningen av B:s bo, så att C:s arvingar äga bekomma $\frac{6}{14}$ av 210,000 kr. eller 90,000 kr. och övriga $\frac{8}{14}$ eller 120,000 kr. delas mellan A:s arvingar och B:s arvingar.

Genom stadgandet i andra stycket har för där avsedda fall kunnat i viss mån förebyggas att först avliden makes arvingar lida minskning i sin rätt enligt 1—4 §§ därav att den efterlevande ingått i ny giftorättsgemenskap. Under vissa förhållanden kan emellertid tvärtom en förbättring i deras rättsställning bliva följden, på bekostnad av sistnämnde makes arvingar. Så blir nämligen fallet om den nya giftorättsgemenskapen medförde en förkovran av den egendom den omgifte maken ägde; ty sålunda uppkommen förkovran skall, i motsats till vad i 4 § stadgas om förkovran genom arv, gåva eller testamente, städse komma jämväl arvingarna till den först avlidne maken i det tidigare äktenskapet tillgodo vid delning enligt detta kapitel. Därest det exempel, som anförts ovan, ändras såtillvida, att bodelning antages verkligen hava blivit förrättad i anledning av C:s död och att den lott, som därvid utlagts för C, gått till arvingar eller testamentstagare efter denne, skulle B — såsom påpekats — hava genom bodelning erhållit 80,000 kr., vilket vid jämförelse med B:s förmögenhetsförhållanden före bodelningen innefattat en ökning i hans förmögenhet med 40,000 kr. Då B:s förmögenhet i exemplet icke undergått vare sig minskning eller ökning från tiden för A:s frånfälle till bodelningen, hade denna jämväl medfört en förkovran med 40,000 kr. vid jämförelse med förhållandena vid A:s död. I den mån denna förkovran fortbestår vid B:s frånfälle, kommer den enligt förslaget ej blott hans egna, utan även A:s arvingar till godo, ehuru deras rätt därtill måste betecknas såsom synnerligen svagt grundad. Såsom stötande framstår detta resultat särskilt i det fall, att B:s arvingar äro hans avkomlingar i äktenskapet med C och förbättringen i boets ställning således härrör från deras egen ascendent. Men även andra arvingar till B synas böra framför A:s arvingar tillerkännas den uppkomna förkovran. Då, såsom i det antagna exemplet, boet vid B:s död fortfarande utvisar förkovran vid jämförelse med förhållandena vid A:s död, borde därför denna förkovran vid boets delning tilläggas B:s arvingar, i den mån den icke överstiger 40,000 kr.

Om bodelning i anledning av C:s död icke förrättats utan B, på sätt i exemplet ursprungligen antogs, tagit arv efter C enligt vad i detta kap. stadgas, skulle enligt vad förut påpekats kvarlåtenskapen efter C anses hava utgjort 60,000 kr. och B:s egen lott i boet 80,000 kr. Även i detta fall skulle sålunda B på grund av sin giftorätt i C:s egendom hava erhållit en förmögenhetsökning av

40,000 kr. Vid delningen av B:s bo enligt 1—4 §§ i detta kap. skulle enligt det föregående arvingarna till A och B gemensamt bekommit en lott å 120,000 kr. att dela sig emellan enligt samma lagrum. Efter A:s död har sålunda uppkommit en förkovran å 80,000 kr. Det synes rimligt, att vad av denna förkovran motsvarar den förmögenhetsökning B vunnit på grund av sin giftorätt i C:s egendom eller 40,000 kr. tillägges B:s arvingar ensamma. Skulle B hava bekommit C:s kvarlåtenskap i arv eller testamente utan rätt till sekundo-succession för C:s skyldemän äro förhållandena likartade. Av de 100,000 kr., som B efter C:s död innehade utöver förmögenheten från det tidigare äktenskapet, hade 40,000 kr. tillfallit B på grund av hans giftorätt och 60,000 kr. på grund av arv efter C. Av den efter A:s död och intill B:s frånfälle uppkomna förkovringen å 170,000 kr., utgörande skillnaden mellan 210,000 kr. och 40,000 kr., skulle ett belopp av 60,000 kr., motsvarande vad B fått på grund av arv, jämlikt 4 § tilläggas B:s arvingar ensamma. Därutöver borde emellertid tilläggas dem jämväl 40,000 kr., motsvarande den förmögenhetsökning B vunnit på grund av sin giftorätt i C:s egendom, och endast återstoden av förkovringen, 70,000 kr., gå till fördelning mellan A:s och B:s arvingar.

På grund härav ifrågasätter lagrådet huruvida ej till paragrafen borde fogas ett tillägg av innehåll att vad i 4 § stadgas för det fall att egendom tillfallit efterlevande maken genom arv, gåva eller testamente, skall äga motsvarande tillämpning, där make, som gått i nytt gifte, vid bodelning eller eljest på grund av giftorätt i det nya äktenskapet erhållit egendom utöver vad förut tillkommit honom.

3 KAP.

1 §.

Lagrådet:

Det är uppenbarligen förslaget mening att arvsrätten skall vara ömsesidig mellan utomäktenskapligt barns avkomlingar samt dess moder och modernefränder. På sätt i ett motsvarande fall förfarits i 2 § andra stycket torde emellertid detta förhållande böra komma till tydligt uttryck i lagtexten.

2 §.

Justitierådet von Seth:

Enligt sista punkten i första stycket skall arvsrätt mellan barnet och dess fädernefränder ej äga rum. Det kan ifrågasättas, om ej denna regel under vissa förutsättningar kan leda till mindre tilltalande resultat. Har barnet tagit arv efter fadern och därefter dör, kan arvet med förbigående av t. o. m. dess syskon på fädernesidan och dessas avkomlingar komma att genom barnet övergå till sådana dess modernefränder, av vilka fadern har föga intresse, t. ex. ett moderns utomäktenskapliga barn med annan fader. Övervägas borde, om ej till undvikande av dylika eventualiteter det borde göras åtminstone det undantag från regeln, att om barnet på grund av vad som stadgas i första punkten av stycket tagit arv efter fadern och därefter dör, dess syskon å fädernet och dessas avkomlingar skola äga samma rätt till arv efter barnet som om detta varit

av äktenskaplig börd. Härigenom skulle också vinnas en viss överensstämmelse med vad som i 4 kap. 3 och 5 §§ stadgas i fråga om adoptivbarn, något som med hänsyn till de särskilda förhållanden, som här föreligga, icke kan vara annat än önskligt.

4 KAP.

3 §.

Lagrådet:

Första punkten i 3 § skiljer sig från 17 § första stycket lagen om adoption väsentligen blott däri att till lagens »efterlämna bröstarvinge» fogats orden »eller adoptivbarn eller dess avkomling». Detta tillägg lärer emellertid böra utgå, av skäl som anförts vid 2 kap. 1 §. Om sålunda förebilden torde härutinnan böra trognare följas, synes åter oförnekligt, att stadgandet i adoptionslagen är i andra hänseenden behäftat med vissa formella brister, som nu lämpligen kunde avhjälpas.

5 KAP.

Justitieråden von Seth och Wedberg samt regeringsrådet Planting-Gyllenbåga:

Att stadganden om allmänna arvsfonden finnas även i annan lag torde, lämpligare än som skett genom förslagets 4 §, kunna utsägas redan i 1 §. Åt 2 § synes böra givas en väsentligt förenklad avfattning.

Justitierådet Alexanderson:

Bestämmelserna i 2 och 3 §§ att Konungen äger besluta att klander mot testamente skall, ehuru anledning därtill förefinnes, i visst fall ej äga rum eller att arvsfonden tillfallet arv må avstås till någon arvlåtaren närstående synas icke hava sin naturliga plats i lagen om arv utan i den särskilda lagen om arvsfonden.

Hänvisningen i 4 § lärer lämpligen böra inarbetas i 1 §.

6 KAP.

1 §.

Justitieråden von Seth och Wedberg:

Förslagets mening med första styckets andra punkt torde komma till klarare uttryck, om det stadgas att arvinge är pliktig vidkännas avräkning, allenast om han vid mottagandet insett eller bort inse att sådan skyldighet var avsedd. I anslutning härtill synes förbehållet i första punkten lämpligen böra förenklas så att orden »föreskrivits eller med hänsyn till omständigheterna» uteslutas.

3 §.

Lagrådet:

I överensstämmelse med de allmänna förutsättningarna för avräkningsskyldighet (1 §) bör det icke stå arvlåtaren ovillkorligen öppet att, efter det förskott givits, bestämma ett för arvingen mindre förmånligt avräkningsvärde. Till förebyggande av en motsatt tolkning och för vinnande även i övrigt av en mera tillfredsställande regel synes det böra stadgas att avräkning skall ske efter egendomens värde vid mottagandet, så framt icke på grund av omständigheterna annat bör gälla.

4 §.

Justitieråden von Seth och Wedberg:

Återbäringsskyldighet torde, i överensstämmelse med vad vid 1 § yttrats, böra äga rum i det fall att arvingen vid mottagandet insett eller bort inse att sådan skyldighet var avsedd.

5 §.

Lagrådet:

Då förskott å arv givits, skall enligt lagberedningens förslag avräkning för förskottet ske genom delning av en massa, uppkommen genom fiktiv sammanläggning av kvarlåtenskapen och förskottet. Men även med denna utgångspunkt kan arvslotternas storlek beräknas enligt två olika metoder, av vilka den ena kommit till uttryck i denna paragraf och den andra i 11 a § av förslaget till lag om ändring i 13 kap. giftermålsbaken. De båda metoderna överensstämma, när förskottet kan till fullo avräknas, men skilja sig åt, när förskottet är för stort för att kunna avräknas i sin helhet.

Det synes lämpligt, att samma metod av lagen anvisas i båda fallen, därvid företräde bör givas åt den, som kommit till uttryck i sistnämnda paragraf.

7 §.

Justitieråden von Seth och Wedberg:

Det undantagsfall, då avräkning ej skall ske, torde böra angivas på samma sätt som vid 1 § förordats beträffande gåva till bröstarvinge. Föreskriften om tillämpning av vad förut i kapitlet är stadgat synes böra inskränkas att avse allenast 2—6 §§.

7 KAP.

2 §.

Justitieråden von Seth och Wedberg samt regeringsrådet Planting-Gyllenbåga:

I 6 kap. 5 § har angivits, huru arvslotterna skola bestämmas, när förskott å arv givits. Lagrådet har föreslagit viss ändrad avfattning av nämnda stadgande i avsikt att ordningen för arvslotternas bestämmande skall bliva

uttryckt på samma sätt som ordningen för bodelningslotternas bestämmande enligt det föreslagna stadgandet i 11 a § av 13 kap. giftermålsbalken. Enligt den sålunda föreslagna avfattningen kan arvslottens storlek bestämmas genom en formel av följande lydelse: $a = \frac{b + f}{n}$, där a betecknar en arvslott eller ock en huvudlott, när arvet skall delas i grenar med flera arvingar i de särskilda grenarna, b betecknar behållningen i boet, f förskottets storlek och n antalet arvingar eller huvudlotter. Om det vid användandet av denna formel visar sig att arvslottens blir mindre än förskottet, betyder detta att förskottet icke kan till fullo avräknas. I sådant fall skall behållningen ökas, icke med hela förskottet utan med så stor del därav som kan avräknas, vilken del åter motsvarar värdet av en arvslott. För detta fall kan därför användas följande formel: $a = \frac{b + a}{n}$.

Lagberedningen har i motiven till 7 kap. 2 § angivit, huru laglottens storlek skall bestämmas, när förskott å arv givits. Denna framställning torde kunna sammanfattas så att laglottens skall utgöra hälften av den arvslott, som skulle hava kunnat erhållas, om testamente efter arvlåtaren ej funnits. Laglottens skulle med andra ord alltid motsvara hälften av a i ovanstående formler. Detta beräkningssätt torde dock varken vara teoretiskt riktigt eller medföra tillfredsställande praktiska resultat.

När arvlåtaren förfogat över sin kvarlåtenskap genom testamente, kan avräkning för ett arvsförskott ske endast vid delning av vad som återstår av kvarlåtenskapen, sedan testamentet uttagits. Ju större del av kvarlåtenskapen bortgivits genom testamente, desto mindre del av förskottet kan avräknas. Har arvlåtaren genom testamente bortgivit så mycket som han lagligen kan bortgiva, d. v. s. bröstavingarna äga endast utfå sin laglott, kan sålunda av ett givet arvsförskott endast ett belopp motsvarande laglottens avräknas. Att på grund av testamentet endast en mindre del av förskottet kan avräknas har sin förnämsta betydelse, då den döde varit gift och förskottet givits till en makarnas gemensamma bröstavinge av endera makens giftorättsgods, ty enligt det föreslagna stadgandet i 6 kap. 1 § andra stycket skall den del av förskottet, som icke kunnat avräknas å arvet efter den först avlidne maken, avräknas å arvet efter den andre. Har på grund av den först avlidnes testamente endast en mindre del av förskottet kunnat avräknas vid skiftet efter denne, måste följaktligen så mycket större del avräknas när den andre dör.

Vid skiftet gäller det att dela verkliga förmögenhetsvärden. Skall avräkning för förskott äga rum i samband med skiftet, bör därför icke kunna med kvarlåtenskapen jämföras annan del av förskottet än som kan avräknas och som därför har en med den verkliga behållningen likvärdig ekonomisk funktion. Den överskjutande delen av förskottet har vid detta skifte icke större successionsrättslig betydelse än andra gåvor, även om nämnda del av förskottet framdeles vid skifte efter den andre maken kan få dylik betydelse. Det läres vid sådant förhållande icke vara riktigt att för fall, då endast laglottens kan avräknas, låta laglottens storlek bestämmas av vad som skulle hava kun-

nat avräknas i ett annat fall, nämligen om testamente icke förelegat. Laglottens värde bör bestämmas endast genom en jämförelse med vad som kan avräknas vid en delning av behållningen ökad med allenast laglottens eget värde.

Den av lagberedningen angivna beräkningen medför också vissa mindre tillfredsställande praktiska resultat. Efterlämnade den döde icke make, medföra visserligen de olika beräkningssätten ej annan skillnad än en förskjutning i laglotternas och den disponibla kvotens inbördes storlek, i det att den disponibla kvoten blir större med det här ovan förordade beräkningssättet. Har däremot den döde efterlämnat make och avräkning för förskottet skall ske jämväl vid bodelningen enligt det föreslagna stadgandet i 13 kap. 11 a § giftermålsbalken, inverkar beräkningssättet jämväl på storleken av den lott, som vid bodelningen tillkommer efterlevande maken. Det av lagberedningen antagna beräkningssättet torde innebära, att vid bodelningen arvsförskott skall avräknas så långt det går utan hänsyn till testamente, som den döde efterlämnat. Om alla barnen tidigare i förskott utfått sina fulla arvslotter, innebär detta, att behållningen i dess helhet tillägges den efterlevande maken och att följaktligen ett testamente efter den döde icke kan verkställas. Särskilt om förskotten givits av den make, som lever efter, måste det anses otillfredsställande att denne genom förskottens givande sålunda berövat sin make all testationsmöjlighet. Men även när förskott, motsvarande fulla arvslotter, icke givits till alla barnen, medför en bodelning med avräkning för förskotten så långt det går utan hänsyn till den dödes testamente, att den efterlevande på sin lott erhåller större del av behållningen än som kan anses skäligt med hänsyn till den dödes möjlighet att förfoga över sin kvarlåtenskap genom testamente. En sådan delning kan icke heller anses stå i god överensstämmelse med den princip, som kommit till uttryck i 11 a § av 13 kap. giftermålsbalken. Vid bodelningen bör nämligen icke av förskottet avräknas mera än som sedermera kan avräknas på arvet efter den döde. Har den döde genom testamente bortgivit allt som ej är bröstarvinges laglott, kan av ett förskott endast så mycket avräknas å arvet som motsvarar laglotten, och då bör ej heller mera avräknas vid bodelningen. Upprätthålles denna princip kan också den dödes testamente verkställas.

Det beräkningssätt, som sålunda förordas, kan uttryckas så, att laglotten skall anses motsvara hälften av en arvslott, som kan erhållas vid ett skifte,

där behållningen ökas med allenast laglottens eget värde, d. v. s. $a = \frac{b + l}{n}$.

Då laglotten utgör halva arvslotter, kan formeln även uttryckas på följande

sätt: $a = \frac{b + \frac{a}{2}}{n}$. Skall avräkning äga rum även vid bodelning blir följakt-

ligen formeln denna: $a = \frac{b + \frac{a}{2}}{n}$. Denna formel skall tydligen komma till

användning, endast om förskottet icke kan tillfullo avräknas å laglotten. Huruvida full avräkning kan ske finner man med anlitande av den vanliga formeln $a = \frac{b + f}{n}$. Endast om det visar sig att förskottet överstiger hälften av den sålunda uträknade arvslotten, skola förstnämnda formler komma till användning.

Om 6 kap. 5 § erhåller den ändrade avfattning, som lagrådet föreslagit, torde därmed hava givits tillräckligt tydligt uttryck för att laglotten bör beräknas på sätt här gjorts gällande.

Justitierådet Alexanderson:

Huru bröstarvingars laglotter skola beräknas, då förskott å en eller flera arvslotter givits, kan för vissa fall vara föremål för olika meningar, nämligen då lämnat förskott uppgår till mera än hälften av den arvslott, som skulle tillfalla förskottstagaren vid delning av kvarlåtenskapen, ökad med förskottets belopp, resp. med den del därav som om hänsyn ej toges till testamente skall jämlikt 6 kap. 5 § gå i avräkning vid skifte. Närmast till hands synes onekligen ligga att, på sätt ock i motiven till förevarande paragraf förutsättes, uträkna arvslotterna utan hänsyn till testamentet och bestämma laglotten till hälften av det sålunda erhållna beloppet. Att detta förfarande leder till riktigt resultat, då förskottet är mindre än eller lika med nyssnämnda hälft, därom lärer ingen tvekan kunna råda. Behållningen i boet utgör t. ex. 20,000 kr. och arvlåtarens tre barn A, B och C ha genom testamentet fått sin arvsrätt begränsad till laglotten. Har A fått förskott å 2,000 kr. utgör varje barns arvslott enligt lag $\frac{20,000 + 2,000}{3} = 7,333$ kr. 33 öre; laglotten är alltså 3,666 kr. 66 öre. Förskottstagaren A, som är pliktig å sin laglott avräkna 2,000 kr., får av behållningen blott 1,666 kr. 66 öre; B:s och C:s laglotter utgå därur oavkortade med tillhoppa 7,333 kr. 33 öre. Tillsammans få de tre barnen alltså 9,000 kr., vilket sammanräknat med förskottet gör 11,000 kr. eller lika mycket som tillfaller testamentstagaren. Ändras exemplet därhän att förskott var givet å 4,000 kr., blir arvslotten enligt lag $\frac{20,000 + 4,000}{3}$ eller 8,000 kr.; laglotten är alltså 4,000 kronor eller lika med förskottet. A får då intet över sitt förskott, B och C vardera 4,000 kr., testamentstagaren 12,000 kr. I båda exemplen utövar den omständigheten att arvlåtaren givit ut en del av arvet i förskott intet inflytande på storleken av arvingarnas laglotter; dessa uppgå till exakt samma belopp som de skulle gjort, om arvlåtaren behållit hela egendomen i sin hand intill arvsfallet.

Härutinnan måste det tydligen alltid ställa sig i viss mån annorlunda, så snart en arvinges förskott uppgår till högre belopp än som vid vanlig arvsdelning — utan hänsyn till testamente — kan till fullo avräknas. Förskottet har ju då med det överskjutande beloppet minskat arvsmassan, därmed arvslotterna och följaktligen i proportion jämväl laglotterna. Utgjorde i det ovan uppställda

exemplet förskottet 15,000 kr. kan, vid tillämpning i övrigt av samma beräkningssätt som där användes, förskottet gå i avräkning allenast med ett belopp av 10,000 kr., enär behållningen 20,000 kr. endast förslår till att med arvslotter av denna storlek kompensera A:s syskon B och C för A:s arvsförskott. Laglotten skulle alltså utgöra blott 5,000 kr. Hade arvlåtaren i sin hand behållit all egendom intill arvsfallet, skulle däremot varje arvslott utgjort en tredjedel av 35,000 kr. eller 11,666 kr. 66 öre och laglotten alltså 5,833 kr. 33 öre.

Emellertid kan göras gällande att denna reduktion av laglotten, vilken är en direkt följd av den nedsättning som arvsloten, oberoende av testamentet, fått vidkännas genom det alltför stora förskottet, icke är den enda som i detta fall måste vidtagas. Då i det nyss anförda exemplet B och C tillades i laglotter tillsammans halva behållningen i boet, kan det sägas att den skyldighet A enligt förevarande paragraf skall hava att vidkännas avräkning för förskottet å sin laglott i ingen mån kommit testamentstagaren till godo. Detta förklaras därav att den använda metoden utgår från att nämnda avräkningsskyldighet är föreskriven i syfte att i den mån förskottet motsvarar laglottens belopp förskottstagarens andel enligt lag i den reella behållningen skall tillfalla testamentstagaren; men om vid arvslotternas utläggning enligt 6 kap. 5 § visar sig att förskottet var så stort att förskottstagaren ingen andel äger i denna reella behållning, får avräkning enligt förevarande paragraf ingen praktisk betydelse. Fördelningen av arvsmassan arvingarna emellan går alltså förut; av vad enligt denna fördelning faller på en arvinge är han, om arvlåtaren till fullo begagnat sin testationsfrihet, pliktig avstå vad på lotten belöper av reell behållning i boet intill arvslottens halva belopp. Resultatet av beräkningssättet är, att om arvlåtaren inom arvslottens ram giver en arvinge förskott, som överstiger värdet av laglotten, beräknad å behållningen innan förskottet gavs, minskar han därigenom med just detta överskjutande värde det belopp varöver han kan genom testamente förfoga. Verkan att minska jämväl medarvinges (och alltså ock förskottstagarens egen) laglott har förskottet däremot först i och med att det överstiger förskottstagarens hela arvslott, beräknad på sätt nyss angavs.

Mot detta beräkningssätt kan, såsom antytt, ställas ett annat, som utgår från den fordran att arvingarnas laglotter böra så bestämmas att de sammantagna och oberoende av om de utläggas i reell behållning eller avräknas å förskott jämt uppväga det belopp, varöver arvlåtaren äger disponera genom testamente. Detta krav är i själva verket fyllt i de ovan först anförda båda exemplen, avseende fall där förskottet är lägre än eller lika med halva den lagbestämda arvsloten. Båda betraktelsesätten leda alltså i dessa fall till samma resultat. Skall åter det nyssnämnda kravet uppfyllas även då förskottet stiger till högre belopp, måste laglottsvärdet undergå reduktion; ty om jämvikten skall kunna bibehållas mellan laglotternas summa och den fritt testibla delen av boets behållning måste den utdelning över halv arvslott, som genom förskottet kommit en arvinge till del, lända de båda nämnda faktorerna till minskning i lika måtto. Den reduktion som drabbar laglottssumman går na-

turligtvis ut över alla laglotter i samma proportion; och klart är ävenledes att då överhuvud blott laglott går ut till arvinge, skall av det givna förskottet allenast vad som motsvarar den sålunda reducerade laglotten avräknas. Av det sagda följer att med den antagna utgångspunkten laglottsvärdet skall så bestämmas att laglotternas sammanlagda värde är hälften av vad som ingår i delning med testamentstagaren, d. v. s. av behållningen ökad med förskotts-

tagarens laglott. Laglotten för varje huvudlott får alltså värdet $\frac{a}{2}$ i en ekvation, där — om b betecknar behållningen i boet och n huvudlotternas antal —

$$a = \frac{b + \frac{a}{2}}{n}.$$

Antag såsom i ett ovan anført exempel, att boets behållning är 20,000 kr. och att laglottstagare äro barnen A, B och C, av vilka A erhållit förskott å

15,000 kr. Laglottens värde är då hälften av a i ekvationen $a = \frac{20,000 + \frac{a}{2}}{3}$

vilken ekvation ger ett värde å a av 8,000 kr., svarande mot ett laglottsvärde av 4,000 kr. Då laglotten för A går i avräkning å förskottet, medan B och C vardera få 4,000 kr., erhåller testamentstagaren 12,000 kr. Ändras exemplet därhän att förskottets värde understeg hel arvslott, men översteg halv sådan — det uppgick exempelvis till 7,000 kr. — inverkar detta icke på resultatet. Med det tidigare använda beräkningssättet skulle laglotten uppgått, i det första exemplet till 5,000 kr., i det senare till 4,500 kr.

Intetdera av dessa båda beräkningssätt torde kunna anses stå i strid med förslaget lagtext. I viss mån kan valet dem emellan sägas vara en smaksak. För min del finner jag emellertid det först omförmälda och i motiven tillämpade äga ett avgjort företräde däri att det står ett naturligt uppfattningssätt långt närmare. Det synes mig ligga något konstlat och främmande i en laglottematematik, enligt vilken ett förskott åt en av bröstarvingarna som håller sig inom ramen för hans arvslott och således icke griper över på de andras likvisst skall medföra en reduktion av deras laglotter. Har en person genom testamente förfogat över sin egendom, med den ofta uttalade, ej sällan underförstådda begränsningen att hans bröstarvingar, om sådana vid hans frånfälle finnas, skola vara bibehållna vid sina laglotter, och han emellertid sedermera till ett av barnen giver ut hela arvsloten i förskott, synes det ligga närmast till hands att fatta innebörden av sistnämnda åtgärd så, att han i vad denne arvinges arvsrätt angår avstått från att låta testamentet gälla, men ingalunda tänkt sig att härigenom de övrigas laglotter bleve beskurna. Och var förskottet redan givet, då testamentet upprättades, torde snarast den tanken föresvävat testator, att en utjämning till övriga arvingars förmån dock i allt fall så till vida kommer till stånd, som de få ensamma dela halva behållningen i boet.

Emellertid compliceras problemet onekligen därigenom att enligt förslaget om infogande av en § 11 a i 13 kap. giftermålsbalken avräkning av arvsförskott skall äga rum jämväl vid bodelning med arvlåtarens efterlevande make

och särskilt genom bestämmelsen att, vilkendera maken än givit förskottet, desamma skall i första hand så långt arvslottet förslår avräknas vid bodelningen efter den först avlidne. Har den efterlevande lämnat betydande förskott åt ett flertal arvingar, kanske åt dem alla, leder en tillämpning vid bodelningen av det nyss förordade beräkningssättet, att avräkningsregler, som stadgats i syfte att skipa rättvisa mellan efterlevande make och bröstarvingar, kunna betänkligt inkräkta på eller alldeles illudera den avlidnes behöriga testationsfrihet. Å den avlidnes lott komma nämligen att utläggas ensamt eller huvudsakligen förskott att avräknas på arvslottet, medan den reella behållningen går till förskottsgivaren. Det andra beräkningssättet skyddar onekligen här på ett vida mera tillfredsställande sätt testationsfriheten.

Att på grund härav giva detsamma företrädet, även då det gäller att bestämma laglottsvärdet, synes emellertid vara att tillägga den nämnda synpunkten alltför vittgående betydelse. Det torde åtminstone förtjäna övervägas om ej det förhållande att speciella, för bodelningen utmärkande regler äro ägnade att förrycka verkningarna av en eljest lämpligt fungerande laglotsberäkning börde föranleda allenast att reglerna om förskottsavräkning vid bodelning underkastas viss modifikation så till vida att om den avlidne fullt ut begagnat sin testationsfrihet och ett lämnat förskott överstiger laglott, på ovan förordade sätt beräknad, i bodelningsmassan ej skall intagas mera än laglottens belopp.

Vilket beräkningssätt man emellertid vill tillämpa i arvs- och bodelningshänseende vid laglottens beräkning och i fråga om avräkning å förskott i fall, då arvsrätten är begränsad till laglott, synes spørsmålet vara av den natur att det bör få sin lösning genom lagstiftningen.

3 §.

Lagrådet:

Det synes böra tydligare uttryckas att av testamentet kan följa, såväl att ett eller annat förordnande skall lämnas oberört av jämkningen som ock att, vad angår förordnande till bröstarvinge, hänsyn skall tagas till annat belopp än det i slutet av paragrafen angivna.

4 §.

Lagrådet:

Då det syfte, varå första stycket första punkten har avseende, icke kan emot vad i 2 och 3 §§ stadgats vinnas genom testamente, synes någon jämkning av punktens lydelse önskvärd.

Justitierådet Wedberg, regeringsrådet Planting-Gyllenbåga och justitierådet Alexanderson:

Fall kunna tänkas, då regeln i första punkten skulle i tillämpningen innebära alltför stor hårdhet mot gåvotagaren. Nödig varsamhet synes bjuda att till punkten fogas ett förbehåll, som låter regeln vinna tillämpning endast om ej särskilda skäl däremot äro.

Stadgandet i förevarande paragraf utgår från den tanken, att en gåva, som givits under de förhållanden, varom här är fråga, icke blir gällande, i den mån de laglottsberrättigade arvingarna genom densamma beröfvats möjlighet att utfå laglott av den storlek, som eljest skolat tillfalla dem. Gåvan är följaktligen i princip att jämställa med andra ogiltiga rättshandlingar. Samma tanke ligger till grund också för stadgandet i 8 kap. 4 §. Gåvan är ogiltig icke blott i den mån bröstarvinges rätt till laglott blivit kränkt utan därutöver i den mån för arvlåtarens barn föreligger sådant behov av bidrag till underhållet, som icke i tillbörlig grad tillgodoses genom rätten att påkalla jämkning av gåvan för utfående av laglott.

Då gåvan är jämställd med andra ogiltiga rättshandlingar och mottagaren får anses likställd med en besittare i ond tro, torde något icke vara att erinra mot den i lagberedningens motiv uttalade uppfattningen, att mottagaren av gåvan är skyldig att, i den mån egendomen icke finnes i behåll, utgiva ersättning efter det värde egendomen eller annan egendom av motsvarande beskaffenhet dämera har. Denna grundsats är emellertid endast att anse såsom huvudregel, från vilken otvivelaktigt undantag i vissa avseenden äro påkallade. Lagberedningen har i sitt förslag upptagit ett dylikt undantag, i det att huvudregeln icke skulle gälla, såvitt egendomen utan mottagarens vållande helt eller delvis gått förlorad. Härvid läser beredningen företrädesvis hava haft uppmärksamheten fäst vid frågan om mottagarens ansvar i det fall att egendomen helt eller delvis gått under av olyckshändelse. Det synes emellertid icke vara lämpligt att i detta sammanhang giva en positiv lösning av denna delvis omstridda fråga. Vid lagstiftning på andra områden, där det jämväl gällt ogiltiga rättshandlingar, har denna fråga lämnats öppen att lösas genom rättstillämpningen, och detta torde böra äga rum även i förevarande fall.

Därest ifrågavarande undantagsbestämmelse kommer att utgå, erfordras motsvarande ändring i 8 kap. 4 §. Även i 8 kap. 5 § har ett liknande undantag uppställts. Där torde emellertid undantaget vara på sin plats, då det icke i sistnämnda fall är fråga om en principiellt ogiltig rättshandling utan om en genom gåvans mottagande inträdande särskild förpliktelse av samma natur som den i 8 kap. 5 § giftermålsbalken angivna, en förpliktelse som dessutom är begränsad med hänsyn till egendomens värde vid mottagandet och icke vid den senare tidpunkt, då förpliktelsen skall fullgöras.

Justitierådet von Seth:

Undantaget i tredje punkten synes ej vara ägnat att i erforderlig omfattning mildra huvudregelns stränghet. Det torde vara tillrådligt att utbyta denna punkt mot en bestämmelse i särskilt stycke, som utesluter regelns tillämpning om och i den mån sådan tillämpning skulle leda till uppenbar obillighet mot gåvotagaren. På liknande sätt läser även 8 kap. 4 § böra ändras.

8 KAP.

2 §.

Lagrådet:

Ett testamentariskt förordnande om underhållsbidrag torde, såsom i motiven antydes, kunna äga giltighet även om det lämnar obestämt såväl storleken av bidraget som huruvida detta skall utgå periodiskt eller med ett engångsbelopp. Måhända ger dock lagtexten anledning till en härifrån avvikande tolkning. Det vill vidare synas som borde bröstarringen alltid kunna genom testamentskländer vinna sådan jämkning av förordnandet att hans laglott ej belastas i annan mån än med årligt bidrag, motsvarande högst fem för hundra av laglottens värde. Rätten att vinna sådan jämkning borde, med andra ord, icke vara inskränkt vare sig, såsom motiven tyckas avse, till det fall att förordnandet gäller underhållsbidrag med engångsbelopp eller det att bröstarringen vill utfå sin laglott. Men visserligen bör ställandet av säkerhet utgöra villkor för laglottens utfående, ehuru icke för vinnandet av jämkning. Slutligen må erinras att då 1 § uttryckligen föreskriver att bidrag enligt samma paragraf skall utgå »innan arv eller testamente må tagas», så torde redan härav med erforderlig tydlighet framgå att bidraget även utgår före bidrag enligt 2 §, vilket ju — såsom också utmärkes av bl. a. orden »annat testamente» i slutet av sistnämnda paragraf — är att hänföra till testamente.

Det hemställs att 2 § måtte ändras i överensstämmelse med det nu anförda.

9 §.

Lagrådet:

Paragrafens avfattning är så till vida mindre väl funnen som den, mot vad som är meningen, kan läsas så, att vad i förevarande kapitel stadgas om barns rätt till underhåll skall gälla jämväl i avseende å avkomling till arvsberättigat barn utom äktenskap och till adoptivbarn.

9 KAP.

Lagrådet:

Att i 2 § bland kända arvingar särskilt nämna allmänna arvsfonden synes överflödigt. De följande paragraferna skulle vinna i enkelhet och klarhet om följande iakttoges. Tillträde av arvet behandlas, likaväl som formlig anmälan enligt 5 §, såsom ett sätt att göra rätten till arv gällande. I 3 och 4 §§ utlämnas förty vad där sägs om tillträde av arvet, och 5 § jämkas så, att anmälningskyldighet föreligger blott om arvingen vill göra sin rätt till arvet gällande utan att tillträda det. Ur 3 och 4 §§ avlägsnas också — vad ej finnes i 1 och 2 §§ — det uttryckliga påpekandet att preskriptionstiden skall iakttagas för den händelse arvingen »vill bevara sin rätt». I 5 § utbytes »postadress» mot »vistelseort», vilket uttryck nyttjas i 2 §; ty anledning till saklig olikhet synes ej föreligga. 6 och 7 §§ hoparbetas. Avfattningen av 8 § torde böra väsentligen förenklas.

10 KAP.

Lagrådet:

Att arv kan tagas endast av den, som lever vid tiden för arvlåtarens död, framgår med full tydlighet av undantaget om det tidigare avlade, men först efter arvfallet födda barnets arvsrätt och bestyrkes ytterligare av 2 §. Regeln, som av 1734 års lagstiftare ansetts obehörlig, torde såsom överflödig böra utgå.

Justitierådet Wedberg:

När det en gång gäller att låta nya giftermålsbalken och de lagar, som ersatt ärvdabalken, uppgå såsom delar i ett större verk, lärer det bliva nödvändigt att, till undvikande av formella ojämnheter, redaktionellt överse det hela. Det faller exempelvis en var i ögonen att 1 kap. arvslagen nyttjar »skyldskap» i stället för nya giftermålsbalkens »släktskap» och till hela sin stilisering står närmare våra gamla lagars språk än vad händelsen är med nya giftermålsbalken. Häri kan jag ingalunda se något fel hos arvslagen. Att åter vissa partier av denna, såsom 2, 6 och 8 kap., icke erhållit samma knappa och kärnfulla avfattning som utmärker 1 kap., måste anses väsentligen bero av de i dem reglerade ämnenas invecklade beskaffenhet. För min del anser jag dock att någon formell jämkning skulle kunna, utan större möda, med fördel vidtagas, särskilt i syfte att lagen må på sina ställen bliva mera kort och bjudande än förslaget.

Förslaget till lag om allmänna arvsfonden.

2 §.

Lagrådet:

I förenklade syfte torde de två första paragraferna böra förenas till en, därvid 1 § hoparbetas med första stycket i 2 § till en enda punkt.

Beträffande 2 § andra stycket har statskontoret i yttrande över förslaget erinrat, att med »år» syntes i detta sammanhang, med hänsyn till gällande bestämmelser angående det statliga redovisningsväsendet i allmänhet, böra avses budgetår, samt hemställt om ändring i avfattningen i enlighet härmed. Den fråga statskontoret sålunda berört torde vara avsedd att ordnas med anlitande av den Konungen i 17 § av förslaget tillagda befogenheten att meddela verkställighetsföreskrifter. En jämkning i paragrafens avfattning till tydligare utmärkande att där med år avses räkenskapsår, kunde emellertid vidtagas.

Huruvida uppgiften att bestämma om understöd från fonden lämpligen bör överlämnas åt en särskild nämnd, sådan 3 § angiver, torde med skäl kunna sättas i fråga. Anordningen att riksdagen skulle genom utsedda förtroendemän taga befattning med användningen av medel, tillhöriga en fond, utgör en nyhet, vars införande ej synes motiverat, helst i ett fall som detta, då fondens tillgångar få antagas under avsevärd tid framåt komma att hålla sig inom relativt blygsamma mått. Huvudsakligen med hänsyn till svårigheten att beräkna fondens utvecklingsmöjligheter har lagbered-

ningen icke ansett att någon särskild styrelse för förvaltning av fondens medel och bevakande av dess rätt för närvarande borde inrättas, utan föreslagit att dessa arbetsuppgifter skulle anförtros åt statliga organ. Enahanda skäl synes med avgörande vikt kunna återropas beträffande ordnandet av frågan om fördelningen av medel från fonden. I likhet med vad kammarkollegium och statskontoret i avgivna utlåtanden anfört finner därför lagrådet, att prövningen av understödsfrågor bör — såsom förhållandet i allmänhet är rörande bidrag från fonder under statskontorets förvaltning — överlämnas till Konungen. Härigenom skulle även den fördelen vinnas att särskilda kostnader för dessa ärenden icke behöva beräknas.

Gillas vad nu blivit anfört, bortfalla 3 och 4 §§ samt en del av 5 §. I stället träder ett stadgande — som synes kunna inleda 5 § — att understöd från fonden beviljas av Konungen.

Skulle åter den föreslagna nämnden anses lämplig, hemställes att dock andra stycket i 3 § måtte få innehålla allenast att för ordföranden utses av Konungen en suppleant.

Evad nämnden bibehålles eller ej, torde 5 § böra underkastas någon redaktionell jämkning, så att det tydligt framgår, att den omständigheten att från kommun eller landsting föreligger ansökan, som lagligen kan bifallas, icke hindrar att tillgängliga medel läggas till fonden.

Hänvisningen till annat lagrum i 6 § första stycket torde böra utgå, och samma paragrafs andra stycke bör till avfattningen förenklas. 7 § läser böra erhålla en formulering, som utmärker att testamente till annan än fonden må å dess vägnar godkännas av kammaradvokatfiskalsämbetet, om testamentet är upprättat i den form som lag föreskriver och anledning till klander ej heller eljest synes föreligga, men att i annat fall ämbetet har det åliggande varom andra stycket i paragrafen handlar. Även följande paragrafer kunde måhända i formellt avseende något jämkas.

Med undantag blott för fordringar i den mån de kunna indrivras, måste enligt lagtextens ordalydelse all den egendom säljas som i arv tillfallit fonden. Det torde lämpligen böra stadgas, att kammaradvokatfiskalsämbetet skall kunna medgiva icke blott att försäljning sker under hand utan ock att egendom bibehålles osåld.

Vinnes beaktande för vad lagrådet nedan erinrar mot förslaget till ändrad lydelse av 11 kap. 19 § rättegångsbalken, kommer 16 § att utgå.

Om, såsom lagrådet förordat, de fem första paragraferna utbytas mot två och 16 § helt utgår, torde underrubrikerna böra bortfalla.

Justitierådet Wedberg, med vilken *justitierådet von Seth* instämde:

Den omständigheten att från kommun eller landsting föreligger ansökan, som lagligen kan bifallas, torde icke böra hindra att understöd, med förbigående av kommunen eller landstinget, tilldelas förening eller stiftelse, som därav finnes vara bättre förtjänt. Kommun eller landsting synes, med andra ord, icke böra äga ovillkorligt företräde till understöd. Det hemställes att 5 § jämkas i enlighet med det nu sagda.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 6 § ärvdabalken.*Lagrådet:*

Förslaget innebär endast tillägg av ett nytt andra stycke till 17 kap. 6 § ärvdabalken sådant detta lagrum lyder enligt lag av den 11 juni 1920. Det vore lämpligt, om detta finge komma till uttryck i förslagets avfattning. Därigenom skulle också vinnas, att det komme att klarare framstå, att den till nämnda lag fogade övergångsbestämmelsen alltjämt skall behålla sin giltighet.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap.*Lagrådet:*

Detta lagrum har redan en gång undergått ändring, nämligen genom lag den 27 juni 1924. Till undvikande av misstag torde antingen en anmärkning om nämnda förhållande böra göras i ingressen eller ock lagrummet böra fullständigt införas i förslaget i den lydelse det avses skola erhålla.

Förslaget till lag angående ändring i 11 kap. av lagen den 27 juni 1924 om förmynderskap.*Lagrådet:*

Då 9 § ej ändras i annan mån än att ett nytt stycke vidfogas, torde lagförslagets ingress böra något jämkas.

Beträffande avfattningen av det nya andra stycket i 4 § hänvisas till vad lagrådet yttrat vid 9 kap. 2 § lagen om arv. Nuvarande andra stycket av 4 § torde böra lämnas oförändrat. Att dess nuvarande lydelse icke i samma mån som den föreslagna inskränker rättens befogenhet att förordna god man, synes vara att betrakta som en fördel.

Den rubbning av 4 §:s uppställning, som förslaget innebär, kräver en formell jämkning även i de bestämmelser, som 12 kap. förmynderskapslagen innehåller om ärenden angående godmanskap.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 19 § rättegångsbalken.*Lagrådet:*

Förslaget torde stå i samband med den i motiven till 5 kap. lagen om arv uttryckta mening att allmänna arvsfonden vore att betrakta såsom ett särskilt rättssubjekt, närmast av stiftelses natur. Hållbarheten av en sådan uppfattning må lämnas därhän. Stadgandet i 11 kap. 19 § rättegångsbalken om viss lättnad för den som önskar få stämning delgiven med kronan synes i allt fall böra, på sätt ock allmänt torde hava skett, tolkas så att detsamma gäller även fall där statsfunktionär har att å tjänstens vägnar utföra svarande-

talän för en under statsmyndighets förvaltning ställd fond, vars tillkomst, ändamål och användning grundar sig å lag eller författning. Vid sådant förhållande synes det föreslagna tillägget överflödigt och snarast ägnat att i fråga om andra likartade förhållanden väcka tvivelsmål, som hittills knappast förefunnits.

Lagrådet finner sig alltså icke kunna tillstyrka det förevarande förslaget.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 33 § konkurslagen.

Lagrådet:

Då ändringen består däri att till paragrafen fogas ett tredje stycke, torde antingen lagens ingress böra angiva detta och texten upptaga allenast det nya stycket eller också paragrafens ändrade lydelse böra återgivas utan transumering. Avfattningen av det nya stycket synes kunna något förenklas.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden.

Lagrådet:

Då förevarande paragraf flera gånger ändrats, läser det höra till god ordning att den nya lydelsen angives utan transumering eller, i motsatt fall, den lag (av den 27 juni 1924) omnämnes, varigenom paragrafen fick sin nuvarande lydelse.

I paragrafens första punkt torde för de två sist upptagna protokollen böra inom parentes utsättas benämningarna förmynderskapsprotokoll och bouppteckningsprotokoll, varjämte ordningen mellan äktenskapsförords- och förmynderskapsprotokollen bör omkastas. Andra och tredje punkterna torde därefter böra till avfattningen jämkas.

Justitierådet von Seth:

Efter genomförandet av förslaget till lag om arv och därmed sammanhängande lagförslag kommer protokollet över bouppteckningar m. m. att få sådan omfattning, att det kan ifrågasättas, om ej särskilt protokoll borde uppläggas över avhandlingar om lösöreköp.

Övriga lagförslag.

Förslagen lämnades av lagrådet utan anmärkning.

Ur protokollet:

Oskar Adelsohn.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 11 januari 1928.*

N ä r v a r a n d e :

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Thyren, lagrådets den 17 juni 1927 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 4 mars samma år remitterade förslag till lag om arv med flera lagförslag.

Sedan föredraganden omnämmt, att yttranden över lagberedningens förslag numera avgivits även av direktionen för allmänna barnhuset och av statens inspektör för fattigvård och barnavård, anför föredraganden:

**Förslagets
tillkomst
och upp-
ställning.**

»Det förslag till lag om arv, som nu föreligger, utgör ett led i den pågående revisionen av 1734 års lag. Sedan lagberedningen fullbordat omarbetningen av giftermålsbalken, har åt beredningen uppdragits att företaga revision av ärvdabalken med vad därmed äger samband, varvid det tillåtits beredningen att, därest sådant finnes lämpligt, framlägga förslag i särskilda efter ämnenas beskaffenhet lämpade avdelningar. Den 30 september 1921 överlämnade lagberedningen förslag till revision av ärvdabalken, första avdelningen, innefattande förslag till lag om förmynderskap och till vissa därmed sammanhängande författningar, vilka förslag framlades för 1924 års riksdag och i huvudsak av riksdagen godkändes, varefter lagar uti dessa ämnen utfärdades den 27 juni 1924. Efter avlämnande av nämnda förslag har beredningen övergått till behandling av successionsrätten, därvid det befunnits lämpligt att behandla ämnet i tre avdelningar. Det nu föreliggande förslaget avser den legala arvsrätten. Därefter skall följa testamentsrätten, varmed beredningen för närvarande är sysselsatt, samt slutligen en avdelning angående dödsbos utredning och förvaltning, betalning av gäld och urarvagörelse samt arvskifte och vad därmed äger samband.

Det tidigare på familjerättens område bedrivna skandinaviska lagstiftningsarbetet har beträffande successionsrätten så till vida fortsatts, som samarbete ägt rum mellan Sverige och Danmark beträffande vissa begränsade delar av den legala arvsrätten. Som resultat av dessa förhandlingar föreligger det förslag till lagbestämmelser om makes arvsrätt, som upptagits i 2 kap. av försla-

get till lag om arv och för vilket skall redogöras i det följande. Motsvarande danska förslag, avseende ægtefællers arveret og uskiftet bo, har den 20 april 1926 upphöjts till lag.

Förslaget till lag om arv är uppdelat i tio kapitel. 1 kap. innehåller själva arvsordningen. I de fyra därpå följande kapitlen regleras den arvsrätt, som vilar på annan grund än äkta skyldskap. 2 kap. handlar sålunda om efterlevande makes arvsrätt, 3 och 4 kap. om arvsrätt för barn utom äktenskap och för adoptivbarn samt om arvsrätt efter sådana barn, varefter i 5 kap. bestämmelser givas om det allmännas rätt till arv. De tre härpå följande kapitlen innehålla regler om förskott å arv (6 kap.), laglott (7 kap.) och underhållsbidrag ur kvarlåtenskap (8 kap.). 9 kap. handlar om arvsrättens förlust på grund av preskription. I 10 kap. hava under rubriken allmänna bestämmelser upptagits bl. a. stadganden om arvsrättens förverkande. Bland de övriga lagförslagen äro de viktigaste dels ett förslag till lag om allmänna arvsfonden, vilket lagförslag ansluter sig till förenämnda bestämmelser om det allmännas arvsrätt i 5 kap. av förslaget till lag om arv, dels förslaget till lag om ändring i 13 kap. giftermålsbalken, vilket nära sammanhänger med de i 2 och 6 kap. av förslaget till lag om arv givna stadganden.

Beträffande förslagens innehåll vill jag, under hänvisning i övrigt till lagberedningens betänkande, framhålla följande: **Förslagets innehåll.**

Det första problem, vartill man vid en reform av arvsrätten har att taga **Arvsrättens begränsning.** ståndpunkt, är frågan om begränsning av den på skyldskap grundade arvsrätten. Denna arvsrätt är enligt gällande svensk rätt obegränsad. Även den avlägsnaste skyldeman till arvlåtaren kan ärva denne.

Förutom i vårt land förekommer en sålunda fullständigt obegränsad arvsrätt blott i Finland, där liksom hos oss 1734 års lag ännu gäller, samt i Tyskland. En revision av arvsrätten skall emellertid äga rum i Finland, och av den hittills förda diskussionen synes framgå, att en begränsning av arvsrätten är förestående. I övriga länder finnes däremot en mer eller mindre snävt dragen arvsrättsgräns. Bland de länder, som känna en sådan av praktisk betydelse, må nämnas England och Schweiz, där gränsen dragits efter tredje parentelen, d. v. s. efter far- och morföräldrarna samt dem som härstamma från dessa. I Schweiz äga dock ascendenten i tredje led (far- och morföräldrarnas föräldrar) och deras barn viss nyttjanderätt till kvarlåtenskapen. I Frankrike drages arvsrättsgränsen för sidoarvingar, med undantag av syskons avkomlingar, efter sjätte led. Även i Spanien, Italien och Nederländerna är arvsrätten för sidoarvingar begränsad till sjätte led, i Belgien till tionde led. Enligt dansk rätt åtnjutes arvsrätt till och med femte parentelen. Den norska lagen av år 1916 drager gränsen så, att skyldemän å sidolinjen, med undantag av den första, ärva till och med femte led.

Då problemet om arvsrättens begränsning upptages till legislativ behandling, är det nödvändigt att undersöka frågan om arvsrättens grund. Därest denna sökes endast i blodsbandet, blir följden att arvsrätt tillkommer medlemmar av

släkten även i dennas yttersta förgreningar. I äldre tid, då släkten var en sluten enhet, framstod detta resultat såsom naturligt. Nu är förhållandet annorlunda. Lagberedningen framhåller sålunda, hurusom släkten sedan 1734 års lagstiftning alltmer förlorat sin betydelse i socialt och ekonomiskt avseende. Det stöd och den hjälp, som släktmedlemmarna i äldre tid lämnade varandra, beredes numera i stor utsträckning genom samhällets organ. Rättsutvecklingen har i stället medfört ett allt starkare betonande av familjens betydelse, delvis på bekostnad av släktens. Med denna utveckling låter det sig svårligen förena, att arvsrätt tillkommer även medlemmar av släkten i dess yttre förgreningar. Det strider säkerligen mot vår tids rättsuppfattning att även en avlägsen skyldeman, som ej haft någon samhörighet med arvlåtaren eller som rent av ej känt till dennes existens, skall äga taga arv efter honom. Det sagda utvisar, att blodsbandet ej kan vara den enda grunden till arvsrätten. Grunden är fastmera att söka i den på blodsbandet vilande ekonomiska och sociala samhörigheten mellan arvlåtaren och arvingen. Blott i den mån samhörighet med arvlåtaren är för handen, böra hans skyldemän ärva honom. Härav följer, att arvsrätten bör begränsas till de skyldemän, hos vilka en sådan samhörighet kan antagas regelmässigt förefinnas.

Dragandet av en arvsrättsgräns medför fördelar även av teknisk art, i det att svårigheten att utreda skyldskapen väsentligen förminskas. Denna svårighet har lett till det kända missförhållandet, att uppspårandet av arvingar stundom kunnat utnyttjas enbart i syfte att låta arvet i form av arvode till större delen tillfalla utanför släkten stående personer. Även detta förhållande är ägnat att belysa den nuvarande arvsordningens alltför vidsträckta omfattning.

För frågan om de avlägsnare skyldemännens uteslutande från arvsordningen äro successionsrättsliga synpunkter ensamt avgörande. Fiskaliska hänsyn få ej här inverka. I den mån det fiskaliska intresset måste tillgodoses genom anlåtande av kvarlåtenskaperna, har man att såsom hittills gå fram arvsskattevägen.

Var bör arvsrättsgränsen dragas?

Beträffande spörsmålet om *var* arvsrättsgränsen bör dragas, torde till en början helt allmänt kunna sägas, att den bör dragas så, att ej en allännare reaktion mot begränsningen uppstår genom upprättandet av testamenten till förmån för de uteslutna arvingarna. En stark sådan reaktion skulle utvisa, att begränsningen gjorts snävare än den enligt den allmänna rättsuppfattningen bör vara. Att arvsrätt bör tillkomma *bröstarvingar* är otvivelaktigt. Även föräldrars och syskons arvsrätt torde vila på säker grund. För *föräldrars* arvsrätt talar den insats av egna medel och krafter, som barnens uppfostran och underhåll fordrat. Inom stora lager av vårt folk utgöra vidare föräldrarna och de hemmavarande barnen en ekonomisk enhet för produktion och konsumtion, och denna ekonomiska samhörighet bör medföra arvsrätt även för föräldrarna efter barnen. Mången gång innebär föräldrarnas arvsrätt endast, att de återfå egendom, som omedelbart kommit från dem. Erinras må om det hos allmogen ofta förekommande bruket att föräldrarna till underpris sälja gården till en son för att av honom få understöd på ålderdomen. Det skulle i ett sådant fall vara synnerligen stötande, om vid sonens död utan avkomlingar föräldrarna skulle vara ute-

slutna från arv. Också *syskonens* arvsrätt kan till fullo härledas ur samhörigheten inom familjen, grundad under uppväxten i det gemensamma hemmet. Ett upphävande av den hos folkets flertal säkerligen djupt rotade syskonarvsrätten skulle särskilt på landsbygden åstadkomma avsevärda olägenheter. Exempelvis skulle fastighet, som efter föräldrarna ärvts av syskonen gemensamt, komma att vid ett syskons död delvis tillfalla det allmänna. På landet är det vidare en vanlig företeelse att vid arvskitte ett syskon får övertaga gården på billiga villkor. Det vore då stötande, om vid detta syskons död utan avkomlingar egendomen ej skulle tillfalla syskonen utan det allmänna. Man kan ej hänvisa frågan om föräldrars och syskons arvsrätt att lösas genom testamente. Inom de lager av vårt folk, där ett upphävande av denna arvsrätt skulle vara mest kännbart, är nämligen bruket att göra testamente föga utvecklat. Den samhörighet, som finnes mellan syskon, är vanligen för handen också i förhållandet mellan ett syskon, som själv saknar bröstarvingar, och hans *syskons avkomlingar*. Ehuru arvlåtaren och arvingen i sådant fall i regel ej haft gemensamt hem, kan förhållandet mellan dem ofta i viss mån jämföras med förhållandet mellan föräldrar och barn, särskilt då avkomlingen vid tidig ålder blivit föräldralös. De starka skälen för bröstarvinges arvsrätt hava alltså här en viss motsvarighet. Att andra parentelens arvsrätt överhuvud uppbäres av den allmänna uppfattningen i vårt land, framgår till fullo av det vittnesbörd, som lämnas av en för åren 1919 och 1920 upprättad arvs- och testamentsstatistik. Denna visar, att då arvingarna tillhörde andra parentelen av sammanlagda kvarlåtenskapssummorna ej ens 20 % borttestamenterades till fjärrare skyldemän, oskylda eller institutioner.

Det är först när man kommer till tredje parentelen, d. v. s. far- och morföräldrarna och deras avkomlingar, som tvekan uppkommer, huruvida den samhörighet finnes, som uppbär arvsrätten. De arv, varom här är fråga, uppgå ej ens till 1 % av sammanlagda kvarlåtenskapssumman, medan motsvarande tal för första parentelen (inklusive efterlevande make) är c:a 75 % och för andra parentelen mellan 15 och 18 %.

Vad angår *far-* och *morföräldrar* äro arvfall till dem tydligen sällsynta. I de fall, som kunna inträffa, skulle det emellertid för visso uppfattas såsom stötande, i fall kvarlåtenskapen, som kanske kommit från dem, skulle tillfalla det allmänna. Även om man anser, att de strängt taget ej kunna göra anspråk på mera än en underhållsrätt, är en arvsrätt dock att förorda av praktiska skäl. Man skulle nämligen eljest nödgas utforma regler om en underhållsrätt, som ytterst sällan komme att tillämpas men då detta inträffade måste medföra svårigheter. Mera tveksamt kan synas vara, om arvsrätt bör tillkomma *föräldrars syskon* (farbror, faster, morbror, moster). I de fall då arvlåtaren, som ju i förevarande arvssituation ej har sina föräldrar i livet, uppfostrats hos exempelvis en farbroder eller denne eljest för honom varit i faders ställe, gälla till förmån för farbroderns arvsrätt i viss mån de skäl, som anförts för föräldrars arvsrätt. Och då arvlåtaren avlider i tidig ålder, kan arvsrätten efter honom i vissa fall framstå som ett naturligt komplement till syskonarvsrätten. Uppfattningen särskilt hos allmogen skulle sannolikt reagera mot ett uteslutande av dessa skyldemän. På grund härav ha de ej ansetts böra uteslutas från

arvsordningen. Frågan om arvsrätt för föräldrars syskon kan ej heller i allmänhet lösas testamentsvägen. Den som står längre ned i ätten torde nämligen i regel ej räkna med att han skall gå bort före den som står högre och gör därför ej testamente till dennes förmån. Frågan är av blott ringa praktisk betydelse, i det att faktiskt endast något över 0.5 % av arvsmassan tillfaller dessa skyldemän.

Nästa skyldemän i tredje parentelen äro arvlätarens *kusiner*. Dessa och avlägsnare skyldemän hava ansetts böra uteslutas från arvsrätt. Visserligen består samhörighet ofta mellan kusiner under uppväxtåren, men den torde sedan de nått myndig ålder regelmässigt ej kunna anses vara nog stark att bära upp en legal arvsrätt. Arvfall till kusiner förekommer vanligen blott vid dödsfall i sådan ålder, då de gemensamma ascendenterna dött bort. I den mån samhörighet mellan kusiner i äldre år förekommer, är testamentet den naturliga successionsformen. Antagandet att samhörigheten mellan kusiner ej är särskilt stark bestyrkes av den statistiska utredningen. Denna utvisar nämligen, att då kusiner äro närmaste arvingar, från dem borttestamenterats ända intill 80 % av sammanlagda kvarlåtenskapssumman. Mot kusinarvsrätten talar vidare, att den leder till resultat, som ur ekonomisk synpunkt måste betraktas som mindre önskliga. Då kusinkretsen ofta är stor och det i dessa fall, då testamente ej föreligger, vanligen är fråga om små kvarlåtenskaper, kommer nämligen arvet att splittras i smådelar. Man kan här ofta tala om en 'pulvrisering' av arvet. I fall av testamente till förmån för viss eller vissa kusiner undvikes däremot denna olägenhet.

Ingen inskränkning i testamentsfriheten.

Någon inskränkning i testamentsfriheten har ej ansetts böra äga rum. En begränsning, varigenom den, som ej efterlämnar arvingar, skulle vara berövad rätten att testamentera, medan denna möjlighet stode öppen för den, som har arvingar, vore uppenbarligen oegentlig och obillig. Att förbjuda arvlätare, tillhörande förstnämnda grupp, att förordna om sin kvarlåtenskap till förmån för de ej arvsberättigade skyldemännen men i övrigt lämna deras rätt att testamentera fri, kan tydligen ej heller ifrågakomma. I båda dessa fall skulle inskränkningen i rätten att testamentera drabba blott vissa arvlätare. Skall emellertid en civilrättslig begränsning överhuvud ske, böra till stöd därför kunna åberopas skäl, som äga giltighet gentemot alla testatorer. Begränsningen blir med andra ord att söka i testamentsändamålen. Allenast vissa ändamål skulle få tillgodoses genom testamente. Ett sådant undertryckande av testamentsfriheten skulle dock säkerligen stå i strid med den allmänna meningen. Erfarenheten visar även, att testamentariska förordnanden till andra än enskilda personer endast i mycket ringa omfattning ske för ändamål, om vilkas berättigande tvekan kan råda. Fastmera tillgodoses i mycket stor utsträckning genom testamente synnerligen behjärtansvärda sociala och kulturella syften, som icke på annat sätt skulle kunna realiseras. Härvid fyller testamentet också en viktig uppgift genom att motverka tendenser till monopol inom det kulturella livet. Den olika värdesättning av testamentsändamålen, som må finnas erforderlig, kan liksom för närvarande bäst ske genom arvsskatten. Ur civilrättslig synpunkt är en begränsning av testamentsfriheten följaktligen ej påkallad.

Vill man från fiskaliska utgångspunkter beskära testamentsfriheten, är en

tänkbar utväg att — såsom i åtskilliga främmande länder, dock utan resultat, ifrågasatts — tillerkänna staten en laglottsrätt till bestämd kvotdel vid sidan av vissa kategorier av arvingar. En sådan anordning skulle emellertid medföra stora praktiska olägenheter, dels för staten på grund av de vidlyftiga anordningar, som måste vidtagas för att tillvarata statens arvsanspråk i dödsboen, och dels för de enskilda delägarna i dessa, som i frågor rörande boet skulle hava att göra med en statens representant; härigenom skulle frivilliga uppgörelser mellan delägarna försvåras eller omöjliggöras. En dylik utväg torde på grund härav vara utesluten. Det fiskaliska intressets tillgodoseende vinnes enklare och effektivare genom arvsskatten.

Beträffande användandet av de medel, som inflyta genom arvsrättens begränsning, lämnas en framställning i det följande.

Då kusiner och avlägsnare skyldemän uteslutas från arv, komma att till de arvsberättigade skyldemännens krets höra bröstarvingar, föräldrar, syskon och syskons avkomlingar, far- och morföräldrar samt föräldrars syskon. Beträffande den inbördes ordning, i vilken dessa äga taga arv, och arvets fördelning mellan dem har någon annan ändring ej föreslagits i nu gällande rätt än att föräldrars syskon tillerkänts representationsrätt. Om exempelvis arvlåtaren efterlämnat mormor, morbror, farbror och faster, utesluter för närvarande mormodern från arv såväl morbrodern som farbrodern och fastern. Enligt förslaget däremot tager i detta fall morbrodern på grund av representationsrätt den del morfadern skulle tagit, om han levat, och delar alltså med mormodern den hälft, som belöper på mödernesidan. Den andra hälften delas mellan farbrodern och fastern såsom representationsberättigade efter de avlidna farföräldrarna. Samma ordning skall således enligt förslaget gälla beträffande representationsrätten i tredje parentelen som för närvarande gäller i första och andra parentelerna.

Arvsordningen efter den föreslagna begränsningen.

Genom lagen den 11 juni 1920 om makes arvsrätt tillerkändes efterlevande make arvsrätt, allenast då den avlidne ej efterlämnat bröstarvinge eller adoptivbarn eller dess avkomling. Arvsrätten avser halva kvarlåtenskapen, då efter den döde finnas skyldemän, tillhörande andra parentelen, d. v. s. fader, moder, syskon eller dess avkomlingar, samt i andra fall hela kvarlåtenskapen. Denna ordning betraktades blott som ett provisorium och det förutsattes, att spörsmålet om makes arvsrätt skulle upptagas till ny behandling i samband med revisionen av ärvdabalken överhuvud.

Makes arvsrätt. Gällande rätt.

Ifrågavarande lagbestämmelser gälla endast i den mån annorlunda icke blivit bestämt genom testamente. Det är också synnerligen vanligt, att äkta makar söka genom inbördes testamente trygga den efterlevandes ställning. Härvid kan man skilja mellan tre huvudtyper av förordnanden. Den efterlevande kan sålunda tillerkännas *full äganderätt* till den först avlidnes kvarlåtenskap, d. v. s. dennes lott i boet. Ett sådant förordnande medför, att vad den efterlevande erhåller på grund av testamentet och vad han i övrigt äger, däri inbegripet den lott han på grund av giftorätt själv äger i boet, i hans hand bildar en enhetlig massa. Vid den efterlevandes död tillfaller all denna egendom hans ar-

vingar; den först avlidnes arvingar erhålla alltså intet. Vid en annan typ av inbördes testamente erhåller den efterlevande endast *nyttjande- eller avkomsträtt* till den först avlidnes kvarlåtenskap. Äganderätten till denna tillfaller i regel omedelbart den först avlidnes arvingar. Den egendom, vartill den efterlevande sålunda får nyttjande- eller avkomsträtt, bildar en från hans egen egendom skild förmögenhetsmassa. Då vid hans död nyttjande- eller avkomsträtten bortfaller, inträda den först avlidnes arvingar i det fulla utövändet av sin äganderätt till denna förmögenhetsmassa. Den tredje huvudformen av inbördes testamente kännetecknas därav, att den efterlevande tillerkännes *fri dispositionsrätt* under sin livstid över den först avlidnes kvarlåtenskap med eller utan föreskrift att vid den efterlevandes död all då i boet befintlig egendom skall på visst sätt fördelas. Vanligen gives förordnande, att egendomen skall delas enligt lag mellan arvingarna å ömse sidor. Vid ett förordnande av denna typ bildar all egendom, på samma sätt som vid den första typen, en enhetlig massa i den efterlevandes hand. Denne kan fritt disponera däröver genom rättshandlingar i levande livet men får icke genom testamente förfoga över mer än sin egen lott i boet. När den efterlevande dör, uppdelas den då befintliga egendomen i två lotter, den först avlidnes och den efterlevandes, varefter vardera lotten fördelas mellan den sidans arvingar enligt vanliga regler.

Rörande inbördes testamenten har på lagberedningens begäran inom statistiska centralbyrån utarbetats en särskild statistisk redogörelse, avseende åren 1913—1915.

Att efterlevande maken, på sätt enligt 1920 års lag är fallet, tager hälften av kvarlåtenskapen vid sidan av den först avlidnes arvingar av andra parentelen, kan i viss mån sägas giva den efterlevande både för litet och för mycket. Å ena sidan nödgas den efterlevande åt den först avlidnes arvingar avstå en del av den egendom, som utgjort grundvalen för makarnas ekonomiska ställning. Men det måste anses billigt, att — då bröstarvingar ej finnas — denna egendom odelad tillfaller den efterlevande. Att detta överensstämmer med den allmänna uppfattningen, framgår ock av nyssnämnda statistiska utredning rörande inbördes testamenten, enligt vilken förordnandena i 96,26 % av totala antalet fall avsågo hela kvarlåtenskapen. Å andra sidan medför den nuvarande lagregeln, att den efterlevande leder sin hälft av kvarlåtenskapen efter den först avlidne över på sin egen släkt, vilket kan verka ganska hårt särskilt när egendomen kommit från den först avlidnes släkt. Statistiken rörande inbördes testamenten utvisar också, att det i allmänhet ej anses billigt, att den efterlevande leder den först avlidnes lott över å sina arvingar. För riket i dess helhet har nämligen i det stora flertalet fall, där arvingarna tillhöra andra parentelen, icke valts den form av inbördes testamente, enligt vilken den efterlevande erhåller kvarlåtenskapen med full äganderätt, utan någon av de båda andra formerna äro de oftast förekommande. Vanligast är, att den efterlevande erhåller kvarlåtenskapen med fri dispositionsrätt men med förordnande om viss sekundosuccession vid hans död; därvid skall i allmänhet lika delning mellan vardera makens arvingar ske.

För det fall, att den först avlidne icke efterlämnar några arvsberättigade skyldemän eller endast arvsberättigade skyldemän, tillhörande tredje parentelen, upptar förslaget samma regel som 1920 års lag, d. v. s. den efterlevande tar såsom arv hela kvarlåtenskapen med full äganderätt.

*Förslaget.
A) Bröst-
arvinge
finnes ej.*

Efterlämnar däremot den först avlidne arvingar av andra parentelen, har förslaget sökt tillgodose såväl den efterlevande makens intresse av att få behålla hela kvarlåtenskapen som även intresset hos den först avlidnes arvingar av andra parentelen att arvet ej av den efterlevande ledes över å hans släkt. Härvid har förslaget anknutit till den form av inbördes testamente, enligt vilken den efterlevande erhåller den först avlidnes kvarlåtenskap med fri dispositionsrätt under livstiden men med föreskrift att vid den efterlevandes död den då befintliga egendomen skall delas mellan arvingarna å ömse sidor. Denna form av inbördes testamente kan sägas hava blivit upphöjd till lagregel. Efterlevande maken skall sålunda taga hela arvet efter den först avlidne, men vid den efterlevandes död skola de av den först avlidnes arvingar av andra parentelen, som då äro närmast till arv efter honom, äga rätt till sekundosuccession, d. v. s. de få såsom successorer efter den först avlidne taga del i den efterlevandes bo.

Den närmare innebörden av den föreslagna anordningen, som regleras av 2 kap. i förslaget, är i huvudsak följande. Bodelning i anledning av den först avlidnes död är ej erforderlig. Den efterlevande tager nämligen hälften i boet på grund av giftorätt och den andra hälften på grund av arv. Vad sålunda tillkommer honom bildar i hans hand jämte hans övriga egendom en enhetlig förmögenhetsmassa, över vilken han äger fritt råda såsom ägare. Han har sålunda en fri ställning i fråga om förvaltningen och får för sitt uppehälle använda även kapitaltillgångar. Endast så till vida är hans handlingsfrihet begränsad, att han ej äger genom testamente förfoga över den del av sin kvarlåtenskap, som belöper å den först avlidnes arvingar. Denna självständighet har ansetts påkallad med hänsyn till det förtroende, som bör råda och vanligen råder mellan makar, och får också i regel anses överensstämma med den först avlidnes vilja. Dennes arvingar hava emellertid ansetts böra skyddas för det fall, att den efterlevande missbrukar sin självständiga förvaltningsmakt. Under vissa förutsättningar äger sålunda den först avlidnes skyldeman av andra parentelen påkalla, att den del av den efterlevandes egendom, som belöper å den först avlidnes arvingar, skall avskiljas och ställas under vård och förvaltning av god man enligt lagen om förmynderskap. Efterlevande maken äger under sin livstid uppbära den avskilda egendomens avkastning. Kapitalet får tillgripas allenast efter särskild prövning av rätten, såframt det visar sig erforderligt för beredande av skäligt underhåll åt efterlevande maken. Vid den efterlevandes död tillfaller den avskilda egendomen den först avlidnes arvingar.

Rätten till sekundosuccession innebär, att vid den efterlevande makens död hans bo uppdelas i kvotdelar mellan hans arvingar, å ena sidan, och den efterlevandes arvingar, å andra sidan. Då på grund av gällande förmögenhetsordning mellan makar i de ojämförligt flesta fallen vardera äger hälften av boet, kommer nämnda delning vanligen att bliva en hälftendelning. Proportionen

kan emellertid även bli en annan. Särskilt inträffar detta, om vid den först avlidne makens död makarna eller en av dem hade enskild egendom; även sådan egendom är nämligen, liksom enligt gällande lag, föremål för makes arvsrätt. I detta fall äga den först avlidnes arvingar taga samma andel i boet vid efterlevande makens död, som kvarlåtenskapen efter den först avlidne — d. v. s. dennes giftorättsdel och enskilda egendom — utgjorde av makarnas sammanlagda egendom vid hans frånfälle. Delningen vid den efterlevandes död mellan båda makarnas arvingar kan angivas som en proportionell delning efter makarnas insatser.

Vid delningen är förmögenhetsläget vid den efterlevandes död avgörande. Hänsyn till värdeförändringar, som inträtt efter den först avlidnes död, skall enligt regeln ej tagas, utan växlingar i egendomsmassans värde — såväl minskning som förkovran — drabba båda sidorna proportionellt. Detta är en konsekvens av den självständiga ställning, som tillkommer den efterlevande med avseende å kvarlåtenskapen efter den först avlidne.

I ett par särskilt angivna fall skall dock hänsyn till ändrat förmögenhetsläge tagas. Om sålunda efterlevande maken genom gåvor eller eljest utan tillbörlig hänsyn till den rätt, som tillkommer den först avlidnes arvingar, uppsåtligen orsakat väsentlig minskning av sin egendom, skall av den lott, som vid efterlevande makens död tillkommer hans arvingar, vederlag utgå till arvingarna efter den först avlidne för vad av minskningen belöper å deras andel i boet. En åtgärd måste anses hava skett utan tillbörlig hänsyn till den först avlidnes arvingar först och främst, om den åsyftat ett åsidosättande av dessas successionsrätt, t. ex. genom gåvor till den efterlevandes egna arvingar. Men även fall då sådant syfte ej förelegat omfattas av bestämmelsen. Jämväl en donation för exempelvis ett ideellt ändamål kan med hänsyn till sin omfattning grunda vederlagsrätt. Att den efterlevande äger för sitt uppehälle anlita kapitalet, är förut nämnt. Härvid är han icke inskränkt till existensminimum utan äger fortsätta att leva sitt liv efter en skäligen standard. Om han emellertid med hänsyn till omständigheterna levat på en för hög standard, föreligger rätt till vederlag för den först avlidnes arvingar. För tillämpningen av ifrågasvarande bestämmelse förutsättes icke, att boet är av mindre värde vid den efterlevandes död än vid den först avlidnes. Ersättning kan utgå, även om boet vid den efterlevandes död är förkovrat, men förkovringen på grund av dennes åtgärd är mindre än den eljest skulle hava varit. Å andra sidan medför den omständigheten, att boet vid den efterlevandes död minskats i värde, ej i och för sig ersättningsplikt; därför fordras, att den efterlevande gjort sig skyldig till sådant pliktvidrigt förfarande, som nyss nämnts.

Det andra undantaget från regeln, att ändrat förmögenhetsläge ej inverkar på delningen, rör boets förkovran. Den efterlevandes arvingar hava ansetts böra få undantaga egendom motsvarande förkovran, som uppkommit därigenom, att egendom tillfallit den efterlevande i arv, gåva eller testamente. Att tillerkänna den först avlidnes arvingar del däri, skulle i realiteten innebära ett ensidigt utsträckande av gifterätten ända till den efterlevandes död. Med sådan egendom har ansetts böra jämföras förkovran på grund av besparingar å in-

komst av förvärvsarbete. Huvudregeln, att proportionell delning skall ske oavsett värdeförändring, kommer följaktligen att omfatta de fall, då värdestegring skett av egendomen efter den först avlidne makens död samt då besparing av egendomens avkastning föreligger. Till förmån för huvudregeln gäller också, att en vid den efterlevandes död befintlig förkovran antages vara att hänföra till någon av dessa omständigheter.

Att egendom tillfallit den efterlevande i arv, gåva eller testamente eller att besparingar å inkomst av förvärvsarbete gjorts, medför icke i och för sig, att avvikelse göres från den proportionella delningen. Härför fordras, att boets värde vid efterlevande makens död överstiger dess värde vid den först avlidnes frånfälle. Blott om en nettoökning då föreligger, tages hänsyn till sådan under tiden mellan makarnas död inträffad förmögenhetsökning, som nu avses, och endast denna nettoökning tillägges den efterlevandes arvingar före delningen.

I överensstämmelse med vad för närvarande gäller föreskrives, att stadgandena om makes arvsrätt ej skola äga tillämpning, om vid arvlåtarens död makarna på grund av hemskillnad levde åtskilda eller talan om äktenskapets återgång, hemskillnad eller äktenskapsskillnad då var anhängig eller vid bodelning i anledning av dödsfallet makarnas gifterätts gods efter vad i giftermålsbalken stadgas skall så delas, som hade återgång skett.

Makes arvsrätt är, liksom enligt gällande lag, ej förenad med laglottsrätt; genom testamente kan make uteslutas från arvsrätt, och avvikelser från särskilda av de nya bestämmelserna kunna också till den efterlevande makens nackdel föreskrivas i testamente.

Testamentariska förordnanden, varigenom make tillgodoses i högre grad än enligt de föreslagna legala bestämmelserna, kunna naturligen ock förekomma. Makarna kunna sålunda vilja, att den efterlevande skall erhålla kvarlåtenskapen efter den först avlidne utan det villkor om sekundosuccession, som förslaget uppställer i fråga om makes arv. Det kan ock tänkas, att genom testamente kvarlåtenskapen tillägges den efterlevande samt att arvlåtaren ger vissa från lagens regler avvikande bestämmelser om sekundosuccession, antingen så att endast åt viss eller vissa av de arvsberättigade skyldemännen i andra parentelen tillerkännes rätt till sekundosuccession, eller så att dylik rätt tillerkännes arvinge av tredje parentelen eller någon som ej är arvinge. I sådant fall skall förhållandet mellan den efterlevande och de i testamentet utsedda sekundosuccessorerna bedömas efter samma regler som beträffande den legala sekundosuccessionen.

Förslaget upptager ej några regler om arvsrätt för make i de fall, då bröst- arvinge finnes. Redan i samband med nya giftermålsbalkens antagande avvisades tanken på en rätt för efterlevande maken att, efter främmande förebilder, få sitta i oskiftat bo med bröstarvingar. En sådan rätt skulle innebära en kränkning av dessas laglottsrätt, som ej är förenlig med den här i landet härskande uppfattningen. Men även en legal rätt för efterlevande make till den del av kvarlåtenskapen efter den först avlidne, som ej är laglott, skulle medföra ett för djupt ingrepp i bröstarvingars arvsrätt, vilken genom en sådan lagregel

B) Bröst-
arvinge
finnes.

komme att inskränkas i vida större omfattning än för närvarande vanligen sker genom testamente.

Ehuru arvsrätt alltså icke ansetts böra tillkomma efterlevande make vid sidan av bröstarvingar, medföra emellertid ett par av förslagets bestämmelser en förbättrad ställning för den efterlevande maken i sådant fall. Maken skall sålunda enligt det föreslagna tillägget till stadgandet i 13 kap. 12 § nya giftermålsbalken vid bodelning i anledning av andre makens död av giftorättsgodset, såvitt det räcker, städse bekomma egendom till så stort värde, att den jämte egendom, som må enskilt tillhöra honom, i värde uppgår till 3,000 kronor. Det underhållsbidrag, som enligt 8 kap. 1 § i förslaget till lag om arv skall utgå till arvlåtarens minderåriga barn, kommer vidare att medföra en väsentlig lättning i den efterlevandes underhållsplikt. För nämnda bestämmelser redogöres närmare i det följande. Erinras må ock, att i de fall, då boets sammanhållande påkallas av hänsyn till den efterlevande makens och barnens samfällda nytta, en delning kan undvikas genom avtal om sammanlevnad i oskiftat bo.

*Barn utom
äktenskap.
Gällande
rätt.*

Enligt lagen den 14 juli 1917 om barn utom äktenskap äger sådant barn taga arv efter moder och modernefränder och ärves av dem, såsom vore barnet av äktenskaplig börd. Däremot äger barnet arvsrätt efter sin fader allenast om det är trolovningsbarn. I detta fall ärves barnet även av fadern, men arvsrätt mellan barnet och fädernefränder äger ej rum. Den, som på grund av erkännande eller dom anses som fader till utomäktenskapligt barn, är emellertid skyldig giva barnet underhåll efter vad med avseende på båda föräldrarnas villkor må anses skäligt. Då den man, som modern utpekat såsom fader, bestrider faderskapet, skall han genom dom förklaras såsom fader, om det utredes, att han haft samlag med modern under den tid, då barnet kan hava avlats (konceptionstiden), och det ej är uppenbart, att barnet icke avlats vid det samlaget. Den mot vilken talan föres kan icke åberopa, att jämväl annan haft umgänge med modern under konceptionstiden (*exceptio plurium*).

Nämnda lag överensstämmer i huvudsak med ett av lagberedningen år 1915 avgivet förslag, som upptagits i den av lagutskottet tillstyrkta kungl. propositionen. I samband med godkännande av lagförslaget i den form, vari det förelåg efter vidtagen sammanjämkning, anhöll emellertid riksdagen, att vid revisionen av ärvdabalken måtte upptagas till förnyad förutsättningslös utredning, huruvida och under vilka villkor barn utom äktenskap skulle jämväl i andra fall än som angåves i den då antagna lagen njuta arv efter fader, vid vilken utredning borde övervägas ett betryggande anordnande av frågan om bevisningen om faderskapet samt hänsyn tagas till de ändringar, som då torde hava företagits i lagstiftningen om äkta makars rättsförhållanden (skrivelsen 1917 nr 239).

*Förslagets
ståndpunkt.*

Med hänsyn till nämnda riksdagsskrivelse har frågan om de utomäktenskapliga barnens arvsrätt efter fader av lagberedningen upptagits till ny prövning. Efter en ingående undersökning har beredningen funnit sig ej kunna förorda annat än en mindre avvikelse från 1917 års lag.

Det må först erinras om, att själva utgångsläget nu är ett annat än 1917. Under ett decennium har man haft tillfälle att pröva verkningarna av denna då

antagna lag. Dessa hava otvivelaktigt visat sig gynnsamma. De utomäktenskapliga barnens ställning har förbättrats i en grad, varom man vid lagens tillkomst knappt kunnat göra sig förhoppning. Faderskap och därå grundad underhållsskyldighet har sålunda enligt statistiska uppgifter från 20 kommuner (Stockholm och två andra större städer, nio mindre städer, en köping och sju landskommuner) fastställts i icke mindre än i medeltal över 93 % av samtliga fall. I det stora flertalet av dessa fall (c:a 90 %) har faderskapet fastställts genom erkännande, i det övriga (c:a 10 %) genom dom. Den sålunda fastställda underhållsskyldigheten innefattar ej, såsom förut, blott det nödortfiga underhållet. En följd av förenämnda stadgande i den nya lagen, att vid underhållets bestämmande avseende skall fästas å båda föräldrarnas villkor, har nämligen blivit, att hänsyn skall tagas även till faderns ekonomiska standard. Då fadern befinner sig i burgna omständigheter, får han numera utge betydande bidrag antingen i form av ett engångsbelopp eller såsom årligt underhållsbidrag. Om det anses lämpligt, att barnet erhåller fortsatt utbildning, exempelvis vid universitet, kan fadern bliva pliktig bekosta även sådan utbildning.

I anledning av 1917 års riksdagsskrivelse må i detta sammanhang anmärkas, att den förmögenhetsordning, som enligt nya giftermålsbalken råder mellan makar, ej i nu förevarande avseende medför annan verkan än förmögenhetsordningen enligt äldre giftermålsbalken.

Vid frågans föregående behandling åberopades som skäl för de utomäktenskapliga barnens arvsrätt efter fader, att grunden till arvsrätt vore blodsbandet och att då på grund av detta även avlägsna skyldemän ägde arvsrätt, det vore orimligt att sådan rätt ej tillkomme barn utom äktenskap. Enligt nu förevarande förslag är arvsrättens grund ej att söka allenast i blodsbandet utan ock i samhörigheten mellan arvlåtaren och arvingen, och i enlighet härmed hava kusiner och avlägsnare skyldemän uteslutits från arvsrätt. Mellan modern och det utomäktenskapliga barnet består i regel ett verkligt familjeband, ofta av samma styrka som mellan en moder och hennes barn i äktenskap. Fadern äger däremot ej ens vid moderns död eller vid hennes olämplighet en bestämd rätt till vårdnaden om barnet. I regel föreligger icke mellan det utomäktenskapliga barnet och dess fader en verklig social och ekonomisk samhörighet liknande den, som förenar en fader med hans barn i äktenskap.

Ett införande av arvsrätt för utomäktenskapliga barn efter fader skulle medföra avsevärda nackdelar. Det skäl, som framförallt föranlett lagberedningen att ej föreslå sådan arvsrätt, har varit, att detta oundgängligen måste draga med sig införande av *exceptio plurium*, d. v. s. rätt för mannen att göra invändning om att jämväl annan man haft umgänge med kvinnan under konceptionstiden. Denna invändning skulle tvivelsutan komma att framställas i mycket avsevärd omfattning. Visserligen fastställles för närvarande, såsom förut nämnts, faderskapet genom erkännande i det stora flertalet fall. Härav får man emellertid icke sluta, att bestridande av faderskap ägt rum allenast i det fåtal fall, som dragits inför rätta, och att faderskapet skulle vara ställt utom tvivel i de fall, där erkännande givits. Då invändningens fram-

ställande för närvarande icke är tillåtet och då följaktligen den utpekade fadern blir dömd att utge underhållsbidrag på den grund att han lägrat modern under konceptionstiden utan avseende å att även andra lägersmän finnas, ser han sig i många fall nödsakad att lämna ett erkännande av faderskapet, som han icke skulle hava givit, om möjligheten att framställa invändningen stått honom öppen. Rättegång behöver därför i regel anställas blott i de fall, då den utpekade fadern bestrider, att han haft samlag med kvinnan under konceptionstiden. Medges nu *exceptio plurium*, kommer därför sannolikt dylik invändning att framställas i ett stort antal fall, där erkännande för närvarande lämnas. Detta i sakens natur liggande förhållande bestyrkes av erfarenheten hos dem, som hava det praktiska arbetet för barnavården om hand. Det har nämligen visat sig, att en man, som erkänner samlag, likväl ofta vägrar erkänna faderskapet under återopande av att kvinnan under konceptionstiden haft umgänge jämväl med annan än honom.

Ett medgivande av *exceptio plurium* skulle komma att medföra åtskilliga olägenheter. Erfarenheten från främmande länder visar sålunda, att invändningen ofta framställes för att chikanera modern. Och å andra sidan är det ofta, då invändningen är berättigad, svårt för mannen att mot moderns bestridande fullgöra bevisningen. Ofta blir då den enda utvägen att låta henne med ed fria sig från misstanken om flera män. Ett väsentligt ökat utrymme skulle härigenom givas åt den normerade partseden. Bland annat nu anförda olägenheter hava medfört, att man på framstående håll i Schweiz uttalat sig för avskaffande av *exceptio plurium*.

De allvarligaste olägenheterna med *exceptio plurium* äro emellertid de, som äro förbundna med invändningens rättsverkningar. Om invändningen ogillas, förklaras mannen för fader; han förpliktas att utge underhållsbidrag, och barnet får arvsrätt efter honom. Gillas åter invändningen, d. v. s. anses det styrkt, att barnets moder under konceptionstiden haft umgänge med annan än den instämde mannen, måste yrkandet om hans förklarande för fader ogillas, varmed också all fråga om arvsrätt för barnet är förfallen. I sistnämnda fall uppkommer fråga, hur det skall gå med underhållsskyldigheten. I vissa främmande länder låter man i detta fall barnet gå miste om underhållet. En sådan lösning kan emellertid uppenbarligen ej ifrågakomma. På annat håll har frågan lösts så, att betalningsskyldighet ålägges alla lägersmännen. En dylik regel kan synas rättvis ur lägersmännens synpunkt, men den skulle stå i strid med vår rättsuppfattning sådan den genom praxis fastslagits redan långt före 1917 års lag. Regeln skulle också medföra avsevärda sociala olägenheter. De utomäktenskapliga barn, i fråga om vilka moderns talan ej helt ogillades, komme att uppdelas i två grupper, den ena omfattande de barn, till vilka faderskapet kunnat fastställas, och den andra de barn, som på grund av *exceptio plurium* blott tillagts underhållsbidrag, ett bidrag som karaktäriseras av att det utgives av flera män, vilka alla under konceptionstiden haft umgänge med modern. Den senare gruppens barn skulle stämpas som födda av kvinnor, vil-

kas lösaktighet fastslagits. Att detta skulle återverka på barnens sociala ställning och anseende samt sålunda medföra lidande för barnen själva torde vara ställt utom allt tvivel.

Att ålägga samtliga lägersmän underhållsskyldighet möter alltså allvarliga betänkligheter. För den händelse *exceptio plurium* tillåtes, skulle då, därest det visades att barnets moder haft umgänge med flera män, återstå den utvägen, att den man, mot vilken talan fördes, ensam förpliktades att utge underhållsbidrag. Mot denna utväg tala i viss mån samma skäl, som nyss anförts mot underhållsskyldighet för flera lägersmän. Visserligen kommer ej i detta fall bidraget att utges av flera män, men genom att bevisning om moderns umgänge med flera i allt fall får förebringas, kommer hon att stämpas som en lösaktig kvinna, och detta sätter en fläck även på barnet. Mot utvägen att, efter godkänd *exceptio plurium*, låta underhållsskyldigheten åvila blott *en* man talar vidare ett skäl, vars folkpsykologiska betydelse ej bör underskattas. Den påstådda fadern, som i de ojämförligt flesta fallen ej har någon förmögenhet utan blott sin arbetsförtjänst, tillåtes framställa *exceptio plurium*. Han lyckas med bevisningen. På grund härav kan han ej förklaras för barnets fader; barnet får ej arvsrätt efter honom. Men då intet finnes att ära efter honom, är detta honom likgiltigt. Däremot blir han ålagd att *ensam* utgiva underhållsbidrag. Att han — måhända efter en långvarig och stötande rättegång — lyckats visa, att flera lägersmän finnas, medför sålunda icke något resultat, som för honom är av praktisk betydelse. En sådan ordning skulle säkerligen visa sig svårtillgänglig inom de bredare befolkningslagren. Det torde för lekmannen vara lättare att förstå, att åtskilliga hänsyn medföra, att invändningen ej får framställas, än att den väl får framställas med alla därav följande olägenheter för modern och barnet men utan verkan för fadern i fråga om huvudsaken, underhållsskyldigheten.

Införande av arvsrätt efter fader för barn utom äktenskap med därav följande nödvändighet att medgiva *exceptio plurium* skulle alltså — vare sig verkan av en godtagen invändning bleve, att alla lägersmännen eller att blott en finge utgiva underhållsbidrag — medföra betänkliga sociala olägenheter för en stor grupp av barnen och deras mödrar, varjämte svårigheter av processuell art skulle uppstå. Häremot skulle stå den fördelen för barnen, att en del av dem erhöle arvsrätt efter fadern. Denna rätt skulle emellertid vara av ringa praktisk betydelse. I det alldeles övervägande antalet fall, varom här är fråga, utgöras nämligen tillgångarna i faderns bo huvudsakligen blott av bohag och husgeråd till mycket ringa värde. Den ideella vinsten av ett fastställt faderskap får naturligen ej underskattas, men det faktum att utomäktenskaplig börd föreligger och de oberättigade lidanden, som därav ännu kunna åsamkas barnen, undergå ej ändring genom fastställt faderskap och arvsrätt efter fadern. På grund av den väsentligen förbättrade ställning, som de utomäktenskapliga barnen numera intaga, är denna synpunkt emellertid av långt mindre betydelse nu än vid frågans senaste behandling. Vid angivna förhållanden synes det näppeligen böra ifrågakomma att nu rubba de grunder, varpå 1917 års lag är

Sammanfattning.

byggd. Detta kan befaras verka störande på det praktiska arbete, som för närvarande till de utomäktenskapliga barnens bästa med goda resultat sker på grundval av denna lag.

Arvsrätt för utomäktenskapliga barn på grund av faderns förklaring.

Ehuru en rätt för utomäktenskapliga barn i allmänhet till arv efter fader sålunda ej ansetts böra upptagas, torde emellertid lagen böra öppna möjlighet för fadern till utomäktenskapligt barn att — även då föräldrarna icke varit trolovade — bereda barnet en bättre ställning i familjerättsligt hänseende. Det föreslås sålunda (3 kap. 2 och 3 §§), att fader till barn utom äktenskap skall äga i den form, som är föreskriven i fråga om erkännande av faderskapet till barnet, avgiva förklaring, att barnet skall njuta samma rätt till arv efter honom som barn av äktenskaplig börd. Då sådan förklaring avgivits, skall — liksom mellan fader och trolovningsbarn — ömsesidig arvsrätt föreligga mellan barnet och fadern.

Adoptivbarns arvsrätt.

Lagen den 14 juni 1917 om adoption innehåller i 14 och 17 §§ bestämmelser om adoptivbarns arvsrätt och om arvsrätt efter sådant barn. Dessa bestämmelser hava nu utbrutits ur adoptionslagen och med vissa jämkningar upptagits i 4 kap. av förslaget till lag om arv.

Från regeln att adoptionen ej har någon inverkan i arvsrättsligt hänseende på förhållandet mellan adoptivbarnet och dess skyldemän göres i adoptionslagen undantag beträffande egendom, som adoptivbarnet erhållit av adoptant på grund av arv eller testamente. Där barnet är adopterat av makar och en av dem lever, äger sålunda denne samt eljest adoptants avkomlingar rätt att före andra adoptivbarnets skyldemän än bröstavingar taga arv efter barnet till så stor del av kvarlåtenskapen, som i värde motsvarar vad barnet bekommit efter adoptanten. Denna särskilda arvsrätt för adoptant och adoptivsyskon skall enligt förslaget gälla även beträffande egendom, som adoptivbarnet erhållit i gåva av adoptant (3 §). Fall av sådan gåva, exempelvis genom insättande av penningar å sparbanksbok för adoptivbarnets räkning, äro ofta förekommande. Då av nyssnämnda stadgande i adoptionslagen om rätt i vissa fall för adoptant och adoptants avkomlingar att ur adoptivbarnets kvarlåtenskap taga arv till visst värde ej med tydlighet framgår, om hänsyn skall tagas till egendomens värde vid tiden för adoptivbarnets förvärv eller dess död, har vidare upptagits en uttrycklig föreskrift, att värdet vid den senare tidpunkten är avgörande, om egendomen då finnes i behåll. Finnes den ej i behåll, skall hänsyn tagas till dess värde vid mottagandet, såframt ej vederlag influtit till annat belopp (6 §). I anledning av bestämmelserna om efterlevande makes arvsrätt i 2 kap. av förslaget till lag om arv har upptagits en föreskrift om arvsrätt för adoptivbarnets efterlevande make utan hinder av den särskilda arvsrätt, som enligt vad nyss nämnts tillkommer adoptant eller adoptivsyskon eller som tillkommer adoptant, då arvsberättigade skyldemän efter adoptivbarnet ej finnas. Beträffande förstnämnda fall har vidare stadgande givits om sekundosuccessionsrätt för adoptant och adoptivsyskon vid adoptivbarnets efterlevande makes död; härtill saknas motsvarighet i gällande rätt (5 §).

I samband med redogörelsen för arvsrättens begränsning har framhållits, att för frågan härom statsekonomiska synpunkter ej böra inverka, utan att de successionsrättsliga synpunkterna böra vara ensamt avgörande. Även om den från denna utgångspunkt föreslagna begränsningen av arvsrätten blir av allenast ringa betydelse för det allmänna i ekonomiskt avseende, kommer den att framstå såsom en genomgripande förändring för dem, som drabbas därav. Det är därför av vikt, att reformen ej framkallar den uppfattning att det allmännas arvsrätt innebär en konfiskation av arven. Detta är desto mera angeläget, som de arv, varom här i regel är fråga, äro dels sådana, där arvlåtaren befunnit sig i blygsamma ekonomiska förhållanden, dels sådana, där arvlåtaren på grund av minderårighet, sinnessjukdom eller liknande anledning saknat förmåga att upprätta testamente, och dels sådana, där arvlåtaren blivit hastigt borttryckt, innan han ännu kommit att träffa bestämmelser rörande kvarlåtenskapen. Att det från sådana arvlåtares synpunkt framstår såsom vida mindre stötande, om arven gå till ett ändamål, vilket det för dem kunde hava tett sig naturligt att tillgodose genom testamente, än om arven indragas till staten, förefaller uppenbart. Och för de skyldemän, som genom den föreslagna begränsningen uteslutas från arvsrätt, torde det kännas mindre hårt, om arven kunna främja ett syfte, som står de ofta förekommande testamentsändamålen nära. Dessa skäl ligga till grund för uppfattningen, att de arv, som efter begränsningen tillfalla det allmänna, icke böra tagas i anspråk för täckande av statsutgifter. Och då här är fråga om disposition av vissa kvarlåtenskaper i deras helhet, har det synts mest ändamålsenligt, att en fondering äger rum.

I enlighet med vad sålunda anförts skall enligt 5 kap. 1 § i förslaget kvarlåtenskap, vartill enskild arvinge ej finnes, tillfalla en särskild fond, benämnd allmänna arvsfonden. Dennas uppgift skall vara att främja sådana allmännyttiga ändamål, som regelmässigt tillgodoses icke genom anslag av allmänna medel utan på den privata offervillighetens väg. Lagberedningen har föreslagit, att fondens egendom skall användas för understöd av åtgärder till främjande av samhällets barnavård. I detta avseende har jag icke kunnat helt ansluta mig till beredningens uppfattning. I det förslag jag nu framlägger har därför ändamålet för fonden angivits på ett i viss mån avvikande sätt. Till frågan härom torde jag få återkomma vid redogörelsen för den överarbetning, som inom justitiedepartementet företagits med anledning av lagrådets granskning av förslagen.

I 5 kap. har vidare upptagits en bestämmelse av innehåll, att arv, som tillfallit fonden, må, där det med hänsyn till omständigheterna får anses billigt, enligt Konungens förordnande helt eller delvis avstås till arvlåtarens skyldeman eller annan, som stått arvlåtaren nära. Att ett efterskänkande av det allmännas rätt till arv ansetts böra ankomma å Konungen utan riksdagens hörande, beror därpå, att enligt mångårig erfarenhet riksdagens beslut i frågor om efterskänkande av danaarv faktiskt fått karaktären av en rent expeditionell åtgärd. I samtliga fall då under tioårsperioden 1913-1922 danaarv efterskänkts — i medeltal 6-7 fall årligen — skedde efterskänkandet i anledning av kungl. proposition, som städse bifallits. Endast i ett fall frambars frågan i motion;

denna avslogs emellertid av riksdagen. (Se statsutskottets utlåtande 1915 nr 29.)

*Förskott å
arv.*

I gällande rätt finnas bestämmelser om förskott å arv allenast i de kortfattade stadgandena i 12 kap. 9 och 10 §§ ärvdabalken, vilket kapitel handlar om huru arv skall skiftas. I 6 kap. av förslaget hava utförligare bestämmelser i ämnet meddelats. Dessa kunna sägas i huvudsak utgöra en sammanfattning av de resultat, vartill rättstillämpningen redan kommit, varjämte lösning givits av vissa spörsmål, beträffande vilka tvekan förut rått.

Vad angår förskott till bröstarvinge torde arvlåtaren i det övervägande antalet fall hava avsett, att bröstarvingarna, oavsett vad de i arvlåtarens livstid fått mottaga i gåvor, skola bliva slutligt jämställda i arvsavseende; härför erfordras att avräkning sker för dylika gåvor. Då hänsyn bör tagas till arvlåtarens avsikt, måste den uppställda presumptionen falla, om arvlåtaren meddelat annan uttrycklig föreskrift eller eljest en annan avsikt hos arvlåtaren framgår av omständigheterna. Det står sålunda arvlåtaren fritt att frikalla bröstarvinge från skyldighet att å sitt arv avräkna vad han mottagit i gåva under arvlåtarens livstid. Motsvarande presumptionsregel har icke kunnat uppställas för andra arvingar än bröstarvingar. En fjärmare arvinge blir därför skyldig å arvet avräkna vad han förut mottagit, endast om en avsikt hos arvlåtaren i detta hänseende förelegat, och avsikten kommit till uttryck genom en arvlåtarens föreskrift eller på annat, efter omständigheterna uppfattbart sätt. Bestämmelser i nu nämnda avseenden hava upptagits i 1 § första stycket.

Därest till makars gemensamma bröstarvinge förskott å arv givits av enderas giftorättsgods, framstår det såsom en konsekvens av den äktenskapliga förmögenhetsordningen, att mottagaren har skyldighet att avräkna förskottet å arvet efter båda föräldrarna. Detta har i förslaget närmare utförts på det sättet, att avräkning skall, så långt ske kan, göras å arvet efter den först avlidne av föräldrarna, oavsett om denne är givaren, och att endast återstoden skall avräknas å arvet efter den andre av föräldrarna (1 § andra stycket).

I fråga om vissa kostnader för barns uppehälle och utbildning samt vissa skänker till bröstarvinge skall avräkning ej äga rum (2 §). Därest ett arvsförskott visar sig vara större än förskottstagarens arvslott och förskottet därför ej kan till fullo avräknas å arvslottet, är arvingen ej pliktig att återbära överskottet, med mindre bestämmelse därom träffats, då förskottet gavs (4 §).

Den omständigheten att arvinge erhållit förskott å arv har betydelse ej blott såvitt angår förhållandet till medarvingar utan även i ett par andra hänseenden. Vid bestämmande av laglottens storlek skall sålunda hänsyn tagas till egendom, som den laglotsberättigade mottagit såsom förskott å arvet. Och om gift person lämnat förskott av sitt giftorättsgods, skall i allmänhet hänsyn till förskottet tagas också vid bodelningen mellan arvingarna, å ena sidan, samt efterlevande make, å den andra. Eljest skulle arvingarnas lotter bliva större och efterlevande makens giftorättsdel mindre än om förskottet ej givits. Det får emellertid antagas, att förskottsgivaren avsett, att såväl efterlevande maken som andra bröstarvingar än förskottstagaren skulle ställas i samma läge

som om det förskotterade arvet utbetalats till förskottstagaren vid den först avlidne makens frånfälle.

Gällande bestämmelser om laglott återfinnas i § 1 av förordningen den 21 december 1857 angående vad i testamente givas må, så ock om gåva av fast egendom. Enligt detta stadgande äger den som har bröstarring ej genom testamente bortgiva eller annorledes förordna om mer än hälften av sin kvarlåtenskap, där bröstarring lever efter; den andra hälften skall tillfalla bröstarringarna såsom laglott. Enligt § 2 äger dock arvlåtaren genom testamente i viss omfattning förordna till förmån för omtydligt eller sjukt barn, ändå att annan bröstarrings laglott därmed belastas.

Laglott.

Såsom lagberedningen framhåller, är laglotsgrundsatsen otvivelaktigt en av de arvsrättsliga normer, som verkligen inträngt i folkuppfattningen och vars berättigande är oomtvistat hos folkets breda lager. Laglotten utgör skyldskapsarvets kärna. Att föreslå någon ändring i själva grunderna för laglotsinstitutet har därför uppenbarligen ej kunnat ifrågakomma. Då fråga är om egendom, som ej lämpligen kan delas, kan laglottsskyddet visserligen medföra vissa svårigheter. I allmänhet kunna dessa dock övervinnas genom sammanlevnad i oskiftat bo eller överenskommelse vid skiftet mellan arvingarna, att någon av dem övertager egendomen i dess helhet. Bolagsbildning kan ock ske för fortsättande av fabriks- eller handelsrörelse. I enstaka fall — särskilt i mindre förhållanden, såsom beträffande affärsrörelse av obetydlig omfattning eller jordbruksegendomar, som ej lämpligen kunna klyvas — kvarstå dock vissa olägenheter. Dessa hava emellertid ej ansetts böra avhjälpas genom en minskning i laglottsskyddet. I samband med utarbetande av bestämmelser om arvsifte torde komma under övervägande, om och i vilken mån särskilda skiftesregler med hänsyn till dylika fall kunna vara erforderliga.

I likhet med vad för närvarande gäller föreskrives i förslaget det undantag från laglottsskyddet, att detta ej åtnjutes mot ett arvlåtarens förordnande till förmån för hans barn, som i följd av sjukdom eller annan dylik orsak är ur stånd att själv försörja sig. Detta fall skall närmare beröras i det följande i samband med 8 kap. 2 §. Från praktisk synpunkt viktigare är emellertid, att vissa bestämmelser i förslaget i realiteten, ehuru ej till den juridiska utformningen, kunna sägas innebära en inskränkning i laglotsrätten. Men hänsyn till sådant barn efter arvlåtaren, vars uppfostran ej är avslutad, har sålunda i 8 kap. 1 § givits en bestämmelse om avvikelse från arvets lika delning mellan syskon, vilken kan inverka på storleken av bröstarrings arvslott och därmed även på laglottens storlek. Det föreslagna tillägget till 13 kap. 12 § giftermålsbalken, vilket avser giftorättens innehåll och följaktligen ej är av arvsrättslig natur, utgör ock en faktisk inskränkning till förmån för efterlevande make. För dessa bestämmelser redogöres närmare i det följande.

Då laglotten, såsom nämnts, utgör kärnan i det lagbestämda arvet och vidare enligt uppfattningen i svensk, liksom germansk rätt överhuvud, icke är en begränsning av en såsom oinskränkt förutsatt testamentsfrihet utan en av lagen med arvfallet förknippad ovillkorlig rättsverkan, har det ansetts riktigt att i

systematiskt avseende upptaga bestämmelserna om laglott i samband med arvsordningen samt övriga stadganden om legal arvsrätt och ej först i testamentsrätten. Härför talar ock det nära samband, som råder mellan laglotsreglerna samt bestämmelserna om förskott å arv och underhållsbidrag ur kvarlåtenskap.

Enligt förslaget angives laglotten såsom hälften av den arvslott, vilken enligt lag tillkommer bröstarvinge (7 kap. 1 §). Laglotsbegreppet hänföres alltså icke till boet i dess helhet utan till de enskilda arvingarnas andelar däri. Detta beteckningssätt, vilket överensstämmer med språkbruket, är också mera förenligt med laglottens begrepp än det för närvarande i lagen använda; den laglotsberättigade arvingen kan nämligen göra laglottsskyddet gällande oberoende av samarvingarna och kan bliva nödsakad att åberopa rätten till laglott just mot dessa.

Uttrycklig bestämmelse gives, att bröstarvinge är skyldig att å laglotten avräkna vad han mottagit såsom förskott å arvet. En sådan skyldighet åligger honom jämväl i fråga om vad han mottagit på grund av testamente, såframt icke annat föränledes av detta (2 §). Liksom gällande lag upptager förslaget ett stadgande om rätt för bröstarvinge att, för utfående av laglotten, påkalla jämkning av arvlåtarens testamentariska förordnande (3 §).

Mot arvlåtarens redan i livstiden fullbordade gåvohandlingar finnes för närvarande intet skydd för den laglotsberättigade. Att i allmänhet bereda ett sådant skydd har ej heller i förslaget ansetts böra ske. Arvingarna hava före arvfallet ej någon rätt till arvlåtarens egendom. Vill han bortgiva denna trots den ekonomiska påföljd, som därigenom drabbar honom själv, bör detta icke komma arvingarna vid, såvida ej omständigheterna äro sådana, att skäl föreligga för hans omyndighetsförklaring. Erfarenheten utvisar emellertid, att i en icke allt för obetydlig omfattning förekomma förfoganden från arvlåtarens sida, där avsikten är att kringgå laglotsreglerna; arvlåtaren önskar exempelvis på de laglotsberättigades bekostnad gynna sin make i ett senare äktenskap eller barn i en yngre kull. I dylika, ofta mycket stötande fall måste det anses riktigt att söka genom en uttrycklig regel hindra arvlåtaren att göra stadgandena om laglott illusoriska. Detta syfte har man sökt vinna genom att med testamenten jämställa sådana arvlåtarens gåvor, som i själva verket äro gjorda endast med hänsyn till blivande dödsfall och därför till sin faktiska verkan äro likartade med testamenten. I fråga om dessa gåvor saknas i regel det avhållande moment, som består i att den ekonomiska följden av gåvan går ut över givaren själv. Hit höra främst sådana fall, där givaren väntar döden inom jämförelsevis kort tid. Andra hithörande fall äro sådana, då egendomen visserligen formellt bortgives, men detta sker på villkor att arvlåtaren till sin död får hava nyttan av egendomen. Han kan t. ex. utgiva ett skuldebrev, som förfaller till betalning först vid hans död och som löper utan ränta, så länge han lever. Beträffande dylika gåvor, vilka till syftet äro att likställa med testamente, skall bröstarvinge äga påkalla jämkning för utfående av sin laglott. Till undvikande av att regeln i enstaka fall skulle kunna verka

hårdare mot gåvotagaren än förhållandena påkalla, har föreskrivits att jämkning ej skall äga rum, om särskilda skäl däremot äro. (4 §.)

Då gåva av ifrågavarande slag föreligger, skall, vid laglottens beräkning, gåvans värde läggas till kvarlåtenskapen; hälften av den summa, som sålunda erhålles, motsvarar laglotterna. I den mån kvarlåtenskapen ej täcker laglotterna, skall gåvan återbäras eller, om detta ej kan ske, dess värde ersättas. För bröstarvinges talan mot gåvotagare är föreslagen en preskriptionstid av ett år från det bouppteckning efter arvlåtaren avslutades.

Liksom enligt gällande rätt skall enligt förslaget bröstarvinge äga fri dispositionsrätt över den egendom, som tillkommer honom såsom laglott. Utan hinder av ett arvlåtarens testamentariska förordnande, varigenom laglotten belastats eller inskränkande förvaltningsföreskrifter givits, skall bröstarvingen sålunda äga utfå sin laglott i egendom, varöver han äger fritt förfoga (5 §). Att i visst fall en belastning av bröstarvinges laglott kan äga rum, framgår emellertid av stadgandet i 8 kap. 2 §.

I § 2 av förordningen den 21 december 1857 angående vad i testamente givas må, så ock om gåva av fast egendom stadgas, att om efter testamentsgivare är omyndigt barn, som ej kan av sitt arv eller annan tillgång njuta underhåll och uppfostran, skall av egendom, som är given i testamente, så mycket avtagas, som rätten prövar barnet efter stånd och villkor nödigt hava, till dess det kan sig självt nära, dock ej för längre tid än till dess barnet fyllt 21 år. Vidare äger arvlåtaren genom testamente anslå viss årlig inkomst till omyndigt barns underhåll och uppfostran, ändå att annan bröstarvinges laglott skulle därmed belastas. Denna bestämmelse innebär sålunda dels en legal rätt för omyndigt barn till underhåll av testamenstagare, dels en befogenhet för arvlåtaren att genom testamente tillgodose sådant barn på bekostnad av annan bröstarvinges laglott. Däremot innebära bestämmelserna icke en legal underhållsrätt för det omyndiga barnet gentemot övriga bröstarvingar. Finnas sålunda efter en arvlätare barn i olika åldrar, av vilka några fått sin uppfostran avslutad och några icke, delas utan hänsyn härtill arvet lika mellan alla barnen, därest ej testamente från arvlåtaren med andra bestämmelser skulle föreligga, något som blott sällan inträffar. Enligt förenämnda stadgande äger arvlåtaren vidare, med belastande av bröstarvinges laglott, genom testamente anslå viss årlig inkomst till underhåll av ofärdigt, med svår sjukdom behäftat eller litet vetande barn.

I en vid 1904 års riksdag av herr J. G. Forsberg väckt motion (II: 83) hemställdes om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i gällande arvslag, att uti mindre bemedlade dödsbon medel till minderårigt barns underhåll och uppfostran måtte kunna undanskiftas. Lagutskottet (utlåtande nr 34) fann motionens syfte synnerligen behjärtansvärt och yttrade bl. a., att gällande bestämmelser om rätt för föräldrar att bereda minderåriga barn företrädesrätt framför övriga stärbhusdelägare till så stor del av boets tillgångar, som erfordrades för de minderåriga barnens underhåll och uppfostran,

*Underhålls-
bidrag ur
kvarlåtens-
skapen.
Gällande
rätt.*

*Riksdagen
1904.*

tills de kunde försörja sig själva, ville motionären hava upphöjt till allmän arvsfördelningsprincip i fråga om mindre bemedlade dödsbon. Utskottet delade motionärens åsikt om det rättvisa och billiga i en sådan anordning. Självklart vore dock, att denna de minderårigas företrädesrätt icke finge träda för nära sådana medarvingars rätt, som, ehuru komna till högre ålder, av en eller annan anledning, sinnessjukdom, vanförhet, lyte eller dylikt, vore urståndsatta att sig själva försörja. Fastmera syntes förhållandena påkalla, att den förmån, motionärens förslag åsyftade att bereda minderåriga barn, även komme bröstarvingar av sistnämnda kategori till godo. I enlighet med utskottets hemställan avlät riksdagen den 7 april 1904 skrivelse (nr 37) till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t täcktes taga under övervägande, om och i vilken utsträckning minderårig bröstarvinge efter avliden person måtte kunna tillförsäkras rätt att, i mån av behov, framför övriga arvingar av dödsboets tillgångar bekomma medel till underhåll och uppfostran, samt för riksdagen framlägga det förslag till lagändring i angivna syfte, vartill förhållandena ansåges föranleda.

*Förslaget.
Barn vars
uppfostran
ej är av-
slutad.*

För en familjefader framstår vanligen såsom en i hans ställning djupt grundad förpliktelse ej blott att sörja för familjens dagliga behov utan ock att, såvitt möjligt, säkerställa sina minderåriga barns uppfostran samt sin egen och sin makas försörjning på ålderdomen. De besparingar, som göras av honom, äro avsedda främst för nämnda ändamål. Endast i den mån han äger tillgångar utöver vad som erfordras härför, ter det sig i regel för honom såsom riktigt och billigt, att egendom av honom lämnas till vuxna barn, vilka äga förmåga att försörja sig, till befrämjande av deras näringsverksamhet eller annat därmed jämförligt ändamål. I den ordning för tillgångarnas användning, som under hans livstid framstår såsom riktig och billig, bör hans bortgång ej medföra ändring. Det är arvsrättens uppgift att verka härför. I de fall, då kvarlåtenskapen helt eller delvis behöves för vissa familjemedlemmars underhåll, kunna arvsrättsreglerna ej ensamma fylla denna uppgift och leda understundom till resultat, som för vår tids rättsuppfattning te sig oriktiga och obilliga. Bestämmelser om jämkning i den på arvsrättsreglerna grundade delningen av kvarlåtenskapen fordras därför för tillgodoseende av sådana familjemedlemmars underhållsbehov.

Såsom mot billigheten mest stridande framstår onekligen det i 1904 års riksdagsskrivelse berörda förhållandet, att vuxna barn, vilka efter fullbordad uppfostran och utbildning kunna själva försörja sig, äga taga fulla arvslotter med den påföljd att vad som tilldelas de barn, vilkas uppfostran ej är fullbordad, icke räcker till denna. Det är visserligen sant, att det arv, som enligt gällande lagstiftning tillfaller de äldre syskonen, ej sällan kan vara av avsevärd betydelse för deras fortkomst; ett arv kan för dem i hög grad underlätta förvärvandet av högre utbildning, börjandet av näringsverksamhet eller eljest grundandet av en självständig ställning. Men det stöd i deras strävan, ett arv kan innebära, bör dock ej vinnas på bekostnad av den uppfostran och utbildning av de yngre syskonen, vartill arvlåtarens tillgångar skulle hava i första hand använts, om arvlåtaren varit i livet.

Nämnda olägenheter av den lika delningen mellan barnen avhjälpas ej till

någon del av reglerna om förskott å arv. De yngre barnen kunna nämligen icke göra gällande, att de större förmåner, de äldre njutit i form av underhåll och uppfostran, skola komma i betraktande såsom förtida arv och föranleda avräkning å dessas arvslotter. Sådan avräkning får ske blott om arvlåtaren förordnat därom. Man torde ej heller böra söka få rättelse till stånd genom att anlägga sådana synpunkter och upptaga regler, som åsyfta att giva de ännu ej uppfostrade barnen samma uppfostran som de äldre. Med hänsyn till samtliga föreliggande omständigheter bör den standard fastställas, efter vilken de ej vuxna barnens behov anses böra tillfredsställas; huruvida de äldre barnen uppfostrats efter en högre eller lägre standard, får ej vara avgörande.

Regeln i ämnet synes på grund härav böra byggas på behovsprincipen. Har barnet egna tillgångar, som förslå för dess uppfostran, eller är arvsloten tillräcklig härför eller har den efterlevande maken förmåga att ensam försörja barnet, föreligger ej behov av underhållsbidrag ur kvarlåtenskapen. Hänsyn måste ock tagas till den förtjänst genom eget arbete barnet skäligen kan förskaffa sig. I 8 kap. 1 § av förslaget har därför upptagits en bestämmelse av innehåll, att om arvlåtaren lämnar efter sig barn, vars uppfostran icke är avslutad, och barnet ej kan av sitt arv eller annorledes njuta uppehälle och utbildning efter vad med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt, barnet skall äga, innan arv eller testamente må tagas, ur kvarlåtenskapen bekomma bidrag till underhållet med ett belopp en gång för alla. Bestämmelsen avser även barn, som, ehuru kommet till myndig ålder, ej fått sin uppfostran avslutad.

Genom att regeln grundas på behovsprincipen vinnes den fördel, att regeln ej kommer att medföra undantag från den lika delningen i alla dödsbon, där minderåriga barn finnas. Uppenbart är emellertid, att regeln är av stor praktisk betydelse. Den kommer visserligen i allmänhet ej i tillämpning, när kvarlåtenskapen understiger 1,500 kronor och efterlevande make finnes. Då tager nämligen maken med stöd av den föreslagna bestämmelsen i 13 kap. 12 § giftermålsbalken i regel hela boet. Vid kvarlåtenskaper till något högre belopp — omkring 50,000 kronor eller mera — blir stadgandet ej heller av betydelse, enär i dessa fall barnets arvslott vanligen räcker för dess underhåll. Men för förmögenhetsgrupper mellan 1,500 och omkring 50,000 kronor blir stadgandet av vikt.

Behov av underhållsbidrag kommer i regel ej att föreligga, när mannen överlever hustrun, eftersom mannen oftast har full försörjningsförmåga. Då mannen dör, uppstår däremot vanligen behov av underhållsbidrag, när ej barnets arv efter fadern är tillräckligt för bestridande av uppfostringskostnaderna. Detta gäller dock i mindre grad beträffande den jordbrukande befolkningen. Änkan har där möjlighet att genom fortsatt bruk av fastigheten sörja för barnen. För underlättande härav kan överenskommelse träffas om sammanlevnad i oskiftat bo mellan änkan samt de vuxna och minderåriga barnen.

Då det ännu ej uppfostrade barnets rätt till underhåll grundar sig på den underhållsskyldighet, som åvilade arvlåtaren, har föreskrivits, att bidraget skall utgå ur kvarlåtenskapen och ej, sedan skifte skett, av de äldre syskonens

lotter. Det vore ur psykologisk synpunkt olämpligt, om bidraget skulle framträda som en belastning av dessa lotter och därmed såsom ett underhållsbidrag till barnet från syskonen.

Bidraget skall ej utgå såsom ett periodiskt bidrag, utan med ett belopp en gång för alla, som med äganderätt tillägges barnet. Härigenom undviks den fortsatta dödsboförvaltning, som skulle bliva en följd av att medel måste undantagas från skifte och behållas oskiftade för att användas till utbetalning av ett periodiskt förfallande bidrag. Dör barnet, innan beloppet till fullo tagits i anspråk, tillfaller återstoden barnets arvingar, d. v. s. den efterlevande av föräldrarna och barnets syskon.

Engångsbeloppet skall utgå efter vad med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt. Det blir alltså fråga om en skälighetsprövning i det särskilda fallet, därvid hänsyn skall tagas till boets ställning, den efterlevandes villkor, barnets anlag och egna tillgångar. Regeln torde närmast komma att verka som ett stöd för frivilliga uppgörelser mellan representanten för barnet och dettas syskon.

Vad angår underhållsbidragets beräkning torde vanligen komma att förfaras så, att först arvslotternas storlek utan hänsyn till underhållsbidraget uträknas. Visar det sig därvid, att barnets arvslott ej förslår för underhållskostnaden — vilken kan upptagas till ett som skäligt ansett belopp eller exakt uträknas med livräntetabeller — uttages ur kvarlåtenskapen det belopp, varmed det ej uppfostrade barnets arvslott bör ökas för att täcka underhållskostnaden. Återstoden skiftas mellan de övriga syskonen. Till grund för beräkningen kan också, om så finnes lämpligt, läggas en enkel matematisk formel. Härvid får jag hänvisa till lagberedningens motiv s. 357.

Då underhållsbidraget minskar kvarlåtenskapen, kunna på grund av detsamma övriga arvingar komma att utfå lotter, som understiga vad som tillkommit dem såsom laglott, om underhållsbidrag ej hade utgått. Bidraget skall utgå även innan testamente må tagas, vilket överensstämmer med den princip, som för närvarande gäller beträffande det minderåriga barnets legala rätt till underhåll av testamentstagare. Om arvlåtaren i fall, då underhållsbidrag skall utgå, efterlämnat ett testamente, uppstår fråga, huru laglotten bör i förhållande till testamentstagaren beräknas, vilken fråga har särskilt intresse med hänsyn till de barn, som icke äro berättigade till underhållsbidrag. En tillämpning av den allmänna regeln i 7 kap. 1 § skulle innebära, att laglotten skulle beräknas till allenast hälften av den arvslott, som kunde erhållas, sedan underhållsbidraget uttagits. Arvingar och testamentstagare skulle således dela vad som återstode av kvarlåtenskapen efter det bidraget utgått. Detta har emellertid ansetts innebära ett alltför stort gynnande av testamentstagaren på de icke underhållsberättigade barnens bekostnad. Därför har i 7 kap. 6 § upptagits ett stadgande, enligt vilket laglotten i fall, då underhållsbidrag skall utgå, bestämes till hälften av den arvslott, som skulle hava tillkommit barnen, om underhållsbidrag ej ifrågakommit.

I överensstämmelse med den uppfattning, som uttalades i 1904 års riksdagsskrivelse, stadgas i andra stycket av 1 §, att bidraget till det ej uppfostrade

barnet ej får lända till minskning av annan bröstarvinges arvslott, såvitt han i följd av sjukdom eller annan dylik orsak är ur stånd att själv försörja sig och arvet erfordras till skäligt underhåll eller till fullgörande av underhållsplikt.

Såsom förut nämnts, ifrågasattes jämväl i riksdagsskrivelsen, att den förmån *Sjukt barn.* man åsyftade att bereda omyndigt barn även måtte komma vuxna bröstarvingar till godo, vilka på grund av sinnessjukdom, vanförhet, lyte eller dylikt vore ur stånd att försörja sig. En dylik ordning har emellertid ej upptagits i förslaget. En rätt till underhåll för sådana vuxna barn skulle nämligen innebära, att samhällets förpliktelse att bekosta deras vård — exempelvis de sinnessjukas — inträdde först sedan hela kvarlåtenskapen tagits i anspråk för ändamålet. En överflyttning av kostnaderna för dessa till försörjning odugliga individer skulle ske från samhället till deras syskon. Främst i fråga om de sinnessjuka skulle en sådan överflyttning av kostnaderna å syskonen bliva av mycket ingripande betydelse. De skulle i många fall helt berövas sitt arv utan hänsyn till sin ekonomiska bärkraft; inom den jordbrukande befolkningen skulle ofta den arvfallna fastighetens försäljning bliva en följd. Å andra sidan skulle fördelen för den sjuke i allmänhet vara utan betydelse; stundom skulle den inskränka sig till att han kunde uppflyttas i en högre vårdklass. Det har av dessa skäl ej ansetts görligt att, liksom beträffande de ännu ej uppfostrade barnen, giva de vuxna, ej försörjningsdugliga barnen en legal rätt till underhållsbidrag ur kvarlåtenskapen. Att skillnad göres mellan dessa grupper av barn, synes för övrigt ligga i sakens natur, i det föräldrarnas plikt att sörja för de minderåriga barnen i långt högre grad framstår som en naturlig, i föräldrskapet grundad förpliktelse än skyldigheten att sörja för vuxna, sjuka barn. Där emot bör arvlåtaren äga att, liksom för närvarande, genom testamente sörja för det vuxna barnet, som ej själv kan försörja sig, även med belastande av annan bröstarvinges laglott. En bestämmelse härom har upptagits i 2 § av 8 kap. Bidraget kan utgå med ett engångsbelopp eller i form av periodiskt bidrag, men bröstarvinge äger påkalla sådan jämkning i förordnandet, att hans laglott ej belastas i vidare mån än med årligt bidrag, motsvarande högst 5 % av laglottens värde. Han äger också städse utfå laglotten mot ställande av säkerhet för ett dylikt bidrag.

I överensstämmelse med den princip, som kommit till uttryck i gällande rätt, har vidare i 3 § av 8 kap. stadgats en legal rätt för det vuxna, sjuka barnet till periodiskt underhållsbidrag av testamentstagare. Och i 4 § har för det fall att fråga är om sådan gåva, som i förenämnda stadgande i 7 kap. 4 § sägs — d. v. s. gåva som till syftet är att likställa med testamente — föreslagits, att rätt till underhållsbidrag av gåvotagaren skall tillkomma såväl ännu ej uppfostrat barn som vuxet, sjukt barn. Bröstarvinge, som av arvlåtaren erhållit förskott å arv eller annan gåva, har enligt 5 § ålagts en subsidiär underhållsskyldighet i form av periodiskt bidrag till arvlåtarens ännu ej uppfostrade barn, ändå att fråga ej är om sådan gåva, som nyss nämnts.

Enligt gällande rätt skall, då känd arvinge är å okänd ort eller är så fjärran, *Preskription av arvsrätt.* att han ej kan bevaka sin rätt, god man förordnas att bevaka den bortovarandes rätt och förvalta hanslott i boet. Är fråga om okänd arvinge, d. v. s. en *Gällande rätt.*

arvinge, om vars existens eller egenskap av arvinge ovisshet råder, skall där-
emot god man icke förordnas. För den förvaltning, som sålunda anordnas för
den bortovarande arvingen, är en gräns satt genom bestämmelserna i 15 kap.
ärvdabalken om arvsrättspreskription. Grunden för dessa bestämmelser är, att
den arvsrätt, som även en bortovarande arvinge förvärvar i och med arvlåtarens
död, icke ovillkorligen upprätthålles. Arvingen måste inom vissa i lagen an-
givna tider göra rätten till arvet gällande, vid äventyr att han eljest förlorar
sin arvsrätt. För känd arvinge å okänd ort är preskriptionstiden sålunda tio
år efter det kungörelse om arvet tredje gången var införd i allmänna tidnin-
garna och för okänd arvinge ett år efter arvfallet. Är fråga om känd arvinge,
som är inrikes men så fjärran boende, att han ej kan hava kunskap om arvet,
eller som är å känd ort utrikes, löper en preskriptionstid av ett år från det
arvingen av rätten erhöill meddelande om arvfallet. För känd inrikes arvinge,
som ej är fjärran boende, finnes för närvarande ej någon särskild preskriptions-
tid föreskriven, liksom ej heller för det fall, att kungörelse skolat utfärdas men
detta ej skett.

Förslaget. I förslaget hava grunderna för gällande rätts bestämmelser i ämnet bibehål-
lits. Dessa grunder måste anses stå i god överensstämmelse med vad som
utgör underlaget för själva arvsrätten, nämligen den ekonomiska och sociala
sambandsheten mellan arvlåtare och arvinge. Har arvingen blivit så främ-
mande för arvlåtaren, att han icke inom rimlig tid förskaffat sig kännedom,
huruvida denne är i livet eller icke, eller har han efter vunnit kännedom om
dödsfallet icke visat intresse för den arvfallna egendomen, bör han icke äga
taga arv.

Förslagets bestämmelser om preskription av rätt till arv äro upptagna i
9 kap. Den nuvarande tioåriga preskriptionstiden för känd arvinge å okänd
ort har ansetts kunna utan olägenhet förkortas till fem år. Det har ansetts
tillräckligt, att kungörelsen intages i allmänna tidningarna en gång (1 §).
Härigenom vinnes ock fördelen, att kostnaden för kungörandet minskas för de
i regel små dödsbon, varom här är fråga. Då det måste anses vara obilligt, att
preskriptionstiden för okänd arvinge är kortare än för känd arvinge å okänd
ort, har också för detta fall uppställts en femårig preskriptionstid efter
kungörelse (2 §). Då även okänd arvinges rätt bör skyddas under preskrip-
tionstiden, har i ett förslag till ändring av 11 kap. 4 § i lagen den 27 juni 1924
om förmyndarskap föreslagits, att god man skall förordnas också då fråga är
om okänd arvinge. Vidare har, i motsats till vad för närvarande gäller, stad-
gats en yttersta preskriptionstid av tio år, inom vars utgång under alla förhål-
landen klarhet om arvssituationen skall vara vunnit (3 §). Bestämmelsen av-
ser dels de fall, då kungörelse enligt 1 eller 2 § bort utfärdas men så ej skett,
dels de fall, då kungörelse ej utfärdats, enär fråga är om känd arvinge å känd
ort, som ej tillträtt arvet, dels ock de fall, då kungörelse utfärdats i felaktig
uppfattning om läget, ity att det antingen i verkligheten gällt känd arvinge
å känd ort och kungörelse således ej alls bort ske, eller ock kungörelse bort ut-
färdas enligt 1 § i stället för enligt 2 §. Slutligen har, i huvudsaklig överens-
stämmelse med gällande rätt, upptagits en preskriptionstid av ett år från rät-

tens föreläggande för arvinge att giva tillkänna, huruvida han vill göra anspråk på arvet. Genom delgivning av sådant föreläggande kan den eljest gällande tioåriga eller femåriga preskriptionstiden bringas att förkortas.

Medan i 15 kap. ärvdabalken såsom förutsättning för preskriptionens avbrytande angives blott, att arvingen 'kommer', äro i förslaget närmare bestämmelser i denna del givna (5 §). Särskilt må framhållas, att då god man förordnats för bortovarande arvinge, denne äger anmäla sitt anspråk hos gode mannen.

I 10 kap. hava under rubriken 'allmänna bestämmelser' upptagits en del stadganden i skilda ämnen, som för närvarande ej lämpligen kunnat upptagas annorstädes. Först angives sålunda, att arv endast kan tagas av den, som lever eller är avlad vid tiden för arvlåtarens död; därefter utsåges hur med arvet skall förfaras, där det ej kan visas, om avliden arvinge dött före arvlåtaren. En motsvarighet till gällande rätts regel, att ingen får taga arv efter den, som han med vilja dräpt, har upptagits i förslaget. Det har vidare ansetts, att då den dräpte är närmare arvinge än dräparen eller samarvinge med denne, dräparen ej bör komma i åtnjutande av ett arv, vartill han eljest ej skulle varit berättigad. Med gärningsmannaskap har likställts straffbar delaktighet enligt 3 kap. 1—6 §§ strafflagen. Slutligen har upptagits ett stadgande av internationellt privaträttslig karaktär. Det föreskrives sålunda, att utländsk medborgare må lika med svensk taga arv här i riket; om svensk medborgare i viss främmande stat i arvshänseende åtnjuter sämre behandling än inlänning, skall dock Konungen äga förordna om motsvarande inskränkning här i riket beträffande medborgare i den staten. Bestämmelsen innebär ett upphävande av den i 15 kap. 1 och 2 §§ ärvdabalken uttalade reciprocitetsgrundsatsen, som emellertid på grund av traktater alltmera kommit att sakna reellt innehåll.

Allmänna bestämmelser.

Är den egendom, som vid bodelning i anledning av makes död tillkommer den efterlevande, ringa, äger han enligt gällande stadgande i 13 kap. 12 § giftermålsbalken av makarnas giftorättsgods uttaga nödigt bohag samt arbetsredskap och andra lösören, som erfordras till fortsättande av hans näring, även om den lott, som tillkommer den avlidne makens arvingar, därigenom skulle lida inskränkning. Till denna regel, vars syfte är att till förmån för efterlevande maken sammanhålla det ringa hemmet, har nu föreslagits ett tillägg av stor praktisk betydelse. Enligt detta skall efterlevande maken äga att vid bodelningen av giftorättsgodset, såvitt det räcker, städse bekomma egendom till så stort värde, att den jämte egendom, som må enskilt tillhöra honom, uppgår till 3,000 kronor. I de talrika fall, då makarna tillsammans ej äga giftorättsgods till högre värde än detta belopp, kommer alltså den efterlevande, i regel änkan, att behålla det hela. Om giftorättsgodset överstiger 3,000 kronor, men ej uppgår till 6,000 kronor, medför stadgandet en ökning av den efterlevandes lott intill belopp av 3,000 kronor, såframt ej den efterlevande har enskild egendom, vilket emellertid sällan förekommer i de små förhållanden, varom här är fråga.

Rätt för make vid bodelning till egendom utöver giftorättsdelen.

Bestämmelsen har sin främsta betydelse för det fall, att bröstarvingar finnas. Den efterlevande behöver ej skifta med dessa. Att en sådan anordning kommer att motsvara de hemmavarande, ännu icke uppfostrade barnens bästa är

tydligt; den kommer att i huvudsak hava samma verkan som förut omförmälda stadgande i 8 kap. 1 § av förslaget till lag om arv. Och att de vuxna barnen, som kunna försörja sig själva, i detta fall få stå tillbaka för den efterlevande av föräldrarna och sina minderåriga syskon, måste anses vara billigt.

Om bröstarvingar ej finnas, medför det föreslagna tillägget till 13 kap. 12 § giftermålsbalken, att den först avlidne makens arvingar ej äga vid den efterlevandes död taga del i vad denne på grund av nämnda stadgande bekommit av kvarlåtenskapen efter den först avlidne. Är den efterlevande till följd av testamente utesluten från den arvsrätt, som enligt 2 kap. i förslaget till lag om arv eljest skulle tillkomma honom efter den först avlidne, tager den efterlevande dock vad enligt den föreslagna bodelningsregeln tillkommer honom; någon rätt till sekundosuccession i denna egendom vid den efterlevandes död finnes ej heller i detta fall för den först avlidne makens arvingar.

För fastställande, huruvida efterlevande maken enligt förevarande stadgande äger rätt att taga mer ur boet än på hans lott belöper, erfordras bodelning. Då maken jämlikt bestämmelserna i 2 kap. av förslaget till lag om arv tager hela boet, sker däremot ej någon bodelning. Om nu förutsättningarna för tillämpning av det ifrågavarande tilläggsstadgandet till 13 kap. giftermålsbalken är för handen, men bodelning underlåtes och maken i stället på grund av arvsrätt övertager boet, bör hans ställning ej vara en annan och sämre, än om han övertagit boet vid en bodelningsförrättning; han bör äga taga boet med full frihet från alla anspråk av den först avlidnes arvingar, och dessa böra ej vid hans död äga rätt till andel i boet efter honom. Ett stadgande, som tillgodoser detta syfte, har upptagits i 2 kap. 12 § av förslaget till lag om arv. Stadgandet äger emellertid tillämpning allenast om den efterlevande enligt 13 kap. 12 § giftermålsbalken ägt bekomma hela kvarlåtenskapen, vilket, såsom nämnts, inträffar då giftorättsgodset ej överstiger 3,000 kronor, och enskild egendom tillhörande den efterlevande ej heller finnes.

Det föreslagna tillägget till 13 kap. 12 § giftermålsbalken har ansetts ej böra äga tillämpning, om efter den först avlidne maken finnes bröstarvinge, som ej jämväl är den efterlevandes avkomling — alltså dennes styvbarn — eller barn utom äktenskap, som har rätt till underhållsbidrag ur kvarlåtenskapen efter den först avlidne.

Bestämmelsen har av sociala skäl ansetts böra gälla även äktenskap ingångna före nya lagens ikraftträdande.»

Överarbetning inom justitiedepartementet.

Härefter redogör departementschefen för innehållet av lagrådets utlåtande och anför därvid:

»De av lagberedningen utarbetade förslagen hava i vissa delar med anledning av lagrådets granskning underkastats överarbetning inom justitiedepartementet. Förslagen hava ej i något väsentligt stycke föranlett anmärkning från lagrådet eller dess särskilda ledamöter. De anmärkningar, som framställts, röra blott detaljer av underordnad vikt och hava till allra största delen iakttagits vid överarbetningen.

Vad lagrådet vid 1 kap. 4 § av förslaget till lag om arv erinrat har föranlett ändrad avfattning av paragrafen.

Förslaget
till lag
om arv.

Beträffande förutsättningarna för efterlevande makes arvsrätt är i 2 kap. 1 § av förslaget, i enlighet med motsvarande stadgande i lagen den 11 juni 1920 om makes arvsrätt, uttryckligen angivet, att sådan arvsrätt ej äger rum, om den först avlidne maken efterlämnat adoptivbarn eller dess avkomling. Detta lärer emellertid följa av bestämmelserna i 4 kap., och det torde, på sätt lagrådet yttrat, bättre överensstämma med förslagets terminologi i övrigt, att ett omnämmande härav ej sker i förevarande lagrum. Orden 'eller adoptivbarn eller dess avkomling' hava därför uteslutits. Däremot har jag ej ansett erforderligt att företaga någon jämkning av andra punkten i paragrafen.

I anledning av vad lagrådet vid 2 § anfört har jag låtit utarbета ett förslag till lag om ändrad lydelse av 9 kap. 1 § ärvdabalken.

Vid 3 § har lagrådet ifrågasatt en förtydligande omskrivning av första stycket. Såsom lagrådet framhåller, har stadgandet sin förebild i 9 kap. 1 § och 13 kap. 6 § giftermålsbalken, vilka böra vara vägledande vid dess tolkning. Enligt min mening måste stadgandets innebörd anses med tillräcklig tydlighet framgå av de valda ordalagen. Skulle stadgandet erhålla en från de motsvarande bestämmelserna i giftermålsbalken avvikande lydelse, kan detta befaras verka i viss mån förvillande på dessas tolkning. Förslaget har i denna del ej underkastats annan ändring än att, till vinnande av överensstämmelse med sistnämnda lagrum, ordet 'ersättning' utbyts mot 'vederlag'.

I andra stycket av 3 § har i överensstämmelse med lagrådets hemställan en jämkning vidtagits.

På skäl, som av lagrådet vid 5 § anförts, synes den först avlidne makens arvingar städse böra äga påkalla avskiljande, då den efterlevande går i nytt gifte. Och sådan rätt lärer, såsom lagrådet ifrågasatt, böra tillkomma även den efterlevande; också för denne kan intresse föreligga att genom ett avskiljande i samband med det nya äktenskapet undvika de svårigheter, som eljest lätt kunna uppkomma, då bodelning skall äga rum på grund av det nya äktenskapets upplösning. Till 5 § har därför fogats ett nytt stadgande av innehåll, att om efterlevande maken går i nytt gifte såväl han som skyldeman till den först avlidne skola äga vinna avskiljande. Ansökan härom skall emellertid göras inom sex månader från äktenskapets ingående.

Med anledning av lagrådets hemställan hava andra och tredje punkterna av första stycket i 8 § sammanarbetats.

Vad lagrådet vid 11 § anfört har föranlett dels att en jämkning av andra styckets avfattning företagits, dels att till paragrafen fogats ett nytt stycke av det innehåll lagrådet angivit.

Lagrådets hemställan om ett förtydligande av bestämmelsen i 3 kap. 1 § har beaktats.

I 4 kap. 3 § har i anledning av lagrådets erinran motsvarande ändring gjorts som beträffande förenämnda stadgande i 2 kap. 1 §. I övrigt har lagrummet endast undergått ett par obetydliga formella jämkningar.

I 5 kap. 1 § har bestämmelsen om användandet av fondens medel uteslutits.

Föreskrift i detta hänseende meddelas nämligen, såsom ock skett i lagberedningens förslag, i lagen om allmänna arvsfonden. Denna ändring i 1 § har påkallat ett tillägg till 4 §. I övrigt hava i anledning av erinringar inom lagrådet vissa formella jämkningar vidtagits i 1 och 2 §§.

Vad lagrådet vid 6 kap. 3 § anmärkt har iakttagits. Med anledning av lagrådets hemställan har i 5 § för beräkning av arvslotternas storlek, då förskott givits, anvisats samma metod, som kommit till uttryck i 11 a § av förslaget till lag om ändring i 13 kap. giftermålsbalken.

Vad inom lagrådet vid 1 § och, i anslutning därtill, vid 4 och 7 §§ anförts har jag däremot ej ansett böra föranleda ändring av dessa lagrum. Åt 7 § har, delvis i anslutning till vad inom lagrådet uttalats, givits en ändrad avfattning.

Vid 7 kap. 2 § hava, beträffande frågan om beräkning av laglott, när förskott å arv givits, skiljaktiga meningar yppats inom lagrådet, i det att tre ledamöter förenat sig om en lösning och en ledamot avgivit ett särskilt yttrande. Detta spörsmål är av invecklad och svårlöst art men torde i praktiken endast sällan uppkomma. För min del har jag, med fullt erkännande av att även till stöd för sistnämnda mening anförts beaktansvärda synpunkter, funnit övertvägande skäl för den uppfattning, som uttalats av lagrådets flertal.

Den senare av lagrådets erinringar vid 3 § har föranlett en jämkad avfattning av paragrafen.

Beträffande 4 § har iakttagits vad lagrådet eller dess flesta ledamöter anfört.

I överensstämmelse med vad lagrådet hemställt hava ändringar skett i 8 kap. 2, 4 och 9 §§.

Enligt 9 kap. i förslaget har arvinge för att hindra preskriptions inträde att antingen tillträda arvet eller bevaka sin rätt, vilket senare i förslaget betecknas med uttrycket 'göra sin rätt till arv gällande'. Rätten göres gällande genom anmälan av anspråk enligt 5 §. På sätt lagrådet anfört, kan emellertid en eftersträvansvärd förenkling vinnas, om ej blott anmälan enligt 5 § utan även tillträde till arvet behandlas som ett sätt att göra rätten till arv gällande. I överensstämmelse härmed hava jämkningar vidtagits i 3, 4 och 5 §§ samt en därav betingad ändring gjorts i 6 §. Vad lagrådet i övrigt anmärkt mot 3, 4 och 5 §§ har jämväl iakttagits och 8 § har i anledning av lagrådets erinran omarbetats.

Däremot har jag ej funnit skäl tillstyrka den av lagrådet ifrågasatta ändringen av 9 kap. 2 §. Den nuvarande danaarvsrätten är en verklig arvsrätt, ej en okupationsrätt. Då enligt förslaget de blivande danaarven skola inflyta till en särskild fond, kommer den arvsrättsliga naturen av det allmännas arvsrätt att framstå än starkare. Det måste anses vara en fördel, att nämnda förhållande kommer till uttryck även i terminologiskt avseende, och avfattningen av 2 §, som bland kända arvingar upptager även fonden, har därför bibehållits. Som det vidare måste anses naturligt att i en särskild paragraf behandlas frågan, huru skall förfaras med arv, vartill rätten preskriberats, har jag icke ansett 6 och 7 §§ böra arbetas samman.

Att arv kan tagas endast av den, som lever vid tiden för arvlätarens död,

följer visserligen, såsom lagrådet framhållit, av undantaget i 10 kap. 1 § om det tidigare avlade, men först efter arvfallet födda barnets arvsrätt. Det torde dock vara naturligt att i arvslagen direkt utsäges den grundläggande regeln. Därtill kommer, att det lär bli erforderligt att uttryckligen giva en motsvarande regel i testamentsrätten. På grund härav har nämnda bestämmelse i 1 § ansetts böra bibehållas.

Enligt 3 § i förslaget till lag om allmänna arvsfonden skall för beviljande av understöd ur fonden tillsättas en nämnd, bestående av ordförande, som förordnas av Konungen, och fyra ledamöter, vilka utses av riksdagen genom de riksdagens valmän, som hava att verkställa val av fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret. Bestämmelser angående nämndens verksamhet givas i 4 och 5 §§. De i denna del hörda myndigheterna — kammarkollegium, statskontoret, allmänna barnhusets direktion samt statens inspektör för fattigvård och barnavård — hava alla avstyrkt tillsättandet av en sådan nämnd och ansett understöd ur fonden böra beviljas av Konungen. Även lagrådet har intagit denna ståndpunkt. På de skäl, som anförts till stöd för denna uppfattning, anser också jag, att prövningen av understödsfrågor bör handhas av Kungl. Maj:t.

Av den förut lämnade redogörelsen för 5 kap. i förslaget till lag om arv framgår, att de medel, som inflyta till det allmänna genom arvsrättens begränsning, ansetts icke böra tagas i anspråk för statsutgifter utan tillfalla en särskild fond. Vad angår användningen av de fonderade medlen har, såsom jag redan erinrat, lagberedningen i 5 kap. 1 § av förslaget till lag om arv och 1 § av förslaget till lag om allmänna arvsfonden föreslagit, att fonden skall understödja åtgärder till främjande av samhällets barnavård. I 5 § av sistnämnda förslag stadgas vidare, att för utdelning tillgängliga medel i första hand skola tilldelas kommuner eller landsting, som vilja för barns vård och uppfostran inrätta anstalter, vilkas bekostande icke enligt lag åligger kommunen eller landstinget. Detta stadgande anknyter till lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård, som trädde i kraft den 1 januari 1926. Lagen innehåller i 5 kap. bestämmelser om anstalter för barns vård och uppfostran. Dessa anstalter utgöras av barnhem och skyddshem. De senare avse beredande av uppfostran åt vanartade barn. Upprättande av skyddshem har gjorts obligatoriskt för varje landstingsområde samt för varje stad, som ej deltagar i landsting. Barnhemmen äro dels för stadigvarande vård och uppfostran av barn avsedda anstalter, som ej äro att hänföra till skyddshem eller allmän uppfostringsanstalt, dels s. k. upptagningshem, d. v. s. anstalter för tillfällig vård och för observation av barn eller för vård av späda barn och deras mödrar. Någon skyldighet för kommunerna och landstingen att upprätta barnhem har ej föreskrivits i lagen. Det har överlåtits åt dem att i samband med den enskilda offervilligheten förfara allt efter vad förhållandena kräva. Då enligt ett för närvarande på Kungl. Maj:ts prövning beroende förslag till omorganisation av allmänna barnhusets verksamhet barnhuset skall äga stödja upprättandet av barnhem huvudsakligen genom bidrag till driftskostnaderna, bör enligt lagberedningens mening härtill komma bidrag från arvsfonden till anläggningar av sådana hem; härigenom skulle en

Övriga lag-
förslag.

avsevärd ekonomisk hjälp kunna bringas kommunerna i deras strävanden för den samhälleliga barnavården. Beredningen har vidare föreslagit, att om ansökan om understöd från kommun eller landsting ej föreligger eller sådan ansökan prövas icke kunna bifallas, understöd skulle kunna utgå till förening eller stiftelse, vilkens verksamhet får anses vara till gagn för samhällets barnavård.

I de yttranden, som avgivits över förslaget av direktionen för allmänna barnhuset och av statens inspektör för fattigvård och barnavård, har gjorts gällande, att fondens ändamål enligt förslaget vore alltför begränsat. *Direktionen för allmänna barnhuset* lämnar först en redogörelse för nyssnämnda förslag till omorganisation av barnhuset. Förslaget avser, att understöd skall lämnas från barnhuset till driften i varje län av minst ett upptagningshem för av barnavårdsnämnder omhändertagna äldre barn och minst ett hem för späda barn med mödrar. Där särskilda svårigheter förefinnas att få till stånd upptagnings- och spädbarnshem, skulle barnhuset jämväl kunna i mindre mån bidraga till anläggningskostnaderna. För vissa delar av Stockholm närliggande län ämnar barnhuset själv uppehålla barnhem av nämnda två slag. Barnhuset vill vidare tillhandagå särskilt mindre landskommuner med anskaffande av goda fosterhem. I viss mindre utsträckning skall barnhuset bibehålla det gamla systemet med inlösen av barn, varigenom kommuner åliggande skyldighet för omhändertagna barn överflyttas å barnhuset. Barnhuset önskar vidare själv låta inrätta en observationsanstalt i Stockholm för undersökning av vissa barn och om möjligt understödja sådana anstalter i Göteborg och Malmö. Ej blott barnavårdsnämnder och upptagningshem utan även enskilda skulle få anlita dessa anstalter. Barnhusets medel kunna emellertid, enligt vad direktionen yttrar, framdeles förväntas räcka även till annan understödsverksamhet. Förslaget åsyftar sålunda, att barnhuset skall kunna understödja jämväl andra närbesläktade former av barnavård, exempelvis s. k. barnavårdscentraler, samt att särskilt sådana nya uppslag å barnavårdsområdet, som tillstyrkts av sakkunniga, men varför allmänna medel ej stå till förfogande, skola med barnhusets bistånd kunna prövas och omsättas i praktisk verksamhet. Barnhuset skulle slutligen själv anordna eller ock understödja kurser i barnavård och barnsjukvård. Direktionen framhåller härefter, att direktionen, som på grund av Kungl. Maj:ts medgivande sedan två år tillbaka erhållit rätt att understödja upptagningshem, funnit, att i de flesta fall redan befintliga, för stadigvarande vård av barn avsedda hem kunna omvandlas till upptagningshem eller spädbarnshem; nybyggnad skulle således endast i undantagsfall erfordras. I tio län finnas redan inrättade för länen eller del därav avsedda upptagningshem, till vilka sökts understöd av barnhuset.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård uttalar i sitt förenämnda yttrande bl. a., att det skulle innebära en stor förmån för den samhälleliga barnavården, om den kunde erhålla stöd av arvsfonden. Det bidrag, som av staten lämnas barnavården vore, särskilt om man jämför detsamma med vad som lämnas i våra grannländer, mycket litet. Otvivelaktigt vore, att många anordningar till främjande av den samhälleliga barnavården hittills ej kunnat komma till

stånd, därför att kommunerna saknat medel till deras bekostande och enskild hjälp ej varit tillfyllest. Bidrag från fonden skulle i hög grad öka möjligheterna för dessa önskemåls förverkligande. I detta sammanhang erinrar inspektören om riksdagens skrivelse den 20 april 1918 angående, bl. a., statsunderstöd åt barnavårdsanstalter och andra liknande företag, vilken fråga är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Beträffande lagberedningens förslag om användandet av fondens medel säges i yttrandet, att föreskriften att i första hand kommuner och landsting skola komma i åtnjutande av understöd synes varken behöfelig eller önskelig. Att begränsa understödet i första hand till anstaltsvård vore ej heller motiverat. Anstaltsvården vore visserligen mycket viktig och medförde vanligen de största kostnaderna, men även andra viktiga åtgärder för barnavårdens främjande vore förtjänta av understöd. Den samhällliga barnavården vore för närvarande i alla länder föremål för stort intresse, nya uppslag, helt nya institutioner, som icke vore att betrakta som anstalter, komma till som tidigare varit för barnavården främmande. Möjlighet borde finnas att lämna understöd till alla sådana företag, som avse barns och ungdoms vård och uppfostran och som visat sig fylla en viktig uppgift på området i fråga. Understödet till kommuner och landsting borde därför ej begränsas till anstalter; och detta så mycket mindre som vissa av de viktigaste anstalterna, nämligen upptagningshemmen, genom allmänna barnhuset torde kunna erhålla ett väsentligt stöd. Bestämmelsen om arvsmedlens användning borde sålunda erhålla en annan och vidare formulering, som möjliggjorde, att medel kunde erhållas till alla sådana åtgärder till barns och ungdoms välfärd, som avses i 2 § 2 mom. av lagen om samhällets barnavård, och som sålunda ej enligt lag åligger kommuner eller landsting. Härigenom skulle understöd kunna lämnas ej allenast åt barnhem och anstalter till stöd för hemuppfostran — till vilka torde räknas barnkrubbor, barnträdgårdar, arbetsstugor, barnavärn etc. — utan även exempelvis till barnavårdscentraler, anordningar för undervisning i barnavård samt andra åtgärder, som kunde befinnas ändamålsenliga.

Av dessa uttalanden, vilka gjorts efter det lagrådets yttrande avgivits, framgår, att behovet av att inrätta nya barnhem och upptagningshem för ändamål, som avses i lagen om samhällets barnavård, är vida mindre än man tidigare haft anledning antaga. Vid sådant förhållande synes det mig vara väl grundat att giva bestämmelsen om användandet av arvsfondens medel en mera vidsträckt avfattning än den föreslagna. På sätt statens inspektör för fattigvård och barnavård yttrat, bör understöd ur fonden lämpligen kunna utgå till alla sådana åtgärder till barns och ungdoms välfärd, som avses i lagen om samhällets barnavård. Vidare synes mig — särskilt om det skulle visa sig att avsevärdare belopp komme att inflyta till fonden — hinder icke böra möta mot användande av fondens medel till sådana åtgärder för befrämjande av barns och ungdoms fostran, som icke falla inom den sociala barnavården. exempelvis till utdelande av studiebidrag. I enlighet med vad nu anförts, har i lagtexten fondens ändamål angivits vara att främja barns och ungdoms vård och fostran. Därjämte har föreslagits, att understöd ej må lämnas för åtgärd, vars bekostande enligt lag åligger stat eller kommun, vari då inbegripes jämväl landsting.

De erinringar, som lagrådet framställt mot 1, 2, 6, 7, 11 och 16 §§ samt angående underrubrikerna, hava samtliga iakttagits.

På grund av att vissa bestämmelser i förslaget utgått eller sammanslagits har en ändrad paragrafbeteckning blivit erforderlig.

Vad lagrådet erinrat vid förslagen till *lag om ändrad lydelse av 17 kap. 6 § ärvdabalken, lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap, lag om ändrad lydelse av 33 § konkurslagen och lag om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden* har iakttagits.

På skäl, som anförts av lagrådet, har jag funnit förslaget till *lag om ändrad lydelse av 11 kap. 19 § rättegångsbalken* böra utgå.

Beträffande förslaget till *lag angående ändring i lagen den 27 juni 1924 om förmynderskap* hava lagrådets anmärkningar beaktats dels i vad rör förslagets ingress, dels beträffande det nuvarande andra stycket i 11 kap. 4 §, som i enlighet med lagrådets hemställan lämnats oförändrat, dels i fråga om de jämkningar i 12 kap. förmynderskapslagen, som krävas till följd av den ändrade uppställningen av 11 kap. 4 § i nämnda lag. Däremot har av skäl, som anförts vid 9 kap. 2 § i förslaget till lag om arv, ändring ej gjorts i avfattningen av det nya stycket i 11 kap. 4 § förmynderskapslagen, i vilket bland kända arvingar nämnes allmänna arvsfonden.

Utöver de ändringar, som, enligt vad jag sålunda anført, vidtagits i anledning av lagrådets anmärkningar, har formell omarbetning skett av 4 kap. 5 §, 8 kap. 6 och 7 §§ samt 10 kap. 3 och 5 §§ i förslaget till lag om arv, varjämte en del smärre jämkningar av redaktionell art vidtagits i förslaget.

Vissa städers rätt till danaarv.

Den kronan tillkommande rätten till danaarv har vid särskilda tillfällen under 1600- och 1700-talen helt eller delvis en gång för alla överlåtits å vissa städer i vad rör dödsbon efter vederbörande stads invånare. En dylik rätt till danaarv i dess helhet har överlåtits å Stockholm, Göteborg, Sigtuna, Karlskrona, Kristianstad och Västerås samt synes tillkomma även Norrköping. Rätt till ena hälften av i staden fallande danaarv har avståtts till Landskrona, Karlshamn och sannolikt även Borås.

I fråga om dessa städer föreligga uppgifter angående dels antalet danaarv för varje år under tioårsperioden 1913—1922 samt deras belopp, dels antalet av de danaarv, som årligen under nämnda tid efterskänkts av städerna, samt dessas belopp. Av uppgifterna framgår, att under nämnda period något fall av danaarv ej förekommit i Sigtuna, Karlskrona, Kristianstad, Landskrona, Karlshamn och Borås. I Stockholm förekommo dels 279 danaarv till ett sammanlagt belopp av 93,712 kr. 71 öre, vilka medel inflöto till förmyndarkammaren (fr. o. m. 1925 inbetalas danaarven direkt till stadskassan), dels ytterligare 37 fall till ett belopp av 87,248 kr. 30 öre, vilka danaarv emellertid efterskänkts. Stadens behållna inkomst av dessa danaarv var följaktligen i årligt medeltal 9,371 kr. Härutöver ha under tioårsperioden danaarv till obetydliga belopp — omkring 30 kr. årligen — influtit till staden även annorledes än ge-

nom förmyndarkammaren. Stadens inkomst av danaarv kan således beräknas till omkring 9,400 kr. årligen. Göteborg tillfallande danaarv uppgingo under tioårsperioden till 17 med ett sammanlagt belopp av 44,758 kr. 78 öre. I 7 av dessa fall skedde efterskänkande till ett belopp av 29,604 kr. 98 öre. Stadens årliga inkomst av danaarv kan alltså beräknas till något över 1,500 kr. Norrköping erhöll under ifrågavarande tioårsperiod 4 danaarv å tillhoppa 2,947 kr. 89 öre, varav ett arv å 2,063 kr. 35 öre efterskänktes. Staden uppbar således under hela perioden blott 884 kr. 54 öre. I Västerås inträffade under tioårsperioden endast två fall av danaarv å tillhoppa 4,174 kr. 97 öre. Båda arven efterskänktes.

Enligt det av lagberedningen framlagda förslaget skall städernas danaarvsrätt upphöra och dessa arv komma allmänna arvsfonden tillgodo. Lagberedningen uttalade, att det på grund av danaarvsrättens ringa ekonomiska betydelse för städerna kunde förväntas, att någon svårighet ej skulle möta att erhålla städernas medgivande härtill.

I de yttranden, som av de danaarvsberättigade städerna avgivits över förslaget, har också dylikt medgivande i allmänhet lämnats. Magistrater och stadsfullmäktige i Karlskrona, Kristianstad, Västerås, Landskrona, Karlshamn och Borås ha sålunda förklarat sig ej ha något att erinra mot att dessa städers danaarvsrätt upphör. Samma ståndpunkt har beträffande Stockholm intagits av överståthållarämbetet samt vidare av magistraten i Norrköping och stadsfullmäktige i Sigtuna. Den motsatta ståndpunkten omfattas allenast av stadskollegiet i Stockholm, magistraten i Sigtuna samt magistrat och stadsfullmäktige i Göteborg och stadsfullmäktige i Norrköping. *Stadskollegiet i Stockholm.* som beräknar stadens inkomst av danaarv till i genomsnitt omkring 10,000 kronor för år, yttrar sålunda, att ehuru den föreslagna lagändringen icke skulle för Stockholms stad medföra några större ekonomiska konsekvenser, stadskollegiet emellertid ansett sig böra framhålla, att de fördelar, som staden nu har av de gällande privilegierna i detta avseende, med all säkerhet icke komme att uppvägas av de möjligheter till understöd åt barnavården, som tillkomsten av den allmänna arvsfonden skulle medföra. Det torde nämligen kunna tagas för givet, att en avsevärd del av de medel, som skulle komma att tillföras fonden, äro danaarv efter personer, som varit skrivna i Stockholm. Då möjligheten att erhålla medel från fonden skulle praktiskt taget vara lika för rikets samtliga landsting och kommuner samt barnavården i Stockholm, till vilken i 1926 års stat upptagits anslag om c:a 1,900,000 kronor, torde vara bättre ordnad än i övriga delar av riket, skulle Stockholms stad hava mycket små utsikter att ur fonden erhålla utdelning, som svarar mot stadens hittillsvarande inkomst av danaarvsmedel. På grund av vad sålunda anförts ansåge stadskollegiet det önskvärt, att hänsyn toges till Stockholms stads undantagsställning enligt 1636 och 1660 års privilegiebrev angående danaarv på så sätt, att staden tillerkännes vederlag för de danaarvsmedel, som enligt nu gällande bestämmelser tillfalla staden, men enligt det föreliggande förslaget icke längre skulle komma staden till godo.

Överståthållarämbetet förklarar sig ej ha något att erinra mot förslaget om upphävande av gällande bestämmelser om danaarv. Ämbetet anför: 'Såsom av

lagberedningen erinrats, lärer frågan om upphävande av denna rätt för vissa städer endast avse den rätt till danaarv, som enligt den nu gällande lagstiftningen tillfaller dessa. Utan att inlåta sig på frågan om städernas privilegier och deras rättigheter i allmänhet saknar överståthållarämbetet anledning att i detta sammanhang yttra sig om annat än det nu föreliggande spörsmålet i detta avseende. Den danaarvsrätt, som staten i forna tider överlät till vissa städer, var den arvsrätt, som staten själv ansågs äga till egendom, till vilken annan arvinge icke fanns. Då man nu ifrågasätter att inskränka arvsrätten över hela linjen till allenast maka och vissa arvingar, lärer hela den grund, varpå den forna danaarvsrätten vilade, komma att undanryckas och således jämväl rätten till de medel, som kronan under helt annan förutsättning överlätit till berörda städer. Med hänsyn härtill finner överståthållarämbetet någon invändning ur rättslig synpunkt icke kunna göras mot förslaget att beröra de ifrågavarande städerna den dem för närvarande tillkommande förmånen av danaarv. Med hänsyn till den ringa inkomst dessa städer i detta avseende åtnjutit vid jämförelse med deras budgetbelopp i övrigt, synas icke heller några billighetsskäl föreligga för utbetalande av någon ersättning för den minskning av inkomster, av vilken de till följd av ifrågavarande förmåns upphävande skulle komma att drabbas.'

Magistraten och stadsfullmäktige i *Göteborg* hava förklarat sig icke ha något att erinra mot att staden till förmån för staten frånträder den staden nu tillkommande rätten till danaarv, under förutsättning att staden såsom vederlag härför tillerkännes ett kapitalbelopp av 37,500 kronor. Till grund för utlåtandet ligger ett yttrande av stadskamreraren i Göteborg. Han framhåller, att då enligt lagberedningens motiv bidragen från arvsfonden böra komma de kommuner till godo, som äro i största behov därav, utsikterna för Göteborg att erhålla medel ur fonden äro synnerligen små och att, om staden skall bli gottgjord för den uppoffring, förlusten av danaarven innebär för staden, denna gottgörelse måste annorlunda beredas. Han understryker, att staden bör beredas full gottgörelse för förlusten av förmåner, av vilka den genom århundraden varit i okvald besittning (sedan 1716). Beträffande den grund, efter vilken en dylik gottgörelse bör lämnas, erinrar han, att Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 10 september 1926 förordnat, att en från statsverket till polispersonalen i Göteborg utgående årlig ersättning för mistade bötesandelar, vilken ersättning från och med 1909 tillkommit staden såsom följd av dess övertagande av pensioneringen av denna personal, skulle indragas och vederlag lämnas med ett efter en räntefot av 4 % kapitaliserat belopp. Då stadens inkomster från danaarv under förslagsvis den av lagberedningen angivna tioårsperioden 1913—1922 lämpligen bör läggas till grund för en beräkning av storleken av en eventuell ersättning för förlusten av rätten till dylika arv, borde ersättningen bestämmas på sådant sätt, att staden tilldelas ett belopp av 37,500 kronor, motsvarande det efter en räntefot av 4 % kapitaliserade värdet å den till 1,500 kronor årligen uppskattade medelinkomsten under perioden.

På sätt lagberedningen yttrat, torde vederbörande städer icke kunna göra någon rätt gällande till de medel, som på grund av en begränsning av arvs-

rätten tillföras det allmänna. Frågan om upphörande av städernas danaarvsrätt rör följaktligen allenast de mindre betydande belopp, som motsvara de nuvarande danaarven. Att ett upphörande av städernas rätt till dessa danaarv kan åvägabringas genom beslut av Konung och riksdag lärer vara otvivelaktigt. Annat har ej heller ifrågasatts av de städer, från vilka nu framställts anspråk å ersättning för danaarvens upphörande. Vid bedömande av frågan, huruvida av skälighetshänsyn ersättning bör utgå, är att märka, att ifrågasvarande inkomstkälla är, för andra städer än Stockholm och Göteborg, av helt tillfällig natur och dessutom, praktiskt taget, saknar ekonomisk betydelse. Anledning synes därför ej föreligga att till de städer av denna grupp, vilka ifrågasatt ersättning — Norrköping och Sigtuna —, fastställa dylik gottgörelse.

Vad angår Stockholm och Göteborg kunna dessa städer visserligen räkna med en årlig inkomst av danaarven. Denna inkomst — uppgående i årligt medeltal för Stockholm till ett belopp understigande 10,000 kronor och för Göteborg till 1,500 kronor — kan emellertid icke anses äga någon egentlig betydelse för dessa städers ekonomiska ställning i det hela, och inkomstens bortfallande bör därför knappast möta betänkligheter. I yttrandet från stadskollegiet i Stockholm har framhållits, att den större delen av de medel, som inflöte till allmänna arvsfonden, komme att härröra från arv efter personer, bosatta i Stockholm, medan stadens utsikter att erhålla anslag ur fonden för inrättande av anstalter skulle vara ringa. Om ock en sådan erinran ej utan ett visst fog kunnat göras med hänsyn till den användning av fondens medel, som föreslagits av lagberedningen, blir emellertid förhållandet ett annat, om fondens ändamål utvidgas på det sätt, jag i det föregående angivit. Understöd ur fonden skall nämligen enligt det förslag jag nu framlägger kunna utgå ej blott till upprättande av barnhem utan även till en mångfald andra åtgärder för barns och ungdoms vård och fostran, exempelvis anordnande av undervisning i barnavård och barnsjukvård samt studiebidrag till barn och ungdom. Såvitt rör understöd för dessa ändamål, skulle säkerligen de största städernas invånare ej komma att intaga en ogynnsammare ställning än rikets övriga inbyggare. Jag har alltså icke funnit anledning tillstyrka någon åtgärd för beredande åt Stockholm och Göteborg av ersättning för danaarvsrättens upphörande.»

Föredraganden uppläser omförmälda inom departementet överarbetade lagförslag samt hemställer, att förslagen måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Lyberg, anmäler, att han icke kan biträda förslagen om allmänna arvsfonden och om densammes rätt till arv.

Statsrådets övriga ledamöter instämma med föredragande departementschefen; och med bifall till den av denne gjorda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.